

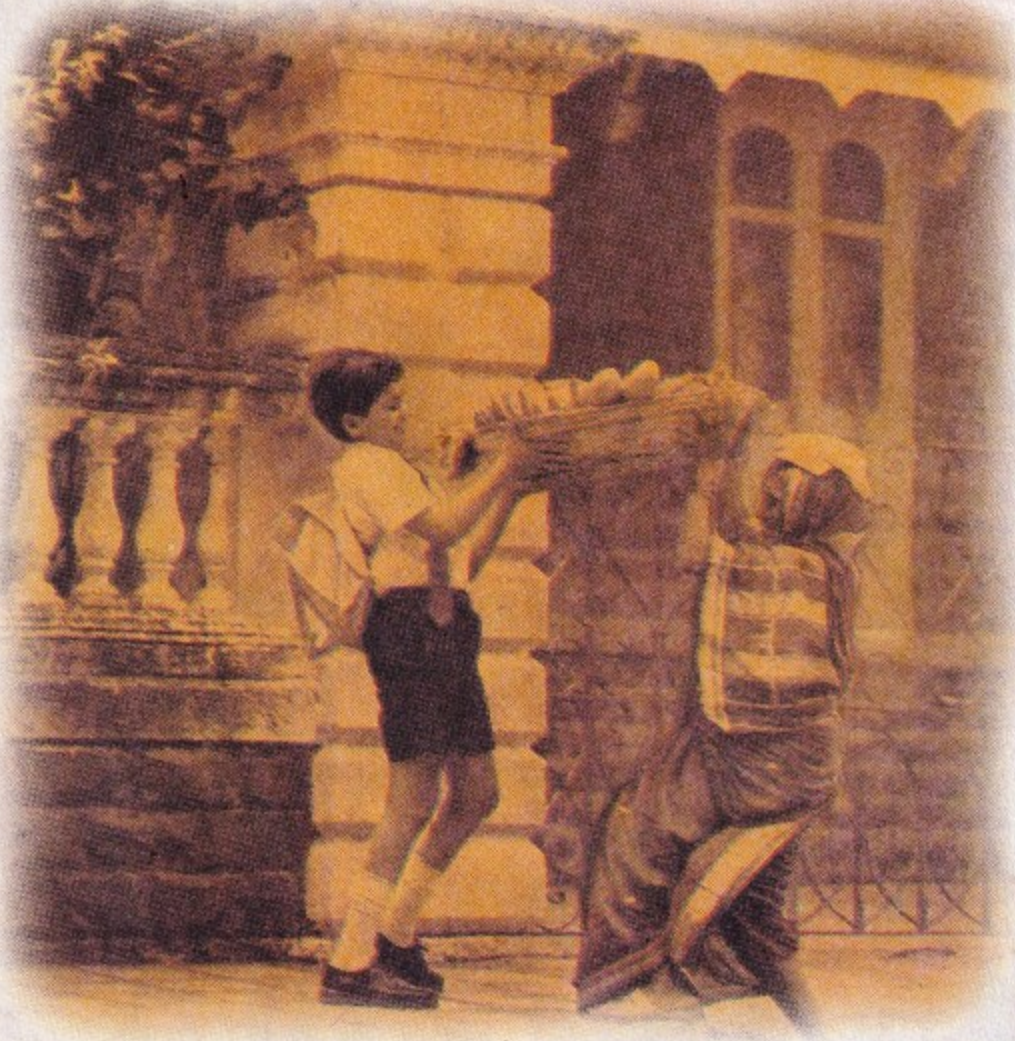
চান্দমামা

জুলাই ১৯৯৬

আমি কাহানিও পাহৰা নাই... যতদিন আছোঁ জীয়াই

PARLE

জীয়াই থকাৰ এয়াই সঠিক উপায়।

জীৱনৰ বাটে-পথে প্রতি খোজেই পরীক্ষা লয়। কেনিনো আগুৱাম,
কেনি পিঠি দিম, তাৰেই আমাৰ পৰিচয়। নিবিছৰাকৈ, নোখোজাকৈ কাৰোবালৈ
সহায়ৰ হাত বঢ়োৱা, জীৱন-পথত এনেয়েই আনৰ কামৰ সমভাগী হোৱা...
ইয়াকেইতো কয়, সচা মনেৰে জীয়াই থকা। আমি কাহানিও পাহৰা
নাই... যতদিন আছোঁ জীয়াই, জীয়াই থকাৰ এয়াই সঠিক উপায়।
বছৰ বছৰ ধৰি ভাৰতত আটাইতকৈ বেচি বিছৰা বিস্কুট।

• সোৱাদ ভৰা, সঁচা শক্তি ভৰা। •

everest/95/PPL/110as

ওলাল নতুন দৰব
বিনামূলীয়াকৈ ৭ দিনৰ দৰব লওক

বগা দাগ

দেহত ওলোৱা বগা দাগ — আমাৰ আৱিষ্কৃত এই নতুন দৰব ব্যৱহাৰেৰে — ৩৬ ঘণ্টাতে বঙা বা গুলপীয়া বৰণ ল'ব। তাৰ পাছত সেইবোৰ দাগ হ'ব ক'লা আৰু ক্ৰমে ক্ৰমে গাৰ ছালৰ স্বাভাৱিক বৰণ পাব।

অন্যান্য দৰবে আপোনাক যদি হতাশ কৰি তুলিছে, আমাৰ এই 'বিনামূল্যত দৰব-পৰীক্ষা'ৰ আঁচনি মতে ৭ দিনৰ বাবে এই নতুন দৰব অনুগ্ৰহ কৰি পৰীক্ষা কৰি চাওক।

বেমাৰৰ পূৰ্ণ বিৱৰণৰে সৈতে বেমাৰীৰ বয়স, দেহৰ কোন কোন ঠাইত বগা ওলাইছে, পুৰুষ / নাৰী ইত্যাদি লিখি পঠালেই আমি আপোনালৈ দৰব পঠাই দিম।

চুলি সৰা / চুলি পকা

আনকি অতি কম বয়সতো চুলি সৰিব পাৰে, পকিবও পাৰে। কিন্তু তাৰ কাৰণে আৰু চিন্তা নকৰিব।

ভাৰতীয় গছ-বিৰিখৰ শিপা, পাত, বাকলি, আৰু লতা আদিৰে আমি যি বনৌষধি তথা সোণসেৰীয়া ভস্ম প্ৰস্তুত কৰিছোঁ, তাৰে নিশ্চয় চুলি সৰা/চুলি পকাৰপৰা সম্পূৰ্ণ মুক্ত হ'ব পাৰিব।

যদি অন্যান্য বেমাৰো আপোনাৰ আছে, যেনে — স্মৃতিশক্তিৰ ক্ষীণতা, অত্যধিক শকত তথা মেদযুক্ত হোৱা আদিৰ অতি সুফলপ্ৰদ আৰু সফল চিকিৎসাৰ বাবেও আমাৰ সৈতে অৱশ্যেই যোগাযোগ কৰক।

শ্যাম্ম আয়ুৰ্বেদ ভৱন

(SB-3) ডাকঘৰ : কাত্ৰিছৰাই (গয়া) - ৮০৫ ১০৫, ☎ ফোন : ০৬১১২-৭৪৩১১

চান্দমামা

জুলাই ১৯৯৬

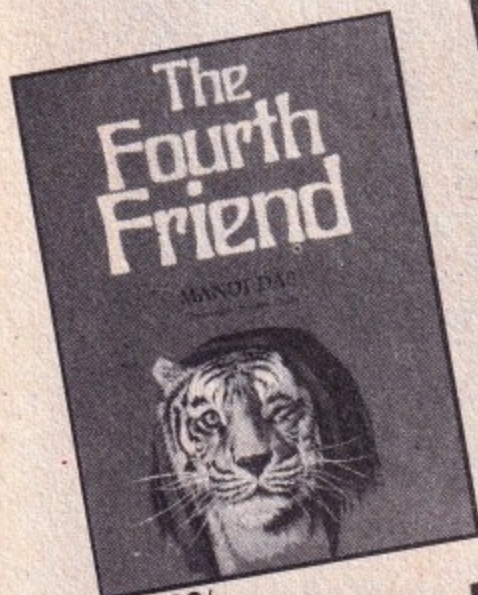
এই * আছে
সংখ্যাত

অনুকরণপ্রিয়তৰ ফলত	:	৭	আত্মৱৎ সৰ্বভূতেশু	:	৩৭
পৃথিৱীৰ খিৰিকীৰে	:	৯	সোণালী ছুৱাৰ	:	৪১
ধন আৰু জ্ঞান	:	১০	মহাভাৰত	:	৪৫
মিছাৰ মিঠা	:	১৬	চান্দমামা-ক্ৰোড়পত্ৰ	:	৫৩
ৰূপধৰৰ যাত্ৰা	:	১৭	ঐশ্বৰ্য্যতকৈ দামী	:	৫৭
চান্দ-সম্বাদ	:	২৪	ছুৱাৰৰ ভাল-অভাল	:	৬৩
বিচক্ষণতাৰ মূল্য	:	২৫	ফটো-প্ৰতিযোগিতা	:	৬৬
সাগৰৰ পাৰে পাৰে	:	৩৩			

চান্দমামা : খনে : ৬'০০ টকা মাথোন
বছৰেকীয়া বৰঙনি : ৭২'০০ টকা মাথোন

JUST RELEASED

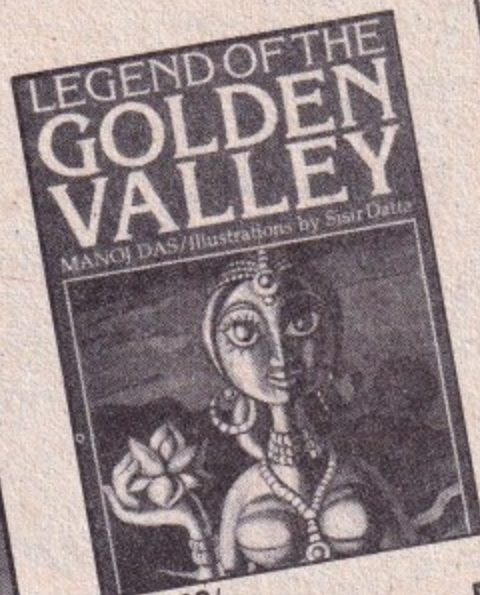
The first set of **Chandamama Books**, splendid in their content, illustrations, and production, is now ready.

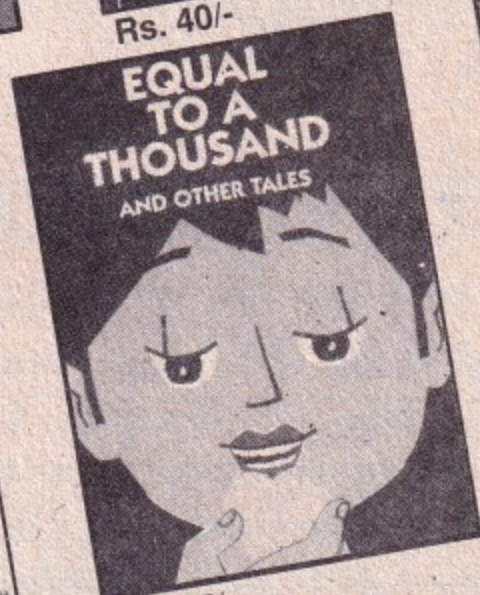
Rs. 30/-

Rs. 30/-

Rs. 40/-

Rs. 25/-

Rs. 30/-

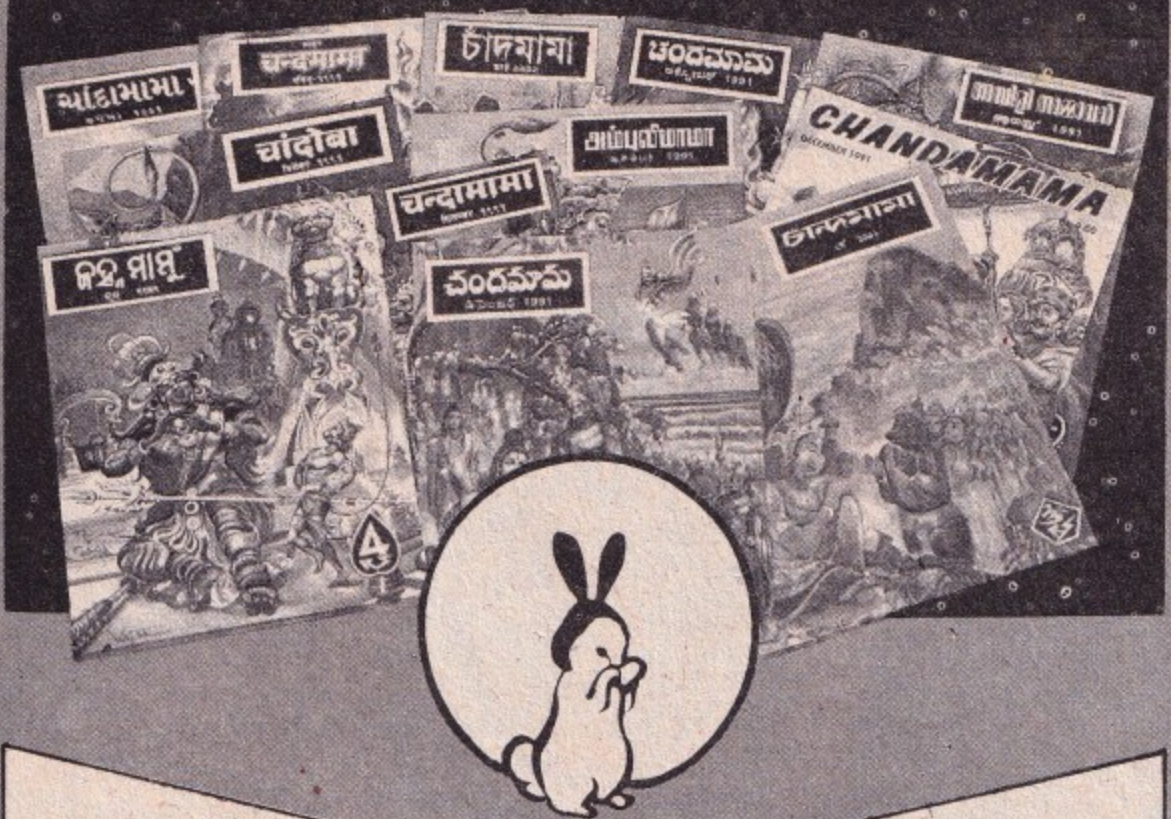
Rs. 30/-

Discount for members of
Chandamama Young Scholars Club.

For details, write to :

CHANDAMAMA BOOKS
• Chandamama Bldgs.
Vadapalani, Madras - 600 026.

চান্দমামা

মাহৰ পাছত মাহ ধৰি বিভিন্ন কচিৰ গল্প-কাহিনীৰ যোগেদি প্ৰচাৰ কৰিছে

ভাৰতৰ অতীত আৰু বৰ্তমান গৌৰৱ

৬৪ পৃষ্ঠাতকৈয়ো অধিক পৃষ্ঠাজোৰা বাবেবৰণীয়া চিত্ৰ-সমৃদ্ধ

এই চান্দমামা পৌৰাণিক, কিংবদন্তিমূলক, ঐতিহাসিক ঘটনাৱলী,

মহান জীৱন কাহিনী, উচ্চ গুণ-মানব গল্প-কথাৰে ভৰপূৰ

১১টি ভাষাত আৰু লগতে সংস্কৃত ভাষাতো প্ৰকাশিত

ডল্টন এজেন্সিজ ১৮৮ এন. এছ. কে. ৰ'ড. মাদ্ৰাজ ৬০০ ০২৬

চান্দমামা

সংস্থাপক : ড ক্র পা নি

সঞ্চালক : বি নাগিবেড্ডি

অনুকৰণপ্ৰিয়তাৰ ফলত

অনুকৰণপ্ৰিয়তা বোধ হয় মানুহৰ অন্ততম জন্ম-দৰ্ম। মানুহৰ এই অনুকৰণপ্ৰিয়তাক কোনো কোনো জীৱ-বিজ্ঞানীয়ে মানুহৰ পূৰ্ব-পুৰুষ বুলি ভবা বান্দৰৰপৰা পোৱা বুলি কয়। তেওঁলোকৰ মতে : অনুকৰণপ্ৰিয়তা মানুহৰ পক্ষে ভাল নহয়।

টি ভি-য়ে মানুহৰ মনত নানান ভাৱে ঢোঁ তোলে ভালেখিনি-লৈকে অনুকৰণপ্ৰিয়তাকো চোৱাই তোলে। টি ভি-ঘটিত অনুকৰণপ্ৰিয়তাই মানুহৰ সমাজখনত কিছুমান গুৰুতৰ দুৰ্ঘটনাৰ, আনকি গুৰুতৰ অপৰাধৰো সৃষ্টি নকৰা নহয়। নাৰী-পুৰুষ, যুৱা-যুৱতী, সৰু-ডাঙৰ—সকলো এই অনুকৰণপ্ৰিয়তাৰ অল্লাধিক চিকাৰ হৈ পৰিছে—যি-অনুকৰণপ্ৰিয়তাৰ শিৰা টিভিৰপৰাই ওলাইছে বুলি অনুমিত।

এখনি চিত্ৰক হেজাৰ শব্দৰ সমান বুলি ভবা হয়। টি ভি-ত চান্দমুখ দেখা বস্তু জীৱনত অনুকৰণ কৰিবলৈ চেষ্টা কৰাৰ ফলত কি হয়—তাৰ এক জাৱন্ত প্ৰমাণ হ'ল—সত্তাহতে লখনৌ চহৰত ঘটা এটি ঘটনা। ছবছৰীয়া লৰা এটিয়ে টিভিত দেখা দৃশ্য—ছবছ অনুকৰণ কৰিবলৈ চেষ্টা কৰি অকালত মৰিল এই দৃশ্যটি আছিল এক পানীয় কম্পানিৰ বিজ্ঞাপনৰ দৃশ্য, যি-দৃশ্যত বাটেদি দুবস্তু গতিৰে গৈ থকা এখন ট্ৰাকত বোজাই কৰা পানীয়ৰ ওপৰত এজন যুৱকে এটা অট্টালিকাৰ তিনিমহলাৰপৰা জঁপিয়াই পৰি সেই ট্ৰাকৰপৰা পানীয়ৰ বটল এটা লৈ আকৌ জঁপ মাৰি তিনিমহলা পাইছিলগৈ। ফিল্মত যি সম্ভৱ, জীৱনত যে সম্ভৱ নহয়, সেই কথা নাজানি লখনৌৰ ল'ৰাটিয়ে টিভিৰ দৃশ্যক বাস্তৱত অনুকৰণ কৰাত দুৰ্ঘটনাত মৰিল।

এই অন্ধতা বন্ধ হওক।

বছৰ : ২১

জুলাই ১৯৯৬

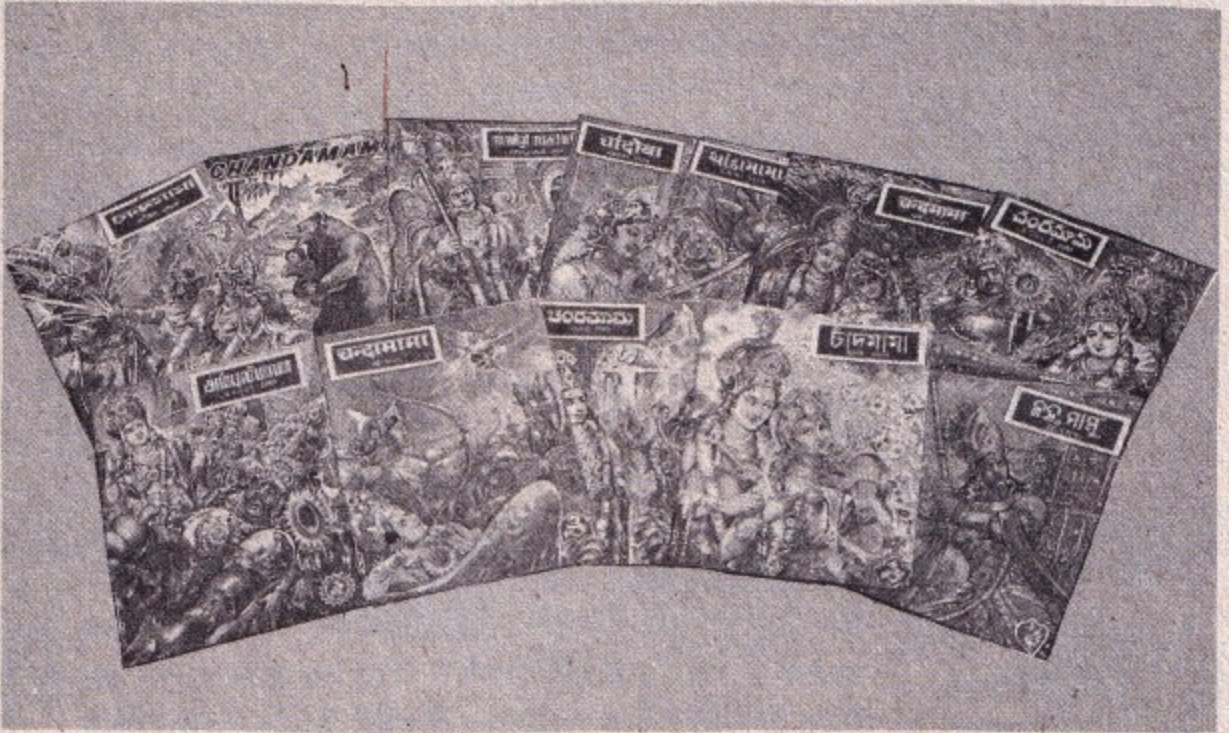
সংখ্যা : ৪

ধনে ৬.০০ টকা :: বছৰেকীয়া বৰঙনি ৭২.০০ টকা

মৰমৰ এই মিঠা উপহাৰ দিয়ৈনে কি ভাবি চাপক
প্ৰবাসুৰা হৈ থকা আপোনাৰ চেনেহৰজনে পাপক

চান্দমামা

তেওঁ ভালপোৱা চান্দমামাখন তলত লিখা যিকোনো এটি ভাষাৰপৰা বাছি লওক :
অসমীয়া, হিন্দী, গুজৰাটী, বাংলা, ইংৰাজী, কন্নড়, মালয়ালম,
মৰাঠী, ওড়িয়া, সন্ধৃত, তামিল আৰু তেলুগু
আৰু প্ৰবাসত থাকিও তেওঁক উমাল গৃহস্থখৰ উম উপভোগ কৰিবলৈ দিয়ক।
বছৰেকীয়া বৰঙনি

অষ্ট্ৰেলিয়া, জাপান, মালয়েছিয়া আৰু শ্ৰীলংকালৈ

জাহাজ-যোগে 129.00 ● উৰাজাহাজ-যোগে 276.00

ফ্ৰান্স, ছিংগাপুৰ, ইংল্যাণ্ড, আমেৰিকা,
পশ্চিম জাৰ্মানি আৰু অন্যান্য দেশলৈ

জাহাজ-যোগে 135.00 ● উৰাজাহাজ-যোগে 276.00

আপোনাৰ বৰঙনি বেল ডিমাণ্ড ড্ৰাফ্ট নাইবা মনি-অৰ্ডাৰ যোগে

চান্দমামা পাবলিকেশ্বনছে পোৱাকৈ পঠাওক :

চাৰ্কুলেশ্যন মেনেজাৰ চান্দমামা পাবলিকেশ্যনছ চান্দমামা বিল্ডিংছ

বড়াপাণি মাদ্ৰাজ-৬০০-০২৬

পৃথিৱীৰ খিৰিকীৰে

তিনি কিম্বৰ কাহিনী

দক্ষিণ কোৰিয়া নামৰ দেশখনত—কিম বনাম কিম বনাম কিম—এই তিনিও কিমৰ কচু জোৰা দিয়া কাম-১১ এপ্রিলত আৰম্ভ হৈ ১৫ ত অন্ত পৰিল। এই কামটি আছিল—নেছান্যাল আৰ্ছেম্বলিৰ নিৰ্বাচনত—শাসক-দল নিউ কোৰিয়া পাৰ্টিৰ ৰাষ্ট্ৰপতি কিম য়ুং ছামে পালে ১৩৯ খন আসন—সৰ্বমুঠ ২৯৯ খন আসনৰ মাজত। প্ৰধান বিৰোধী-দলৰ নেতা কিম দায়ে য়ুং-এ পালে ৭৯ খন আসন, আৰু তৃতীয় শক্তি ইউনাটেড লিবাৰাৰাল ডেম'ক্ৰ্যাটছৰ কিম য়ং পিল-এ পালে প্ৰায় ৫০ খন আসন।

২৯৯ খন আসনৰ মাজত ৪৬ খন আসন—সমানুপাতিক প্ৰতিনিধিত্বৰ পূৰোণ হয়। সেই পদ্ধতিৰেই শাসক দলে ১২১ খন আসনত বিজয়ী হৈ ১৩৯ খন আসন পালে। ১৯৯১ চনত পোৱা ১৪৯ আসনতকৈ ১০ খন কম (আচলতে—হ'ব লাগে ১৫০ খন আসন, আৱছলুট মেজৰিটিৰ বাবে)। প্ৰধান বিৰোধী দল কিম দায়ে য়ুংও পাব বুলি ভাবিলে—১০০ খন, কিন্তু সমানুপাতিক ১৩ খন পায়ো পালে সৰ্বমুঠ ৭৯ খন।

কিম য়ুং ছামে তেওঁৰ আৱছলুট মেজৰিটিৰ বাবে—১৬ গৰাকী নিৰ্দল সদস্যৰ মাজৰ ১১ গৰাকীৰ সমৰ্থন পাবই লাগিব—শাসন-ক্ষমতাত তিষ্ঠিবলৈ হ'লে।

এসময়ত—তেওঁ ইমান আসন পাব বুলিও কোনেও ভাবা নাছিল। কিন্তু হঠাৎ—নিৰ্বাচনৰ একেবাৰে আগে আগে উত্তৰ কোৰিয়াই দক্ষিণ কোৰিয়াক আক্ৰমণ কৰাত কিম য়ুং ছামৰ পাৰ্টিৰ অৱস্থাও হঠাৎ টনকিয়াল হৈ উঠিল।

এতিয়া ৰাষ্ট্ৰপতি কিম য়ুং ছামে ১৯৯৭ চনৰ নিৰ্বাচনত ৰাষ্ট্ৰপতি-পদৰ বাবে শাসক দলৰ প্ৰকৃত ৰাষ্ট্ৰপতীয়-নেতা এগৰাকীক বাছি উলিয়াব লাগিব, কিয়নো—দক্ষিণ কোৰিয়াৰ সংবিধান মতে দ্বিতীয়বাৰলৈ ৰাষ্ট্ৰপতিত্ব কৰাৰ বিধি নাই। যদিও—কিম য়ুং ছামে ১৯৯৮ চনলৈকে ৰাষ্ট্ৰপতি পদত থাকিব পাৰিব।

ইতিমধ্যে এই নিৰ্বাচনৰ এসপ্তাহৰ ভিতৰতে, এপ্ৰিলৰ ১৬ তাৰিখে আমেৰিকাৰ ৰাষ্ট্ৰপতি ক্লিনটনে দক্ষিণ কোৰিয়া পৰিদৰ্শন কৰি কিম য়ুং ছামৰ সৈতে চেজু দ্বীপত আলোচনাত বাহিছিল, আৰু তাৰে পৰাই ROK-U. S. যুগ্ম-ঘোষণা কৰিছিল কোৰীয়পেনিনিচিউলাত (উপদ্বীপত) স্থায়ী শান্তিৰ বাবে।

ৰাজনৈতিক সমালোচক সকলৰ মতে : কিম য়ুং ছামে যদি ভাল ফল কৰা নাই, কিম দায়ে য়ুংও খালত পৰাবিধৰেই হ'ল। আৰু তৃতীয় শক্তি কিম য়ং পিল-ৰ তো—পেটৰ ভাত চাউলেই হ'ল।

বহু বহু বছৰৰ আগতে—কোৰিয়া নামৰ দেশখন এখনেই আছিল। কোৰিয়া পুনৰ ঐক্যৱদ্ধ হওক—এই কামনা সমগ্ৰ পৃথিৱীৰেই আন্তৰিক কামনা আমাৰো।

ধন আৰু জ্ঞান

বামন যে কামৰ কুৰীয়াটি খাবৰ দামাটি —সেই কথাত তাৰ মাক-দেউতাক ককায়েক-বৌৱেক — সকলো একমত। আৰু জনমৰেপৰাই শুই-বহি খাই খাই কথাটো সি পদে-প্ৰমাণে নিজেও কৈয়েই দিছে, কৰি-ধৰি সকলোকে দেখুৱাইছে। আৰু এই কথাৰ—তাক লৈ খবৰ সকলোটি চিন্তিত, কেৱল যাক লৈ ইমান চিন্তা, সি-হে অ-চিন্তিত।

এদিন বামনৰ মোমায়েক স্নকীৰ্তি সিহঁতৰ ঘৰলৈ আহিল, আৰু সেইদিনাই গধূলিপৰতে স্নকীৰ্তিয়ে তেওঁৰ নিকম্মা ভাগিন বামনকে তাৰ জীৱন এইদৰে নষ্ট কৰাৰ বাবে প্ৰচুব পৰিমাণে উপদেশৰে সৈতে তিৰস্কাৰ কৰিলে।

বামনে ক'লে, “মামা, তুমি যে মোক ককৰ্ণিছা— কোৱাচোন — মামা ইমান

কিনো জগৰ লগালোঁ মই?”

“শুনা, মানুহে এইদৰে এলাহতে কাল কটোৱা উচিত নহয়, কিবাকিবি কৰিব লাগে, দহটকীয়াটো হ'ব লাগে—নহ'লে মানৱজীৱন একেবাৰে খালত পৰা জীৱন হয়।” মোমায়েকে ক'লে।

“কিন্তু—কিয় দহটকীয়া হ'ব লাগে? ভোজন, পিছন-উৰণ, আৰু শয়নৰ বাবেই নহয়নে? পিছে — এইবোৰ যদিহে কোনোবাই এনেয়েই পায়—দহটকীয়া হ'বলৈ কিয়নো দিনতে আন্ধাৰ দেখিব লাগে?” বামনে মোমায়েকক সুধিলে।

মোমায়েকে ক'লে, “বোলোঁ—পিতৃ-মাতৃ চিৰদিনিয়ানে? এদিন তো তেওঁলোকে স্বৰ্গলৈ যাবই। তেতিয়া তোমাৰ অৱস্থা কি হ'ব?”

“ঠিক আছে—তোমাৰ কথামতে—

কৰিম তেন্তে কিছু মেহনত। পিছে—
তুৱীয়াৰ কোনো প্রকৃত জ্ঞানীক ধন
নালাগে আৰু ময়ো এজন জ্ঞানী।” বামনে
নিজৰ ঢোল নিজেই কোবালে।

মোমায়েক শূ কীৰ্ত্তি য়ে আচৰিত
মানিলে আৰু ক’লে, “শুনা, মানৱ এজনে
কিবা নহয় কিবা সাধিব লাগে, নহ’লে
মানৱজীৱন ব্যৰ্থ হয়।”

“মামা, তোমাৰ কথাৰ খেও মই ধৰিব
পৰা নাই।” বামনে ক’লে।

“শুনা, মানৱৰ সমাজত — নহ’লে
তোমালোকৰ ঘৰখনো যাতে তোমাৰ নাম
—তুমি মৰাৰ পাছতো অক্ষুণ্ণ থাকে—
তাৰ কাৰণেও কিছু-কিঞ্চিত কৰি-ধৰি
মূৰা কুক ভৰাব লাগে।” মোমায়েকে
কুজ্ঞানী বামনক কিঞ্চিত বাস্তৱ জ্ঞান
দিবলৈ চেষ্টা দিলে।

“অ’—এই কথা! শুনা মামা, আমাৰ
ককা ঢুকাবৰ বিছ বহুৰ হ’ল, পেহা
ঢুকাবৰ দহ—কিন্তু তেওঁলোকৰ নাম-
গোন্ধও কোনেও লয় বুলি মই নাজানো।
আচল কথা হ’ল যে, জগত-সংসাৰত দেহৰ
দৰেই সকলো ক্ষন্তেকীয়া — একোৱেই
শাস্ত নহয়। আৰু অ-শাস্ত বস্তুৰ তাৰ
অৰ্থ নাই।” বামনে বাৰ কাটিলে।

কাৰণে মিছামিছি জীৱনপাত কৰাৰ কোনো

মোমায়েকে মুখ থেকেচা খোৱা বেন

হৈ ক’লে, “কথাত—তোমাৰ লগত ফেৰ
মাৰিব মই নোৱাৰিম। পিছে—ইমানকে
কৈ থওঁ যে, এইদৰে চলি থাকিলে
তোমাৰ জীৱন ব্যৰ্থ হ’ব—অসফল হ’ব।”

“মামা, তুমি বাৰে বাৰে সেইবোৰ শব্দ
বলকি নথকাই কিজানি ভাল। বাৰে
বাৰে ব্যৰ্থ নিষ্ফল অসফল আদি দোহাৰি
থাকিলে সেইবোৰে গুৰুত্ব হেৰাব। যিকি
নহওক—মোৰ জীৱন যে মুঠেই ব্যৰ্থ নহয়,
নিষ্ফল নহয়—? আমাৰ গাঁৱৰ মহাপণ্ডিত
প্ৰহ্লাদ ডাঙৰীয়াই মোক সদায়েই কয়।”
বামনে ক’লে।

“মই বিশ্বাস কৰিব পৰা নাই।”
মোমায়েক মকমকালে।

“ঠিক কালিলৈ আবেলিপৰতে আমাৰ
মৌ খালটোৰ পাৰত যি জোপা বৰগছ
আছে—তাত তুমি কোনেও নেদেখাকৈ
লুকাই থাকিবাইগৈ — আৰু মহাপণ্ডিত
প্ৰহ্লাদ ডাঙৰীয়াই মোক কি কয়—নিজৰ
কাণেৰেই শুনিবাইগৈ।” বামনে ক’লে।

কথা মতে সুকীৰ্তি খালৰ পাৰৰ
বড়জোপাৰ আঁৰ লৈ থিয় হৈ থাকিলগৈ।
বামন সেই ঠাইতে—অলপ আঁতৰত বহি
থাকিল আৰু গানৰ দৰে বান বাই থাকিল।
আৰু অলপ পাছত প্ৰহ্লাদপণ্ডিত তালৈ
আহিল আৰু লগে লগে বামন বহাৰপৰা
থিয় হৈ উঠিল আৰু বামনে প্ৰহ্লাদ-
পণ্ডিতক সাষ্টাংগে প্ৰণাম কৰিলে।

প্ৰহ্লাদপণ্ডিতে গল-হেঁকাৰি এটি

মাৰি লৈ ক’লে, “শুনা, তোমাতোকৈ
প্ৰকৃত ডাঙৰ মানুহ—মই ক’তো-কেনিও
জীৱনতো দেখা নাই। তোমাৰ মাজত
থকা মহান জ্ঞান—দুৰ্লভ। ডাঙৰতকৈও
ডাঙৰ যোগীয়ে তোমাৰ ঠাই পাবলৈ এযুগ
লাগিব। তুমি আমাৰ মাজত আছা
বুলিহে তোমাৰ মোল কোনেও বুজি
নাপায় এই কথা জনা কথা — গাঁৱৰ
যোগীয়ে গাঁৱত ভিক্ নাপায়।—তোমাৰ
জীৱন হ’ল জীৱন্ত বেদান্ত।”

“মোৰ মাজত মই—ডাঙৰ বোলাবৰ
কোনো চিন-মোকাম দেখা নাই। কেৱল
মোৰ প্ৰতি আপোনাৰ মৰমৰ কাৰণেই
আপুনি তেনেকৈ ভাবিছে আৰু কৈছে।”
বামনে বিনম্ৰতাৰে ক’লে।

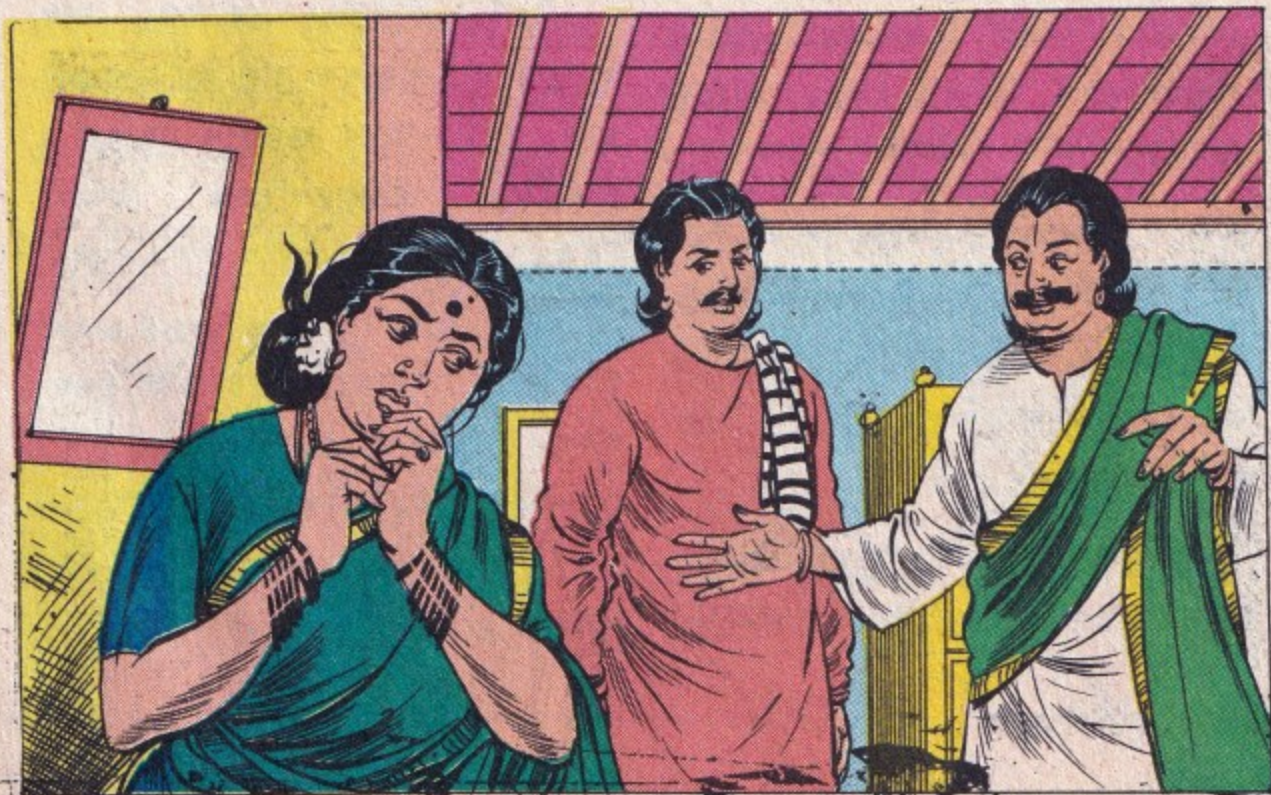
প্ৰহ্লাদপণ্ডিত গুচি যোৱাৰ পাছত
মামায়েকে বামনক ক'লে, “তুমি বৰ টেঙৰ
হৈছা দেখিছোঁ, ভাগিন—আনৰ মুখেৰে
প্ৰশংসাৰ ধাৰ বোৱাইহে এৰিলা। এওঁক
কেনেকৈ ফান্দত পেলালা কোৱাচোন?”

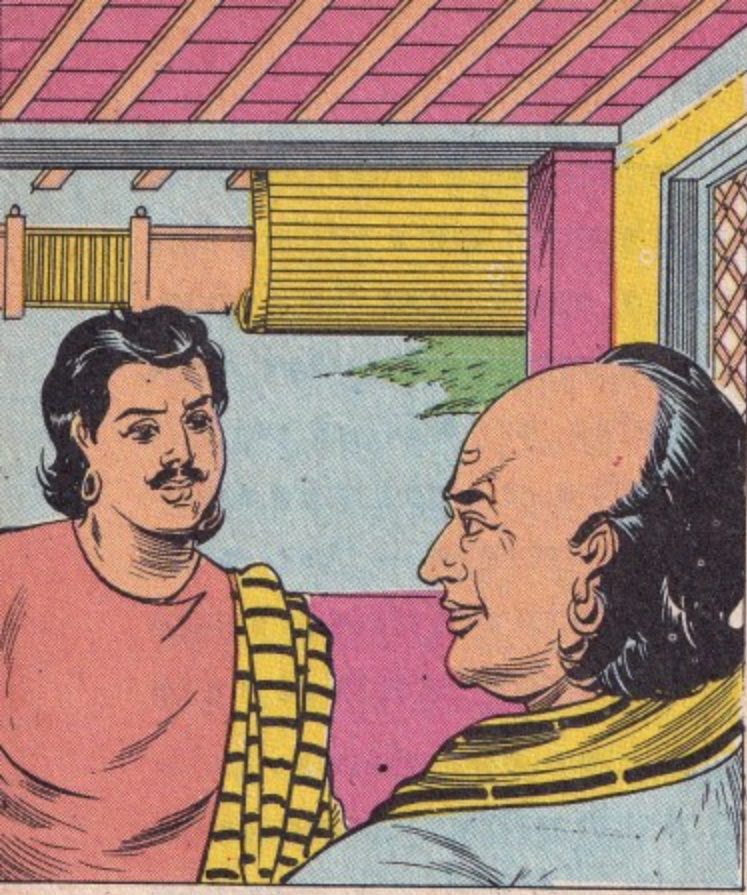
“ফান্দ-ফন্দ ধান্দ—ধন্দ একো নাই, যি
আছে—আছে প্ৰেমৰ বান্ধ। মই তেওঁৰ
শলাগ লওঁ, তেওঁ লয় মোৰ। বহু,
কথা—ইমানেই।”

বামনৰ কথাৰ সৈতে ফোৰন দি
মামাকে ক'লে, “ইমান শলাগনি পাইহে
তোমাৰ শলাগাণি লাগিলনে বাক? কিন্তু
তুমিহেন ধোদৰ পঢ়াৰ শলাগ লোৱাতে
প্ৰমাণ হয় যে প্ৰহ্লাদপণ্ডিত কিমানৰ কি
—গাঁৱৰ বাইজকে সুধিবা, গম পাবা।”

ভাগিনৰ কথাত পতিয়ন—একেবাৰে
নগ'ল মামাকে। মামাক সুকীৰ্ত্তিয়ে গাঁৱৰ
বহুতকে প্ৰহ্লাদপণ্ডিতৰ বিষয়ে সুধিলে,
আক প্ৰহ্লাদপণ্ডিতলৈ বাইজৰ অপাৰ
শ্ৰদ্ধা-ভক্তিৰ কথা জানি এই কথা ভাবি
তৰখ মানিলে যে—প্ৰকৃত পণ্ডিত প্ৰহ্লাদ-
পণ্ডিতে তেনেহ'লে—কিহৰ কাৰণে
বামনহেন বাজে মাৰ্কা বহিবজাক ইমানকৈ
শলাগে? বামনত কিনো বিশিষ্টতা পালে
ডাঙৰ পণ্ডিত প্ৰহ্লাদপণ্ডিতে?

কথাটো সুকীৰ্ত্তিয়ে বামনৰ দেউতাকক
সোধাত তেওঁ হাঁহি মাৰি ক'লে, “এয়া
হ'ল—ডাঙৰৰ ডাঙৰামী, ডাঙৰসকলে
সকৰোঁ সক গকৰোঁ গককো ডাঙৰ দেখে
ডাঙৰ ভাবে ডাঙৰ কয়। এইবোৰক

বান্দৰাণী বুলিও ক'ব পাৰা।

বামনৰ মাকে ভায়েক শুকীৰ্তিক ক'লে, “ভীষ্মতো সোণ থকাৰ দৰে, গোবৰতো পত্নী ফুলাৰদৰে—বামনতে পল্লাদপণ্ডিতে জানোচা কিবা পালেই বিচাৰি।”

যি কি নহওক—কৌতূহলৰ নিবৃত্তিৰ বাবে শুকীৰ্তি পাছদিনাই পল্লাদপণ্ডিতৰ কাষ চাপিল আৰু নিজৰ চিনাকি দিয়াৰ অন্তত কোনো ভাও নুজুৰি পোনে পোনেই আচল কথাষাৰ সুধিলে।

শুকীৰ্তিয়ে সুধিলে, “কওক, আপুনি বামনৰ মাজত কিনো বিশেষ বিশিষ্টতা

বিচাৰি পালে?” বামন বাস্তবিকতে বিসিষ্টতা কিবা আছেন?

পল্লাদপণ্ডিতে আচৰিত মানিলে আৰু ক'লে, “বামনৰ বিষয়ে মই একোৱেই নাজানো। আনক প্ৰশংসা কৰাটো হ'ল—মোৰ চিৰদিনীয়া অভ্যাস।”

“অভ্যাস—? প্ৰশংসা কৰাটো— অভ্যাস?” শুকীৰ্তিয়ে ভুক কৌচাই সুধিলে, “কৰোবাৰ বিষয়ে একো নজনা- কৈয়েই আপুনি প্ৰশংসা কৰেনে? এই কাম—বেঠিক নহয়নে?”

পল্লাদপণ্ডিতে মিচিকীয়াই হাঁহি মাৰি ক'লে, “প্ৰশংসা কৰাত বেঠিকনো কি? প্ৰশংসাৰে অনৰ উপকাৰহে হয়, অপকাৰ কদাপি নহয়।”

“এটা একেবাৰে ধোদকো যদি আপুনি বোধ-বুদ্ধি থকা বুলি কয়, মহাজ্ঞানী বুলি মানে—তাৰে অপকাৰ নহ'বনে? শুকীৰ্তিয়ে পল্লাদপণ্ডিতৰ যেনিবা টেঁটুতহে ধৰিলে।

“নহয়, বৰঞ্চ সি নিজে নিজেই অলপ লাজ পাব। মানুহৰ এয়ে হ'ল সহজ লক্ষণ। যিজনক প্ৰশংসা কৰা হ'ব, সেইজন যদি জ্ঞানী, তেনেহ'লে সেইজনে যথেষ্ট নম্ৰতাকে দেখুৱাবা” পণ্ডিতে দৃঢ়তাৰে ক'লে।

ক্ষম্ভকমান বৈ প্রহ্লাদপণ্ডিতে পুনৰ
কৈ থাকিল, “আচল কথা হ’ল—যিকোনো
মানুহৰ মাজত সততা কিঞ্চিত অধিক,
কাৰোবাৰ মাজত অসততা। যিজনৰ
মাজত অসততা বেছি, সেইজনক সততাৰ
চৌহদলৈ লৈ আহিবলৈ হ’লে কেৱল
ভৰ্জনা-ককৰ্ণনাৰে নহ’ব, মৰমৰে সৈতে
সেইজনৰ মাজত থকা সততাক জাগ্ৰত
কৰিব লাগিব। মোৰ দৃঢ় বিশ্বাসমতে—
এয়ে হ’ল সততাৰ পথেৰে জীৱন-যাপনৰ
সং আৰু একমাত্ৰ পথ।” প্রহ্লাদপণ্ডিতে
হাঁহি হাঁহিয়েই কথাখিনি বুদ্ধিশালী
স্বকীৰ্ত্তিক পৰম শ্ৰদ্ধা আৰু ভক্তিৰে বুজাই
ক’লে।

তেতিয়া স্বকীৰ্ত্তিয়ে ক’লে, “মহাশয়,
আপোনাৰ বক্তব্যক হুই কৰিব নোৱাৰি,
ময়ো কৰা নাই। অতি বিচক্ষণতাৰে এই
প্ৰশংসাকপী দৰে প্ৰয়োগ কৰিব পাৰিম
—হয়তো মোৰ ভাগিনৰ দৰে ভোজৰ
ৰাহীটোও কিজানি এদিন মানুহেই হৈ

উঠিব। কিন্তু যদি সি আত্মগৰিমাৰ খালত
পৰেগৈ—তেতিয়া কি হ’ব? অজ্ঞানীয়ে
নিজক জ্ঞানী বুলি ভাবি নিজৰ ভৱিত
নিজেই কুঠাৰ নামাৰিবনে?” এই কথা
কৈ স্বকীৰ্ত্তিয়ে প্রহ্লাদপণ্ডিতৰ মুখলৈ চাই
বৈ থাকিল।

প্রহ্লাদপণ্ডিতে ক’লে, “জ্ঞানী সেইজন
—যিজনে নিজক জানে। আনৰ জ্ঞানেৰে
জ্ঞানী হোৱাটো—জুৰাশাহে মাথোন।
গতিকৈ — যিজনে নিজক জানিব—
সেইজনেই হ’ব উন্নত। এই আত্মোন্নতিৰ
কাৰণেহে মই নিৰ্বিচাৰে মানৱ-সমাজৰ
কি সক কি বব সকলোটিলৈ শলাগৰ
শৰাই আগবঢ়াও।”

তাৰ পাছত স্বকীৰ্ত্তিয়ে বামনক তাৰ
মাক-দেউতাকৰ আগত প্রহ্লাদপণ্ডিতে
কোৱা কথাখিনি বিশদভাবে বুজাই
কৈছিল, আৰু তাৰ ফলত বামনে নিজক
পৰিৱৰ্ত্তিত কৰি সমাজত গণ্য হ’বলৈ
অহোপুৰুষাৰ্থ কৰি জয়ী হৈছিল।

মিছাৰ মিঠা

জিহিবি গাঁৱৰ ললিতক সকলোটিয়েই মিছাৰ বাহ বুলি কয়, আকৌ বাহবাহিও দিয়ে। কয়, ললিতৰ মিছাকথাও বৰ মিঠাহে, খং উঠে, কিছ বং পাওঁ। মুখেৰে ললিতক মিচলীয়া, মিছাবাহ, তোৰ মিছাতে জনম—জনমেই মিছা বুলি কয়, হয়, আকৌ তাক বৃদ্ধক বুলিও শলাগে। ললিতৰ বেলিকা হ'ল—বাহিৰত কোৱাভাঙুৰী ভিতৰত বংগ।

এদিন ললিত যেতিয়া এই সকলিয়েদি পৈ আছিল, তেতিয়া চুবুৰীয়া গাঁৱৰ ঈশ্বৰে ললিতক বাটত পাই ক'লে, “মই যদিও দোচোৰা গাঁৱৰ মানুহ, তাখলি তোমাৰ বিয়াতিৰ কথা জাহু। মিছা কথা কোৱাত বোলে তোমাৰ জোৰা পাবলৈ নাই, আৰু তোমাৰ মিছা বোলে চকুই বিচোচ্ কৰে। মোক এয়াৰ মিছা কথা কোৱাচুন—যিকথা মই বিচোচ্ কৰিম—।”

ললিতে ঈশ্বৰৰ ভবিষ্যৰা যুৱলৈক ভুক কৌচাই চালে আৰু ক'লে, “মিছা কথাৰে আপোনাক বিচোচ্ কৰোৱাৰ ঐচ্ছা—এতিয়া ধোঁৱাচোত তুলি থওক। মোৰ এতিয়া একেৰাৰেই সময় নাই। গাঁৱৰ বিলৰ বান্ধ ভাগি খেতি-পথাৰত হোঁ হোঁ কৰে পানী সোমাইছে, আমাৰ ঘৰ-চুৱাৰো বুৰাই পেলোৱাৰ উপক্ৰম হৈছে, আৰু বিলৰ মাছ এতিয়া বামত পৰি মৰিছে। এনে অৱস্থাত মই ইয়াত বৈ থাকিব নোৱাৰোঁ। যদি মাছ ল'ব খোজে—দৌৰি আহক।” এই বুলি কৈয়েই ললিতে লৰ ধৰিলে।

ঈশ্বৰে ভাবিলে যে—বিনা পইচাৰে যদি মাছ কিছুখিনি ঘূৰলৈ লৈ যাওঁ—কি বেয়া? গতিকে—ঈশ্বৰেও লগালে ঘৰ-কাছটি হেঁকুৰা দৌৰ। কিন্তু বিলৰ ওচৰ পাই দেখিলে যে—বিল বিলতে আছে, বিলৰ বান্ধ ক'তো—কেনিও ভগা-টুটাৰ চিন-মোকাম একো নাই। তেতিয়া ঈশ্বৰেও চাকি চালে ললিতৰ মিছাৰ মিঠা। ঈশ্বৰে ভাবিলে সঁচা, মিছাও যে ইমান মিঠা হয়।

১১

[আগৰ কথা : বহু বছৰো গাল-বিলৈ পাব হৈ, পৈদ্যাচিয়াদেশৰ মহাবাজ বুদ্ধিমানৰ সজিয় সহযোগিতাবে কপধৰে অৱশেষত নিবিঘিনিৰে ইথাকাদেশ—স্বদেশ ইথাকাদেশ পালেহি। কিন্তু লগে লগে দেৱী বুদ্ধিমতীয়ে কপধৰক দেখা দিলে, আৰু পাছত দেৱী বুদ্ধিমতীয়ে কপধৰক কপধৰৰ নিজ-গৃহৰ বিপদ সম্পৰ্কে সচেতন কৰিলে, আৰু কএ গভীৰ বিশেষ কাৰণত কপধৰক এজন বুদ্ধ মাহুতলৈ কপান্তৰিত কৰিলে। আৰু তাৰ পাছত...]

তেতিয়া ইথাকাদেশৰ প্ৰায় এশমান বাজকৌৱৰইতকৈ একেবাৰেই ভাল
বাজকৌৱৰ কপধৰৰ ঘৰতে বহি বৰ পোৱা নাই।
আয়মেৰে খোৱা-পিয়া কৰিছে, মোজ ধীৰৰ যেতিয়া নিচেই শিশুটি,
কৰিছে, আৰু কপধৰৰ পত্নী পদ্মমুখীক তেতিয়াই কপধৰ ট্ৰয়যুদ্ধলৈ ওলাই
বিয়া কৰাবলৈ ছেগ চাই বহি আছে। গৈছিল। গতিকে—ধৰধৰে তাৰ পিতৃ
পদ্মমুখীক বিয়া কৰাব পাৰে যদি—কপধৰৰ মুখাকৃতি ও মনত পেলাব
একেলগে বাণী আৰু ৰাজত্বও পাব। নেৱাৰিলে।

কিন্তু কপধৰৰ পুত্ৰ ধীৰধৰে এইবোৰ চিন্তিত যুৱা ধীৰধৰে ভাবিলে :
কথা, আৰু এইবোৰ বহি খোৱা ফুকনকপী দেউতাকৰ মৃত্যুৰ সঠিক বাতৰি পোৱা-

‘কপধৰক বিচাৰি পুত্ৰ ধীৰধৰ’

হেঁতেনো আমি এই লম্পট বাজকোঁৱৰ-
ইঁতৰ কবলৰপৰা নিষ্কৃতি লভিলোহেঁতেন
—মা-ই নিশ্চয় কোনোবাজনক বিবাহ
কৰাই ইহঁতক খেদিলেহেঁতেন। কিন্তু—।
কিন্তু এতিয়া যি দেখিছোঁ, এই মদপী-
হাল্লাবাজইঁতক সহজতে খেদোৱাৰ কোনো
সহজ উপায় নাই।

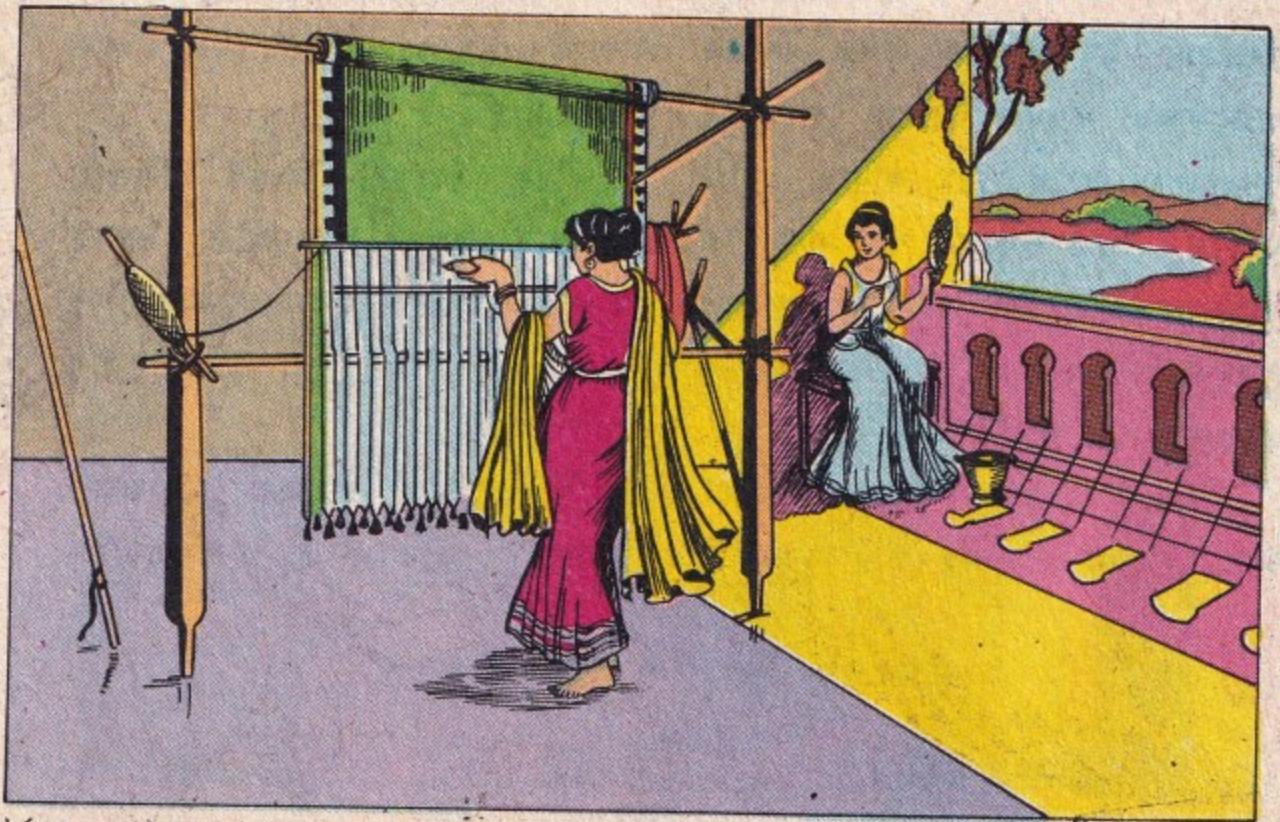
ইপিনে—পদ্মমুখীৰ দৃঢ় বিশ্বাস—
পতি ৰূপধৰ অৱশ্যেই উভতি আহিব।
জ্যোতিষীয়েও এই কথাকে কৈছে, কৈছে
—ৰূপধৰ জীয়াই আছে, আৰু উভতি
আহিব ধৰিছে। আৰু এই কাৰণে—
পদ্মমুখীয়ে এতিয়াই দ্বিতীয় বিবাহ
কৰিবলৈ অমান্তি হৈছে। কিন্তু বাজ-
কোঁৱৰমুখাই পদ্মমুখীক কৈছে যে—

তোমাৰ পতি মৰিল, গতিকে আৰু পলম
নকৰি বিয়াখন কৰি পেলাব লাগে।

ইহঁতৰ অত্যাচাৰৰপৰা বেহাই পাবলৈ
পদ্মমুখীয়ে এটা অভিনৱ উপায় লৈছে।
পদ্মমুখীয়ে বাজকোঁৱৰইঁতক কৈছে : “মই
মোৰ শহুৰ-দেউতাৰ শ-ঢাকনী নিজ
হাতেৰে বৈ উলিয়াব লাগিব। এই কাম
যেতিয়া পূৰা হ’ব, তেতিয়াহে বিয়াৰ কথা
চিন্তা কৰি চাম।”

পদ্মমুখীৰ কথাত বাজকোঁৱৰইঁত সন্মত
হৈছিল এই কথা ভাবি যে—এখন শ-
ঢাকনী বৈ উলিয়াওঁতেনো কিমান পৰ ?

তেতিয়াৰপৰা পদ্মমুখীয়ে দিনৰ ভাগত
কাপোৰ বোৱে, আৰু ৰাতিৰপৰতে আকৌ
খুলি পেলায়। তিনি বছৰ ধৰি পদ্মমুখীয়ে

এই কাম কৰি থাকিল, তিনি বছৰৰ
অন্ততহে বাজকোঁৱহঁতে বুজিলে যে —
পদমুখীয়ে কেনেধৰণৰ পংকথা কৈছিল।

আৰু কথাটো বুজাৰ লগে লগেই
সিহঁতমুখাই পুনৰ হৈ-চৈ লগাই দিলে :
বিয়া এতিয়াই কৰাব লাগিব। আমাৰ
মাজত যাক তাইৰ পচন্দ—তাকে বিয়া
কৰাওক ; কিন্তু আৰু পলম নহয়।

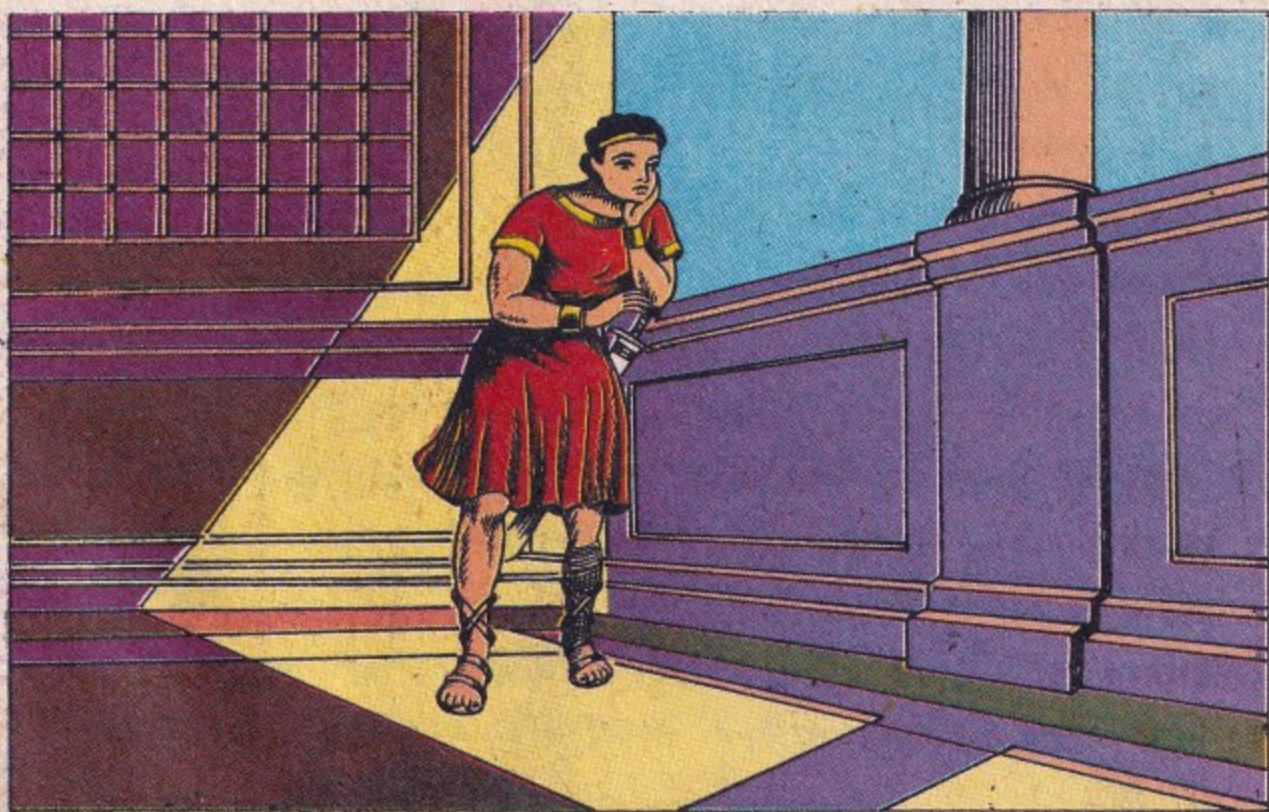
এইবোৰ অন্তায় চকুৰ আগত দিনে-
নিশাই হোৱা দেখি ধীৰধৰ বিচলিত
হ'ল। ভাবি ভাবি ধীৰধৰে উপায় এটা
উলিয়ালে। যে নে কৈ যে ই নহওক—
পৈলাছলৈ গৈ প্ৰতাপবৰষা পিতৃ ৰূপধৰৰ
খা-খবৰ ল'ব।

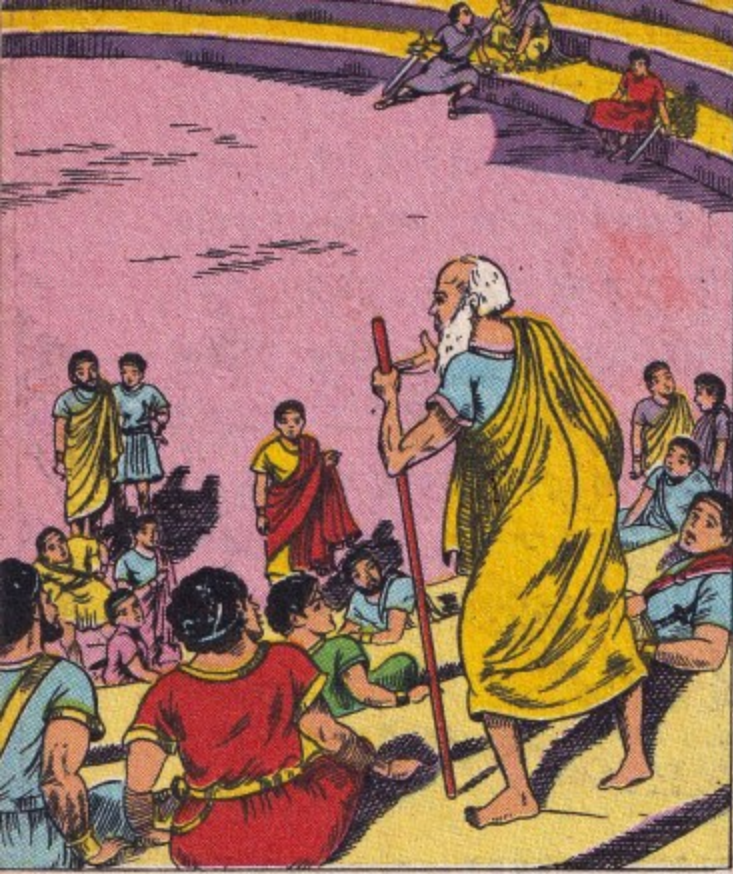
ট্ৰয়ৰ যুদ্ধ ক্ষেত্ৰৰ পৰা সৱাতোকৈ

আগতে প্ৰতাপউভতি অহিছিল।

ধীৰধৰে ভাবিলে : দেউতা যদি ঢুকাল
—তাৰো সঠিক খবৰ লাগে। সঠিক
খবৰটো পাওঁ যদি— মা-ক তেতিয়া
কোনোবা প্ৰকৃত বীৰক বিয়া কৰাবলৈ
ক'ম, আৰু সেই বীৰজনাক ক'ম এই
লেতেবাৰো লেতেবা বাজকোঁৱহঁতক
কুকুৰ-খেদনে খেদিবলৈ। আৰু—দেউতা
যদি জীয়াই আছে, যদিহে তেওঁৰ জীয়াই
থকাৰ বাতৰি পাওঁ—ময়েই আন কিছুমান
বন্ধু-বান্ধৱক গোটাই এই লম্পট অত্যা-
চাৰী বাজকোঁৱহঁতক খেদিম, যদি মেৰা
প্ৰাণ যায় যাওক।

এইবোৰ কথা ভাবি ভাবি এদিন
ধীৰধৰে বাজকোঁৱহঁতক ক'লে, “এটা

কথা মই তোমালোকক স্পষ্টকৈ কওঁ, তোমালোকে নিজ নিজ ঘৰলৈ গৈ বং-তামাচা, হৈ-হল্লা কৰা, মদ খোৱা—যি কৰা কৰি থাকা। কিন্তু ইয়াত এইবোৰ অতপালি মই আৰু একেবাৰেই বৰদাস্ত নকৰিম।”

ধীৰধৰহেন পিয়াহ-দঁতাৰ কথা শুনি ৰাজকোঁৱৰহঁত মুখত কোবোবা দমৰাহেন হৈ পৰিল।

পাছদিনা ৰাতি পুৱালত, ধীৰধৰে সেই ঠাইৰ মুখিয়ালসকলক আৰু অন্য অন্য বুঢ়া-মেথা-মথিয়ন সকলকো মাতি লৈ আহিল, আৰু তাৰ পাছত ধীৰধৰে দীঘলীয়াবিধৰ যাঠি এপাট হাতত লৈ থিয় দিলে—ৰাজকোঁৱৰহঁতৰ সমুখত।

ধীৰধৰ ছটা ভয়াল-ভয়ংকৰ কুকুৰকো তাৰ লগত লৈ আহিছিল, আৰু কুকুৰ ছটা তাৰ ছকাষত জিভা মেলি বৈ থাকিল প্ৰভুৰ আদেশলৈ বাট চাই।

তাৰ গোট খোৱা বুঢ়া-মেথা-মথিয়নসকলে ধীৰধৰক তাত থকা ওখ মঞ্চলৈ নি থিয় কৰালে। এইডোখৰ ওখ ঠাইতে—এই মঞ্চতে পিতাক ৰূপধৰ বহিছিল, আৰু ইয়াৰেপৰাই আদেশ-নিৰ্দেশ দিছিল।

ইয়াত গোটখোৱা সকলৰ মাজত বৃদ্ধ য়েগুপ্তই ক’বলৈ ধৰিলে। য়েগুপ্তৰ পুত্ৰ আছিল ৰূপধৰৰ অনুচৰ। যিসকল গ্ৰিক অনুচৰক ফাললোচনহঁতে মাৰি পেলাইছিল, য়েগুপ্তৰ পুত্ৰ আছিল তাৰ অন্যতম।

য়েগুপ্তই তাত উপস্থিত থকা সকললৈ সম্বোধন কৰি ক’লে, “বোপাইঁত, আজিৰ এই মেলখন পাতি, আৰু মোকো মাতি আনি ভালেই কৰিলা। কিয়নো—ৰূপধৰ ট্ৰয়যুদ্ধলৈ যোৱাৰ পাছৰপৰা ইথাকাত কোনো সভা পতা হোৱা নাছিল, সমজুৱা-সকলৰ সমাৱেশ হোৱা নাছিল।—কিন্তু, আজি আমি ইয়াত কিয় সমাৱেত হৈছোঁহি, সেই কথা জানাৰ বাবে বৰ উত্ৰাৱল হৈ পৰিছোঁ।”

বৃদ্ধ য়েগুপ্তৰ কথাত ধীৰধৰ উৎসাহিত হৈ উঠিল আৰু সি কৈ থাকিল, “মহোদয়-সকল, এই সভা ময়েই পাতিছোঁ, আৰু

আপোনালোকক ময়েই নিমন্ত্ৰণ কৰি লৈ আহিছোঁ। ঘাইকৈ—আমাৰ বিপদৰ কথা আপোনালোকক ক'বলৈহে মই আপোনালোকক এইখিনি কষ্ট দিলোঁ। আমাৰ ঘৰখনক এতিয়া ছফালৰপৰা বিপদে আগুৰি ধৰিছে। প্ৰথমত: আমাৰ পিতাদেউ—যিজনক আপোনাসৰে বজা পাতিছিল—তেওঁ সত্ত্বহতে নাই। আৰু তেওঁৰ অনুপস্থিতিৰ ফলত—এই এশমান ৰাজকোঁৱৰে আমাৰ ঘৰ — একপ্ৰকাৰে অধিকাৰ কৰি বহি আছে—ইয়াতে খোৱা-পিয়া হৈ-হল্লা কৰি নিগাজী হৈ বহিছে। এওঁলোকৰ দ্বাৰা যে আমাৰ সৰ্বনাশ হ'বই সেই কথাত কোনো সন্দেহ নাই। এওঁলোকে ইয়াত বহি বহি—মুফতে বজা হ'বলৈ—আৰু মোৰ মাতৃক বিবাহৰ নামত গ্ৰাস কৰিবলৈ—ছেগ চাই ধূত শিয়ালৰ দৰে বৈ আছে। 'এওঁলোকে আমাৰ গৰু-ভেড়া ম'হ—সকলো পশু কাটি-মাৰি খাই শেষ কৰিলে, মদৰ সোঁত বোৱালে, আৰু অগ্নীসতাৰো চূড়ান্ত কৰিলে। আপোনাসৰে কওক—আমাৰ পিতাদেউ কিবা—দেশদ্ৰোহী আছিলনে যেতেওঁৰ ঘৰখনক এই বাহিৰত বংচঙীয়া ভিতৰত কোৱাভাতুৰীয়া বিলাকে নৰকতুল্য কৰি তুলিছে?"

দুৰ্বুদ্ধি নামৰ ৰাজকোঁৱৰ এজনে জঁপ মাৰি থিয় হৈ কৈ উঠিল, “ধীৰধৰ, তোমাৰ

এইবোৰ-এনেবোৰ অভিযোগৰ কোনো অৰ্থ নাই। কিয়নো—জগৰ লগালে—তোমাৰ মাৰাইহে। গতিকে—আমাৰ ওপৰত দোষৰ পাচি জাপি দিলে লাভ কি? তোমাৰ মাৰাই যোৱা তিনি বছৰ ধৰি শ-ঢাকনী বোৱাৰ নামত আমাক ফাঁকি-ফুঁকা দি আহিছে, কৈছে যে—এই শ-ঢাকনী বোৱা শেষ হ'লেই বিয়া কৰাম। এইদৰে তেওঁ যোৱা তিনি বছৰ ধৰি আমাক ইয়াত বছৰাই ৰাখিছে। এতিয়া চতুৰ্থ বছৰো আহিল, কিন্তু শ-ঢাকনী বোৱা শেষেই নহ'ল। শেষ হ'ব কেনেকৈ? দিনত যি বাৰে, ৰাতি সি খুলি পেলায়। গতিকে শুনা, ৰূপধৰৰ যো গ্য পুত্ৰ ধীৰধৰ, তুমি তোমাৰ

মাৰাক ঘৰৰপৰা উলিয়াই দিয়া, আৰু কোৱা যে তেওঁ যেন এতিয়াই কোনোবা এজনক পতিকাৰ লয়। যাক মন যায় বিয়া কৰক— তথাপি বিয়াখন কৰি পেলাওক। নহ'লে কিন্তু আমিও ইয়াতে এনেকৈয়েই থাকিম। এই কথা সঁচা কথা, আৰু সঁচাৰ বাহিৰে আন কোনো নহয়, সাঁচেকাট সঁচা।”

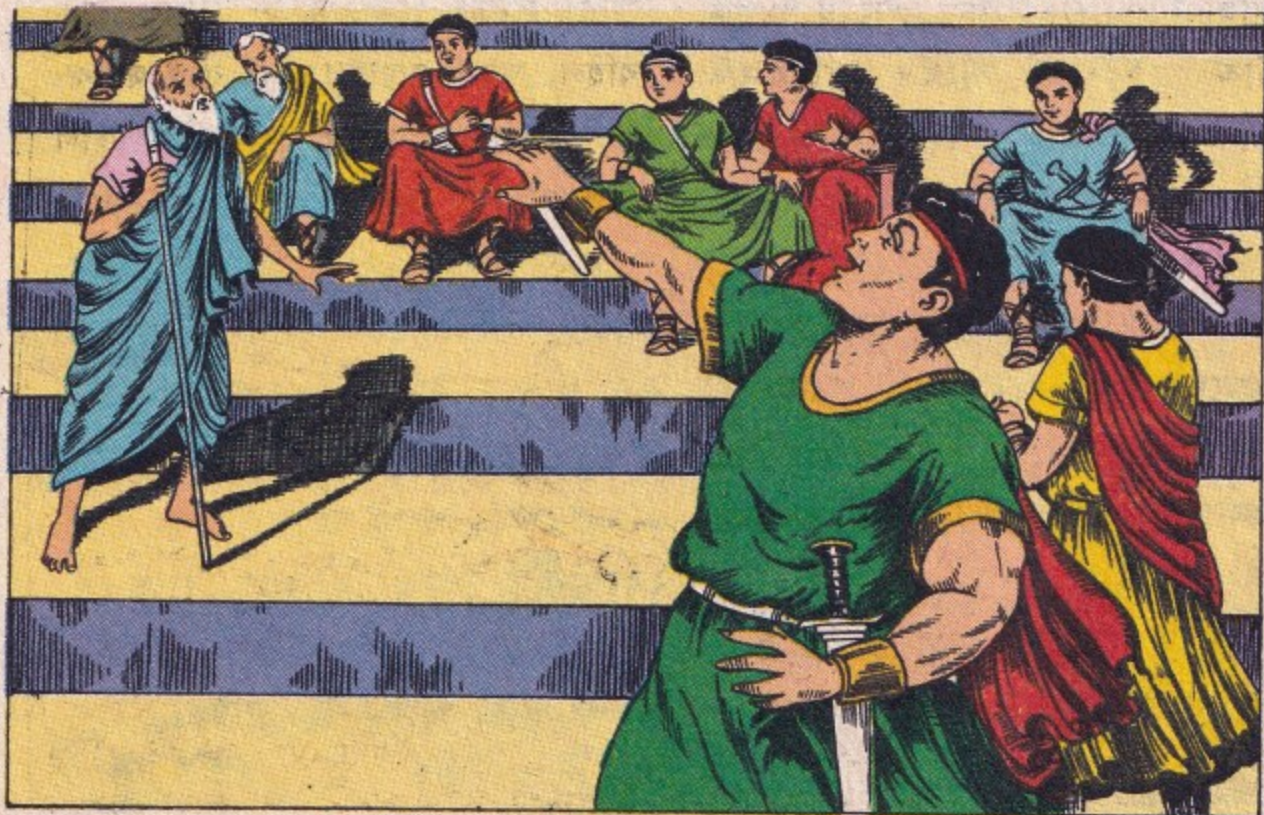
“মাক মাৰ ঘৰৰপৰা উলিয়াই দিয়াটো একোপধ্যেই সম্ভৱ নহয়।” ধীৰবৰে ধীৰ কণ্ঠেৰে কিন্তু দৃঢ়তাৰে ক'লে।

আন এজন বুঢ়া মানুহ উঠি থিয় হ'ল। তেওঁ ক'লে, “ট্ৰেয়ৰ যুদ্ধলৈ ওলোৱাৰ আগতে মই ভৱিষ্যদ্বাণী কৰিছিলোঁ যে— কপধৰে বিছ বছৰলৈ অশেষ দুখ-কষ্ট

ভুঞ্জিব আৰু তাৰ গাছতহে পুনৰ ইথাক পাৰহি। মই যিকথা যেনেকৈ কৈছিলোঁ, এতিয়ালৈকে তেনেকৈয়েই হৈআহিছে। আৰু কপধৰে এদিন উভতি আহিব সেই কথাও ধ্ৰুৱ সত্য। কিন্তু ইয়াত খাপ লৈ খুঁটি পুতিবহি থকাহঁতৰ চাউল টুটি আহিব।

“শুনা, তোমাৰ জ্যোতিষবিজ্ঞা তুমি তোমাৰ ল'ৰাহঁতক কোৱাগৈ, আমাক পদ্মমুখীক লাগে। তোমাৰ ধমকিৰে আমাৰ নোম এডালো পোনাৰ নোৱাৰিবা। কপধৰ উভতি আহিলেও আমাক ইয়াৰপৰা খেদিবলৈ সাহস নহ'ব।” আন এজন বাজকোঁৱৰে ক'লে।

ধীৰধৰে ধীৰ কিন্তু দৃঢ় কণ্ঠেৰে ক'লে, “মোৰ ক'বলগাখিনি — ক'লোঁ। মই

এতিয়া পৈলাছ আৰু প্পাৰ্টালৈকো যাম,
আৰু দেউতাৰ খা-খবৰ লৈহে উভতিম।
যদি তেওঁৰ জীয়াই থকাৰ বাতৰি পাওঁ,
আৰু এবছৰলৈ এইবোৰ অত্যাচাৰ সহি
থাকিম। আৰু যদি তেওঁৰ মৃত্যুৰ বাতৰি
পাওঁ—তেনেহ'লে মাক বিবাহ কৰিবলৈ
অনুবোধ কৰিম।”

পাছত, ঘৰৰ ঘাই লিগিৰীজনীক
ধীৰধৰে ক'লে, “শুনা, বৰ মা, মই যে
পৈলাছ আৰু প্পাৰ্টালৈ যাবলৈ ওলাইছোঁ,
আৰু সেই কথাটো মা টোপনিৰপৰা
মাৰ পোৱাৰ আগতে কেতিয়াও নক'বা
তেওঁক।”

#

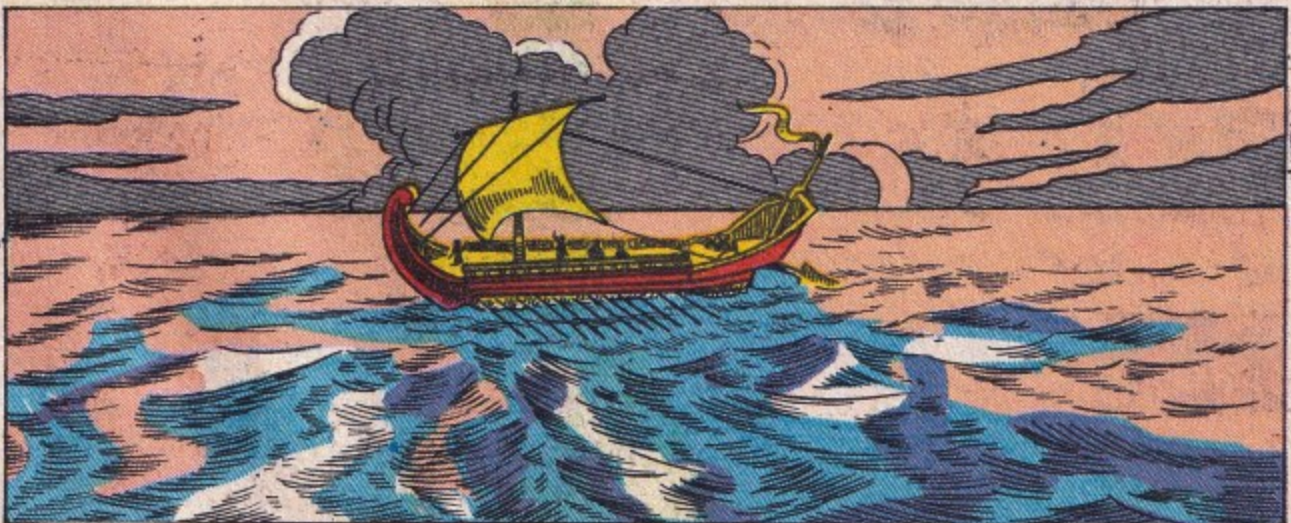
“বোপা, কিয়নো অঠাই সাগৰ পাৰ
হৈ যাবা তুমি? ঘৰৰ ল'ৰা ঘৰতে থাকা,
আমাৰ গৰাকী নিশ্চয় জীয়াই আছে,
আৰু তেওঁ শীঘ্ৰেই উভতি আহিব বুলি
মোৰ মনে কৈছে।” বৃদ্ধা লি গি ৰী য়ে
ধীৰধৰক বুজনি দিলে।

ধীৰধৰে ক'লে, “বৰ-মা, এয়া হ'ল
দৈৱী-নিৰ্ণয় — নিয়তি। মোক বাধা
নিদিবা। বাতিৰ পৰতে—মা শোৱাৰ
পাছত—মই নারত উঠি ওলাম দেউতাক
বিচাৰি। মোৰ লগত বহু বহু নাবিক-
হঁতো যাব। কোনো চিন্তা নকৰিবা, মই
মিশ্চয়েই এবছৰৰ আগতেই দেউতাক
বিচাৰি উভতি আহিম।”

*

নারত—প্ৰায় দুবছৰৰ জোখাৰে খাছ-
দ্ৰব্য বোজাই কৰা হৈছিল। অন্যান্য
আৱশ্যকীয় সামগ্ৰীও নারত ৰাখি থোৱা
হৈছিল। এইবোৰ বন্দৱস্ত বৃদ্ধ য়েওঁপুই
অতি দক্ষতাৰে কৰি থৈছিল।

আৰু মাজনিশা যেতিয়া পদ্মমুখী
নিদ্ৰিতা হ'ল, তেতিয়া ধীৰধৰে গৃহত্যাগ
কৰি সমুদ্ৰতীৰলৈ আহি নারত উঠি
বহিল, আৰু অনুকূল বায়ু পাই স্বচ্ছন্দ-
গতিৰে নাওবোৰ লৈ পৈলাছলৈ বুলি
আগবাঢ়িল। [আগলৈ

চা ল-স দ্বা দ

ক্ষুদ্রতম

সত্ত্বহতে ভাৰতৰ লোকসভাৰ নিৰ্বাচন, আৰু লগতে কিছুসংখ্যক ৰাজ্যক বিধানসভাৰো নিৰ্বাচনো সমাপ্ত হ'ল। এই নিৰ্বাচন জম্মু আৰু কশ্মীৰতো অমুষ্ঠিত হ'ল, আৰু ইয়াতে আছিল সমগ্ৰ দেশৰ ক্ষুদ্রতম ভোটকেন্দ্ৰ। লাডাখৰ হানফাল্লো ভোট-কেন্দ্ৰত আছিল সৰ্বমুঠ ২ জন ভোটদাতা। এই ঠাই সমুদ্ৰস্তৰৰপৰা ৫০০০ মিটাৰ উচ্চত অৱস্থিত।

বৰ বেছি দূৰত নহয়, পৃথিৱীৰ অন্ততম ঘন-বসতিপূৰ্ণ চীনদেশৰ তিব্বতত এখন ক্ষুদ্র চহৰত—শুনাত অবিখ্যাস্ত যেন লাগিলেও—জনসংখ্যা সৰ্বমুঠ তিনি। হয়, মুঠেই তিনি। সাংকু আৰু তেওঁৰ দুজনী ছোৱালী। এই চহৰখনৰ নাম ইউমেন, তিব্বতৰ ৰাজধানী লাহ্‌ছাৰপৰা ৫৫০ কিমি দক্ষিণ-পূৱত। পিতৃ আছিল চহৰৰ প্ৰধান—এতিয়া পিতৃ ঢুকালত—বৰজনী ছোৱালী চহৰ-প্ৰধান।

উচ্চতম

ইমানদিন ধৰি বিশ্বৰ উচ্চতম অট্টালিকা আছিল আমেৰিকাৰ শ্বিকাগোত থকা 'ছিয়াছে' টাওৱাৰ'—যাৰ উচ্চতা ৪৩৫ মিটাৰ। কিন্তু সত্ত্বহতে মালয়েছিয়াত যেটি 'পেট্রনাছ টাওৱাৰ' নিৰ্মিত হৈছে, তাৰ এটিমাত্ৰ টি ভি অ্যানটেনাৰে সৈতে উচ্চতা হ'ব ৪৪৫ মিটাৰ।

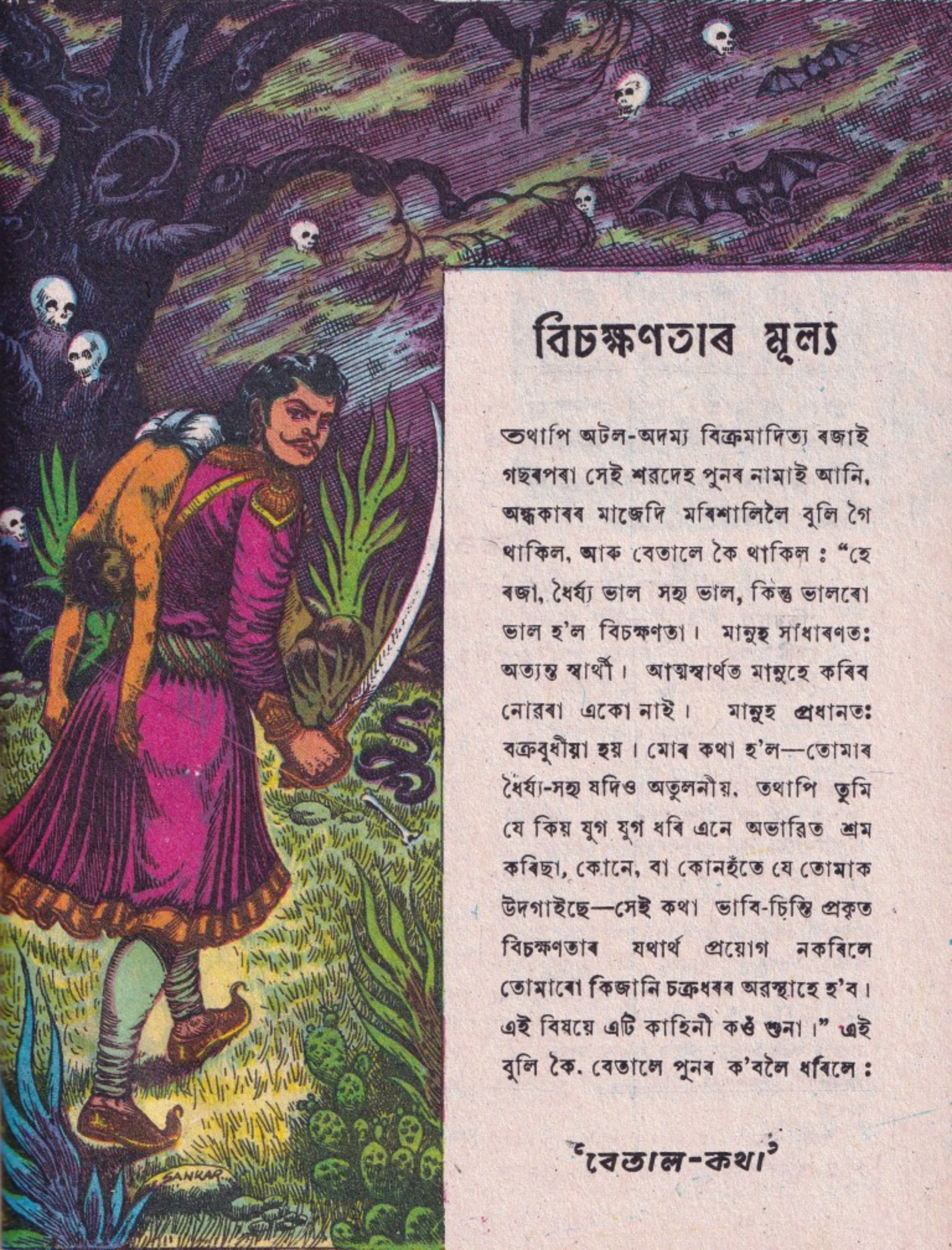
বৃহত্তম

এছিয়াৰ আটাইতকৈ ডাঙৰ ৰেল-স্টেশন ক'ত ক'ব? হাওড়া, শিয়ালদহ, বা ভিকট'ৰিয়া টাৰমিনাছো নহয়—চীনদেশত, বেজিঙত। এই ষ্টেশনখনে ৬০—২০ খন ৰেলগাড়ী একেলগে স্টেশনত স্তম্ভৰাবও পাৰে, এৰিবও পাৰে। এইখন স্টেশন প্ৰতিদিন ৬০০,০০০ যাত্ৰীয়ে ব্যৱহাৰ কৰে। চীনদেশৰ প্ৰধানমন্ত্ৰী লি পোং ডাঙৰীয়াই যোৱা জাভুৱাৰিৰ তৃতীয় সপ্তাহত এই ষ্টেশনৰপৰা মাও জে দং—ৰেলগাড়ীখনৰ শুভযাত্ৰা কৰিলে মাও দে ফুৰ বিৰাট ধাতৰ মূৰ্তিৰে সৈতে। এই ষ্টেশনখন ২০০০০ শ্ৰমিকে তিনি বছৰত নিৰ্মাণ কৰিলে।

আন এখন এছীয় দেশ থাইল্যাণ্ডৰ বেংককত আছে পৃথিৱীৰ বৃহত্তম ৰেষ্টুৰাঁ। এই ৰেষ্টুৰাঁখন

তিনিখন খেল পথাৰৰ সমান—বা তাতোকৈ কিছু ডাঙৰ। প্ৰায় ৩.৩৪ একৰ আহল-বহল। এই ৰেষ্টুৰাঁৰ ওৱেইটাৰইতে খোজ নাকাঢ়ে, স্কেটিং গাড়ীৰে ইমূৰৰপৰা সিমূৰলৈ যায় খাল্য লৈ। ৰেষ্টুৰাঁখনৰ নাম হ'ল—ৰয়্যালড্ৰ্যাগন।

এই বিচিত্ৰ বৃহত্তম ৰেষ্টুৰাঁখনত ১২০০ জন কৰ্মচাৰী আছে। একেলগে ৫০০০ মানুহ-মুনিহে ইয়াত বহি খোৱা-পিয়া কৰিব পাৰে। ইয়াত সদায় খবিন্দাবৰ খদমদম। কোনোবাই কিবা কাৰণ মেজ এৰি এমিনিটৰ কাৰণেও খোজ লয় যদি — সেইপন মেজ আৰু তেওঁৰ দখলত নাথাকিব। আৰু ৰেষ্টুৰাঁত ঘণ্টাইপ্ৰতি ৩০০০ প্লেট খাল্য-দ্রব্য ইয়াত প্ৰস্তুত হয়। খোৱা-পিয়াৰ বাবে কেইবাডজনো ঘৰ আছে এই ৰেষ্টুৰাঁত।

বিচক্ষণতাৰ মূল্য

তথাপি অটল-অদম্য বিক্রমাদিত্য ৰজাই
গছৰপৰা সেই শৰদেহ পুনৰ নামাই আনি,
অন্ধকাৰৰ মাজেদি মৰিশালিলৈ বুলি গৈ
থাকিল, আৰু বেতালে কৈ থাকিল : “হে
ৰজা, ধৈৰ্য্য ভাল সহ্য ভাল, কিন্তু ভালৰো
ভাল হ’ল বিচক্ষণতা। মানুহ সাধাৰণত:
অত্যন্ত স্বার্থী। আত্মস্বার্থত মানুহে কৰিব
নোৱৰা একো নাই। মানুহ প্ৰধানত:
বক্তৃবুধীয়া হয়। মোৰ কথা হ’ল—তোমাৰ
ধৈৰ্য্য-সহ্য যদিও অতুলনীয়, তথাপি তুমি
যে কিয় যুগ যুগ ধৰি এনে অভাৱিত শ্ৰম
কৰিছা, কোনে, বা কোনহঁতে যে তোমাক
উদগাইছে—সেই কথা ভাবি-চিন্তি প্ৰকৃত
বিচক্ষণতাৰ যথার্থ প্ৰয়োগ নকৰিলে
তোমাৰো কিজানি চক্ৰধৰৰ অৱস্থাহে হ’ব।
এই বিষয়ে এটি কাহিনী কওঁ শুন।” এই
বুলি কৈ, বেতালে পুনৰ ক’বলৈ ধৰিলে :

‘বেতাল-কথা’

চক্ৰধৰ আছিল এটি বক্ৰবুধীয়া যুৱক। জগত-সংসাৰত তাৰ আপোন বুলিবলৈ কোনো নাছিল। সি লোকৰ ঘৰে ঘৰে ই-কাম সি-কাম কৰি কথমপি পেট প্ৰৱৰ্তাইছিল আৰু আজৰি পৰতে পণ্ডিত-সকলৰ শাস্ত্ৰালোচনাও শুনিছিল।

সেইখন গাঁৱতে আছিল দামিনী নামৰ এজনী যুৱতী। এনিশা দামিনীয়ে এক বিচিত্ৰ সপোন দেখিলে। সপোনত এগৰাকী সাধুৱে তাইক দেখা দি ক'লে, “যদি যোগ্যজনক বিবাহ কৰা, তেনেহ'লে জীৱনত সুখৰ মুখ দেখা পাবা।”

দামিনীয়ে সপোনতে সাধু বা বা ক সুধিলে, “মই যোগ্য-অযোগ্য জানিম কেনেকৈ?”

সাধুৱে ক'লে, “তুমি যিজনক যোগ্য বুলি ভাবিবা, সেইজনক সুধিবা : আকাশত কিমান তৰা? আৰু এই কথাৰ উত্তৰত যিজনে ক'ব : ‘বিয়াৰ পাছত কোঁৱা যাব’ —সেইজনেই হ'ব তোনাৰ যোগ্য পতি।

সাৰ পাই দামিনীয়ে সপোনৰ কথাৰে চিন্তা কৰিবলৈ ধৰিলে, কিন্তু ঘৰৰ কাৰো ওচৰতে এই বিচিত্ৰ সপোনৰ বিষয়ে টুঁ শব্দটিও নকৰিলে।

সেই দিনাই আবেলিপৰতে কেইবাজনী সখিয়েকৰ লগ লাগি দামিনীয়ে এডবা আমনিৰ তলে তলে ঘূৰি ফুৰিবলৈ ধৰিলে আৰু তাত লুকাভাকুও খেলিবলৈ ধৰিলে। আৰু তাই যেতিয়া এজোপা গছৰ আঁৰত লুকালগৈ, তেতিয়া মন্ত্ৰ এডাল কেঁটীয়ে কেঁট মেলি তাইক খুটিবলৈ লওঁতেই কোমোবা এজনে তাইৰ বাহুতে ধৰি টানি আনিলে, আৰু সাপটোৱে খুটিব নোৱাৰি তৎমূহুৰ্ততে সেইঠাইৰপৰা উধাও হৈ গ'ল।

দামিনীয়ে পুনৰ জনম যেন লভি তাইৰ বন্ধাকৰ্তালৈ ঘূৰি চালে আৰু চকুৰ ভাষাৰে কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিলে।

এই মানুহজন আছিল—চক্ৰধৰ।

চক্ৰধৰৰ নাম দামিনীয়ে নুশুনা নহয়, শুনিছিল; কিন্তু ইমান সমুখাসমুখিকৈ দেখাদেখি-ভেটাভেটি—আজিয়েই হ'ল।

হঠাৎ—বক্রবুধীয়া বুলি জনাজাত চক্ৰধৰত
দামিনীয়ে যেনিবা ইন্দ্ৰ দেখাদি কিবা
দেখিলে, আৰু ক'লে, “মোৰ বক্ষাকৰ্তালৈ
মোৰ আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা !”

“তোমাক বক্ষা কৰিবলৈহে তোমাৰ
বান্ধত ধৰিছিলোঁ, বেয়া নাপাবা ।—ইমান
মধুৰ অনুভৱ মোৰ কেতিয়াও হোৱা
নাছিল । ময়ো তোমাৰ পৰশ পাই কৃতজ্ঞ ।”
চক্ৰধৰে চল চাই চাপৰি বাই দিলে ।

হঠাৎ দামিনীৰ মনত পৰিল সপোনৰ
কথা । আৰু লগে লগে ভাব হ'ল :
এওঁৱেইনে মোৰ যোগ্য পতি ?

দামিনীয়ে চক্ৰধৰক সুধিলে, “আকাশত
কিমান তৰা ?”

চক্ৰধৰে ক'লে, “ক'ব পাৰিম, যেতিয়া
পাতিম যোবা । কিন্তু — তুমি — এই
যোৰাত মত দিবানে ?”

এই কথাষাৰ শুনামাত্ৰেই দামিনী
দৌৰি পলাল তাৰপৰা ।

আৰু ঘৰ পায়েই তাত দেখা পালে—
শশীকান্ত নামৰ ন-ধনী নৱ-যুৱকক । কথা
কি—? শশীকান্ত কিয় ইয়াত ?

শশীকান্তই দামিনীক বিয়া কৰাব,
আৰু যোতুক-টোতুক তো নল'বই,
লাগিলে ছই-পাঁচ-দহ হেজাৰমান দিব
তাইৰ দেউতাকক । শশীৰ প্ৰস্তাৱ শুনি

চান্দমাৰা

দামিনীৰ মাক দেউতাক বড়ৰ কিলত
গুৰুলাগুৰু ; কিন্তু দামিনীৰ বুকুত
যেনিবা বিক্ষিপ্ত হৈছে ।

অলপ সময়ৰ পাছত শশীকান্ত যেতিয়া
গুচি গ'ল, তেতিয়া দামিনীয়ে তাইৰ
সপোনৰ কথা, ফেঁটীয়ে খোটাৰপৰা বক্ষা
পোৱাৰ তথা চক্ৰধৰৰ কথা ভাঙি-পাতি
মাক-দেউতাকক ক'লে, আৰু লগতে
তাই ইয়াকো খাৰাংখাচ কৈ দিলে
যে—বিয়া কৰাব তাই চক্ৰধৰক, আন
কাকো নহয় ।

দামিনীৰ দমদমনি দেখি তাইৰ
দেউতাক জুইহেন হৈ উঠিল আৰু কৈ
থাকিল, “সপোন হ'ল—সিঁচা পানীৰ

সমান—মিছা। আচল কথা হ'ল—সেই চতুৰ্ভুজৰ গাঁড়ীয়া চৌতাং মৰা চক্ৰধৰটোক তাই কিবা যেনহে ভাবি লৈছে, কিন্তু আচলতে সি যে চুক-সুন্দৰটো—সেই কথা নাজানিছে। যাৰ ফুটা পইচাৰো যোগ্যতা নাই—তাক কিয় ছোৱালী দিম? নিদৌ। মই শশীকে জোঁৱাই পাতিম।”

দেউতাকৰ আঁকোঁগোঁজা স্বভাৱৰ কথা দামিনীয়ে ভালকৈয়েই জানে। সেইহে তাই ক'লে, “মোক কিছু সময় দিয়ক, মোৰ সপোন যে মিছা নহয়, পাৰিলে মই প্ৰমাণ কৰিম, নহ'লে আপোনাৰ কথাকে মানি ল'ম। মাত্ৰ এবছৰৰ বাবে মোৰ বিয়াখন স্থগিত ৰাখক। এই বছৰৰ ভিতৰত চক্ৰধৰে যদি

শশীকান্ততকৈ অধিক আৰ্জিব পাৰে—তেতিয়া চক্ৰধৰৰ সৈতে মোক দিয়ে যেন।” তাই তাইৰ মাক-দেউতাকলৈ প্ৰাৰ্থনা জনালে।

ছোৱালীৰ কথা শুনি দেউতাক হাঁহি উঠিল, আৰু হাঁহি হাঁহিয়েই কৈ থাকিল, “ফুটা কড়িৰো যোগ্যতা নথকা চক্ৰধৰে বাক এবছৰতে যথৰ ধনৰ গৰাকী হৈ যাবনে? শশীকান্ত যে লাখ টকাৰ মালিক—তুমি নাজানা বোধকৰোঁ।”

“চক্ৰধৰ—যদি সপোন সত্য হয়—যদি চক্ৰধৰেই হ'ব মোৰ পতি, তেনেহ'লে এবছৰতে শশীকান্ততকৈ অধিক ধন পাব।” দামিনীয়ে ক'লে।

পিতাকে তাইৰ এই চৰ্ত মানি ল'লে, আৰু দামিনীয়ে চক্ৰধৰলৈ এই শুভ-বাৰ্তা তেতিয়াই এজনী বিশ্বস্ত সখিয়েকৰ যোগেদি পঠাই দিলে।

ইপিনে—চক্ৰধৰেও দামিনীক বিয়া কৰাবলৈ মনতে খাটাং কৰি পেলাইছিল। সেইহে—দামিনীৰ সখিয়েকৰ যোগেদি বাতৰি পালেই—আৰ্জি ধন পাবলৈ মন—চক্ৰধৰ চহৰলৈ গ'লগৈ।

চহৰত চক্ৰধৰে বিধোবিধ কাম কৰা হ'ল; কিন্তু তাৰে খোৱা-থকাৰ বাহিৰে বৰ বেছি একো বাহি নহ'ল। লাখ টকা বাদেই, লাখ পইচাও সাঁচিব পৰাৰ

লক্ষণ দেখা নগ'ল যেতিয়া — তেতিয়া
সি চক্ৰধৰৰ মূৰ চকৰি ঘূৰণে ঘূৰি
থাকিল।

ঠিক এনে সময়ত চক্ৰধৰে এগৰাকী
সাধুবাবাক এক বলিয়া ঘাঁড়ৰ অক্ৰমণৰ-
পৰা ৰক্ষা কৰিলে। চক্ৰধৰে সাধুবাবাক
ৰক্ষা নকৰাহেঁতেন সাধুবাবাৰ চাউল
টুটিলেইহেঁতেন। গতিকে—সাধুবাবা
চক্ৰধৰৰ ওপৰত অতি শ্ৰদ্ধাশীল হ'ল
আৰু তেওঁ চক্ৰধৰৰ বিষয়ে নিজেই
আগ্ৰহী হৈ তাৰ সকলো দুখৰ কথা
জানি ল'লে।

সাধুবাবাই চক্ৰধৰক ক'লে, “বোপা,
তোমাৰ কথা মতে—এবছৰলৈ আৰু মাত্ৰ
ডেৰমাহমানহে আছেগৈ। ইমান কম
সময়ত ইমান বিপুল পৰিমাণৰ ধন আৰ্জনৰ
পথ — অতি কঠিন অতি ভয়ংকৰ।
সাহস কৰিবানে?”

চক্ৰধৰে ক'লে যে—এই পথ কঠিন
পথ—যিমনেই কঠিন নহওক — মই
অতিক্ৰম কৰিম। অতিক্ৰম কৰোঁতে—
লাগে যদি—মৰিম।

তেতিয়া সাধুবাবাই ক'লে যে এই
ঠাইৰপৰা একোশমান দূৰত পাহাৰৰ
নামনিত প্ৰকাণ্ড গুহা এটা দেখা পাবা।
সেই গুহাৰ ভিতৰত আছে অপৰ্যাপ্ত
ধন, আৰু সেই ধন দিনে-নিশাই পৰ দি

চান্দমা

বৈ আছে—এটা ৰাক্ষস। এই ৰাক্ষসৰ
চকুত বালি মাৰি গুহাৰপৰা ধন লৈ
আহিব লাগিব। কিন্তু এই কাৰ্য্য
অসাধ্য কাৰ্য্য।

সাধুবাবাৰ কথা শুনি চক্ৰধৰৰ দেৰি
নসহিল, তেতিয়াই সেই পাহাৰৰ নামনিত
থকা গুহালৈ গ'ল।

বহু দূৰৰপৰাই দেখা পালে—গুহাৰ
দুৱাৰমুখত পৰদি বৈ থকা বিৰাট
ৰাক্ষসটোক আৰু ৰাক্ষসটোৰ বিকট ৰূপ
দেখামাত্ৰেই চক্ৰধৰৰ মূৰটো চকাৰকাৰ
কৰি উঠিল। তথাপি—সাহস সঞ্চয় কৰি
চক্ৰধৰে এখোজ-দুখোজকৈ ৰাক্ষসটোৰ
কাষ চাপিল আৰু টোপনিয়াই থকা
ৰাক্ষসটোৱে বিজুলীবেগেৰে চক্ৰধৰৰ হাত

এখনত থাপ মাৰি ধৰি খহটাৰো খহটা
মাতোৰে সুধিলে, “এতে কি লাগে
তোক ?”

চক্ৰধৰে ধাৰৰ নলকাঁপা দিলে, হয়,
কিন্তু পাছ মুহূৰ্ততে নিজক চন্তালি লৈ
ৰাক্ষসটোক ক’লে নিজৰ কাহিনী, আৰু
লগতে সেই সাধুবাবাৰ কথা।

*

“অঃ ! তেনেহ’লে—তোমাক সেই
সাধুবাবাই পঠালে এলে’ ? হাঃ ! ভাল।
মই তোমাৰ কাহিনী শুনিলোং, এতিয়া
তুমি শুনিবা মোৰ কিছছা।” ৰাক্ষসটোৱে
চক্ৰধৰক ক’লে।

ৰাক্ষসে তাৰ নিজৰ কথা যি ক’লে—
তাৰ মৰ্মাৰ্থ হ’ল এয়ে যে—পূৰ্বজনমৰ

পাপৰ ফলতেহে সি ৰাক্ষস হ’ল, আৰু
সেই সাধুবাবাই পূৰ্বজনমৰ পুণ্যৰ বলত
হ’ল সাধু। এইগৰাকী সাধুৱেই দামিনীক
সপোনত দেখা দিছিল, আৰু চক্ৰধৰৰ
প্ৰাণত দিছিল দামিনীলৈ প্ৰেম। কিয়নো
—পূৰ্বজনমত চক্ৰধৰো আছিল দামিনীৰ
প্ৰেমিক।

ৰাক্ষসটোৱে চক্ৰধৰক ক’লে “শুনা,
মই—এই ৰাক্ষসজনমত পুণ্য আৰ্জিবলৈ
তোমাক দুই লাখ মুদ্ৰা দিম, আৰু তুমি
সেই মুদ্ৰাৰ যহতে সহজেই দামিনীক
পাবা। কিন্তু এটা কাম কৰিবই লাগিব।
পৰস্পৰে পৰস্পৰক বিয়া কৰাবলৈ
নিবিচৰা এহাল দৰা-কইনাক যেনেকৈয়েই
নহওক—যোৰা পাতি দিব লাগিব।”

“তাৰে তোমাৰ লাভ কি হ’ব ?”
চক্ৰধৰে চেউক ছাই দি ধৰাৰ দৰে
ধৰিলে যেনিবা।

ৰাক্ষসটোৱে ক্ষন্তেকমান মৌন হৈ
থকাৰ পাছত ক’লে, পাৰস্পৰিক প্ৰেম
নথকাৰ মাজত জোৰ-জবৰিকৈ বিয়া
পতাই দিলেই—সেই জন মোৰ ঠাইত
ৰাক্ষস হৈ এই যথৰ ধন পৰ দিবলৈ
আহিব, আৰু মই মুক্তি পাম।”

“আৰু—তেনেহেন বিয়া নহয় যদি ?”

চক্ৰধৰৰ প্ৰশ্নৰ উত্তৰত ৰাক্ষসটোৱে
ঠা ঠাকৈ অটুহাঁহি—মাৰি কৈ উঠিল,

“বেগুফ কহীঁকা — জ্বায়্ছা ছাদী
ন’হলেও ছোৱাবই লাগিব। নহ’লে—
তোমাৰো মুক্তি নহ’ব যে—এই কথা ধুকপ
বুলি জানিবা।”

চক্ৰধৰে ক’লে, “ঠিক ছায়, মই চেষ্টা
কৰি চাম।”

১. “ও, চাৰা, চেষ্টা কৰি চাৰা। এতিয়া
—ইয়াৰপৰা চিধ্‌ধাই ঘৰলৈ যোৱাগৈ।
ক’তো নঠৈ ঘৰলৈ যোৱাগৈ। ঘৰলৈ
গৈয়েই তাত ছুলাখ মুজা পাব। তাৰ
পাছত নিজৰ মনেছোৱা মতে দামিনীক
ব্যা কৰাই জিন্দগী বিতাৰা। কিন্তু—মোক
যি কথা দিলা, সেই কথাত- ব’বা।”
ৰাফসটোৱে চক্ৰধৰক ক’লে।

চক্ৰধৰে দামিনীক বিয়া কৰোৱাৰ
ছমাহৰ অন্তত এদিন বশুদত্ত নামৰ এজন

মানুহ চক্ৰধৰৰ ঘৰলৈ আহিল আৰু
চক্ৰধৰক ক’লে, “মোৰ ছোৱালীজনীয়ে
এজন নিকম্মাক বিয়া কৰাব খুজিছে,
কিন্তু মই সেই নিকম্মালৈ ছোৱালী
দিয়াত নাই। আগতে—তুমিও নিক-
ম্মায়েই হৈ আছিলি, ধনৰ দুখীয়াও হৈ
আছিলি। কোৱাচোন বাক — তোমাৰ
দৰে এৰাতিতে ধনিক হ’ব পৰা উপায়
কিবা আছেনে?”

চক্ৰধৰে বশুদত্তক কৰ্কশ কঠেৰে
ক’লে, “কথাটো তোমাৰ সলনি তোমাৰ
হ’বলগা জোৱায়েৰেহে আমাক শোধিব
লাগিছিল।”

“সি কাৰো কথা শুনাত নাই, কাকো
সোধাত নাই। তাৰ কথা হ’ল—ধন নাই
যদি নাই—মন থাকিলে হিয়া দিলে বিয়া

কৰাত বাধা নাই।” বসুদন্তই ক’লে।

“তোমাৰ ছোৱালীজনীৰ কি মত?”
চক্ৰধৰে সুধিলে।

বসুদন্তই ক’লে যে—তাইক ধন-সোণ
একো নালাগে।

চক্ৰধৰে অলপ পৰলৈ তাপ মাৰি
থকাৰ পাছত ক’লে, “সক ছোৱালী।
সংসাৰৰ আঙ-ভাও নাজানে। আচলতে—
পইচায়েই যে পৰমাত্মা—সেই কথা
জানিবলৈ নহ’ল তাইৰ। তুমি তোমাৰ
ছোৱালীৰ কথালৈ পৰোৱা নকৰিবা, সেই
নিকশা-নিধনলৈ ছোৱালী নিদিবা।
দামিনী আৰু মোৰ সুখৰ এক মাত্ৰ কাৰণ
হ’ল ধন-সোণ।”

এই কথা শুনি বসুদন্তই আনন্দিত
মনেৰে তাৰপৰা গুচি গ’ল।

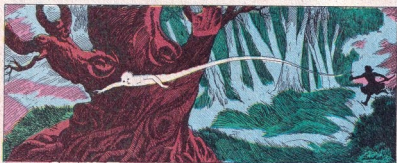
এই কাহিনী কোৱাৰ অমৃত বেতালে
বজা বিক্ৰমাদিত্যক ক’লে, “হে ৰাজন্!
চক্ৰধৰে বসুদন্তলৈ যি পৰামৰ্শ আগ
বঢ়াইছিল—সেই পৰামৰ্শ ছুটবুদ্ধিযুক্ত

অসং পৰামৰ্শ নাছিলনে? মোৰ এই প্ৰশ্নৰ
উত্তৰ সঠিককৈ জানিও যদি নিদিয়া—
তোমাৰ মূৰ কাটি চাৰিফাল হ’ব বুলি
নিশ্চয় জানিবা।”

৬

বেতালৰ প্ৰশ্নৰ উত্তৰত বজা বিক্ৰমা-
দিত্যই ক’লে, “যিটো ৰাক্ষসে তাৰ
উপকাৰ সাধিছিল, তাৰ উপকাৰৰ গুণ
পৰিশোধ কৰাৰ দায়িত্বও চক্ৰধৰে মূৰ
পাতি লৈছিল। বচনভংগ কৰা হ’ল পাপ।
বসুদন্তলৈ দয়া প্ৰদৰ্শন কৰা হৈঁ তে ন
চক্ৰধৰে সেই পাপত পৰিলহেঁতেন।
গতিকে—এই ফালৰপৰা ভাবি চালে
চক্ৰধৰে বসুদন্তলৈ দিয়া বুদ্ধি—মুঠেই
ছুটবুদ্ধিযুক্ত নাছিল, বা অসং পৰামৰ্শও
নাছিল বুলি ক’ব পাৰি।”

বজা বিক্ৰমাদিত্যই এই কথা কোৱাৰ
লগে লগেই বেতালে সেই মৃতদেহটোৰে
সৈতে পুনৰ সেই গছজোপালৈ সাউতকৰে
গুচি গ’ল। [কল্পিত

গোৱা

বচন : মীৰা নায়াৰ • চিত্ৰণ : গৌতম সেন

কিংবদন্তিমতে—পৰাম্ভৱমে তপস্বী কৰাৰ বাধে যোগ্য ঠাই বিচাৰি বাণ নিক্ষেপ কৰিছিল, সেই বাণ পৰিছিলগৈ আৰৱ-সাগৰত আকলগে লগে সাগৰৰ পানী আঁতৰি গৈ যি এটুকুৰা স্থলভূমিৰ উদ্ভৱ হৈছিল—সেই স্থলভূমিয়েই আছিল একালৰ গওৰাপুৰ, বৰ্তমান গোৱা।

তেতিয়াৰকালত গওৰাপুৰ বা গোৱা আছিল আৰৱদেশৰ সৈতে অৰাধ বাণিজ্যৰ উল্লেখযোগ্য বন্দৰ। আনকি খৃষ্ট-পূৰ্ব ৩ শতিকাতো এই বন্দৰৰ অস্তিত্ব আছিল। গওৰাপুৰ বা গোৱা নামৰ ভূখণ্ড তেতিয়াৰ কালত হিন্দু শাসকসকলেই শাসন কৰিছিল। পাছত—১৫ শতিকাত, এই ভূখণ্ড আদিলশাহ নামৰ মুচলমান শাসকে অধিকাৰ কৰিছিল। তাৰ পাছত ইয়ালৈ আহিল পৰ্তুগিজ-সকল, তেওঁলোকে ১৫১০ চনত গওৰাপুৰ অধিকাৰ কৰি ৪৯১ বছৰলৈ শাসনৰ অন্তত ১৯৬১ চনত স্বাধীন ভাৰতৰ হাতলৈ সেই গওৰাপুৰ বা গোৱা হস্তান্তৰিত কৰিছিল।

গোৱাৰ সাগৰ-পাৰ ১০৫ কি.মি. দীৰ্ঘ। উদ্ভৱত তেবোল-পৰা দক্ষিণৰ পোলে মলৈকে এই সাগৰতীৰ স্থিতিত। মাজে মাজে উচ্চ ভূমিভাগ আৰু নৈৰ মোহনাবে বিভক্ত। পৰ্তুগিজসকলে এই স্থিতিত সাগৰতীৰত বিভিন্ন দুৰ্গ নিৰ্মাণ কৰিছিল।

এইবোৰ দুৰ্গৰ মাজত আণ্ডৰাপা

দুৰ্গ (আণ্ডৰা=পানী) অতি আকৰ্ষণীয়। এই দুৰ্গৰ অভ্যন্তৰত ভালেমান খোৱাপানীৰ প্ৰস্ৰৱণ আছে। ইয়াৰপৰা সামুদ্ৰিক জাহাজ বিলাকলৈ খোৱাপানী সৰবৰাহ কৰা হৈছিল। এতিয়া, আৰু তেতিয়াও এইবোৰ দুৰ্গক কাৰাগাৰ হিচাপেও ব্যৱহাৰ কৰা হৈছিল।

আণ্ডৰাদা দুৰ্গ

আলফান্জো ডা আলবুক্কি
১৫১০ চনত গওৰাপুৰ
অধিকাৰ কৰিছিল।

গোৱাৰ উত্তৰ দিশত—হাবমাল,চাপোৰা,ভগাতাব,
আম্‌ছনা, বাগ, কালানগুটে, গ্যাছপাৰ ভাৱিছ আৰু
ডোনা পাওলা—হ'ল উল্লেখযোগ্য সাগৰবালি।
খেহুভিৰীয়া কালানগুটে সাগৰবালিক
'সাগৰবালিৰ ৰানী' বুলি অভিহিত কৰা হয়।
ডোনা: পাওলা সাগৰবালি—এগৰাকী পটুশিঙ
ভাইছবয়ৰ কন্তাৰ নামাছনাৰে নামকৰণ কৰা হৈছে
—যিজনী ডোনা-ই পাতাবৰ দিয় দাঁতিবপৰা
জাপ মাৰি আত্মঘাতিনী হৈছিল বন্দুৱা মাছমৰীয়া
যুৱক এজনক বিয়া কৰাবৰ অমুমতি নাপাই।
বাগা সাগৰবালিৰ ওচৰত আছে 'বিট্ৰিট হাউছ'।
ইয়াৰপৰা ওৰে অৰু জাহাজলৈ যাব পাৰি।

ভেলুয়া গোৱা বা পুৰণি গোৱা পানাজি-
ৰপৰা ২ কিল'মিটাৰৰ বাট। ১৬শ শতিকাৰ
পানাজি আছিল গোৱা বা গুৱাপুৰৰ ৰাজধানী।
ঐতিয়াৰ দিনত পটুগালৰ ৰাজধানী লিছবনৰ
সৈতে পানাজিয়ে— শিক্ষা-সংস্কৃতি-সৌন্দৰ্য্য-সমৃদ্ধি
—সকলো কৰাৰে ফেৰ মাৰিব পাৰিছিল।
পানাজিৰ জাহাজ-ঘাটত আছিল এক সুদৃশ্য-সুন্দৰ
খেহুভিৰীয়া তোৰণ, যি তোৰণৰ মাজেদি পটুগালৰ-
পৰা অহা নতুন শাসকসকলে যাবগীয়া
হৈছিল—আৰু বি-তোৰণ আছিল গোৱালৈ

গ্ৰেবেশ্বাৰ ৷ পটুগালৰপৰা ভাৰতলৈ
সামুদ্ৰিক বাট আহিলাৰ কৰোতা

ভাণ্ডো-ভা-গামা-ৰ সৌন্দৰ্যত এই
তোৰণ সজোৱা হৈছিল। এই
তোৰণৰপৰা অলপ মান
দাঁতৰত আছে ছেইণ্ট
ক্যাথেটান গিৰ্জা—যি-
গিৰ্জাগৃহই ৰোমত ছেইণ্ট
পিতৰ বেচিলিকাৰ
সৌন্দৰ্যকণী জাগ্ৰত কৰে।

ডোনা পাওলাৰ ভূমি

ছে ক্যাথেটাল
গিৰ্জা

ছেইণ্ট ফ্ৰান্সিছ
জেনিয়াৰ

ছেইণ্ট ক্যাথেদ্রালৰ বিপৰীত ফালে আছে
ছে ক্যাথিড্ৰাল—যি ক্যাথিড্ৰাল অৰ্থাৎ গিৰ্জাগৃহ
এতিয়াৰ অন্যতম সুপ্ৰাচীন আৰু বৃহত্তম গিৰ্জা।
এই গিৰ্জাৰ 'ছিনো ভো অউৰো' বা 'স্বৰ্ণালী
ঘটা' তাৰ মধুৰ ধ্বনিৰ কাৰণে পৃথিৱীত অনন্ত।

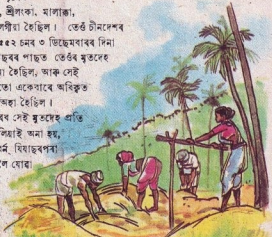
অলপমান আঁতৰত আছে বৰ্ণ যিখাছ
ব্যাছিলিকা—যাক ছেইণ্ট ফ্ৰানছিছ জেভিয়াৰ
চাৰ্চ বুলিও কোৱা হয়। গোৱাৰ এই গিৰ্জা
ভূৱনবিখ্যাত, কিয়নো এই গিৰ্জাত ছেইণ্ট
ফ্ৰানছিছ জেভিয়াৰৰ দেহ বসিত আছে।
ফ্ৰানছিছ জেভিয়াৰ ১৫০৬ চনত, স্পেইনদেশৰ
নাভাৰবেত জন্মগ্ৰহণ কৰিছিল। কলেজত
পঢ়োঁতে এগৰাকী সহপাঠীৰপৰা প্ৰভুৰ বিষয়ে
জানি তেওঁ অতি আবেগপূৰ্ণ হৈছিল। নিজক
প্ৰভুৰ কৰ্মত নিয়োজিত কৰিবলৈ আৰু ১৫৪২
চনৰ ৬ মে'ৰ দিনা তেওঁ গোৱা গাইছিলি।
ইয়াত তেওঁ অতি সহজ-সাধাৰণ পট্ট গিৰ্জা আৰু
খলুৱা কোনকানি ভাষাত পুজীৰ বিশ্বাসৰ কথা
প্ৰচাৰ কৰিছিল। তেওঁ মাত্ৰ কেইমাহমানহে
গোৱাত আছিলিহি, কিয়নো—তেওঁ খৃষ্টধৰ্ম

বৰ্ণ যিখাছৰ ক্যাথিড্ৰাল

প্ৰচাৰৰ বাবে সমগ্ৰ কৰমণ্ডল, শ্ৰীলংকা, মালাক্কা,
জাপান, চীনদেশলৈকো যাবলগীয়া হৈছিল। তেওঁ চীনদেশৰ
চান-চিয়ান নামৰ স্থানত ১৫৪২ চনৰ ৩ ডিছেম্বাৰৰ দিনা
মৃত্যুবৰণ কৰিছিল। দুবছৰৰ পাছত তেওঁৰ মৃতদেহ
কবৰৰপৰা উলিয়াই অনা হৈছিল, আৰু সেই
মৃতদেহ দুবছৰৰ পাছতো একেবাৰে অবিহ্বত
অৱস্থাত গোৱালৈ লৈ অনা হৈছিল।

ফ্ৰানছিছ জেভিয়াৰৰ সেই মৃতদেহ প্ৰতি
দহ বছৰৰ বাবে বাবে উলিয়াই অনা হয়,
আৰু শোভাযাত্ৰা সহকাৰে বৰ্ণ যিখাছৰপৰা
ছে ক্যাথিড্ৰাললৈ বহন কৰি লৈ যোৱা
হয়। এই সময়ত লাখ-বিলাখ
দৰ্শনাৰ্থীয়ে ফ্ৰানছিছ জেভিয়াৰৰ
মৃতদেহ দৰ্শন কৰি তেওঁলোকৰ
অপাৰ শ্ৰদ্ধা জ্ঞাপন কৰা হয়।

গোৱা হ'ল এখন কৃষি-ৰাজ্য, যান হ'ল গোৱাৰ প্ৰধান শস্য।

গোৱাৰ ৰাজধানী পানাজি মান্ডৱী নৈৰ দক্ষিণ পাৰত অৱস্থিত এক অলুপ্ত চহৰ এই চহৰত ধকা পুৰণি চেক্ৰিট্যাবিয়েট-বিল্ডিং হ'ল এই ৰাজ্যৰ সম্ভাৱতঃ প্ৰাচীন অষ্টালিকা। আদিতে এই অষ্টালিকা আছিল আৱিলখাহৰ প্ৰাসাদ। ইয়াত এগৰাকী বেমাৰীক সন্মোহিত কৰা অৱস্থাত অ্যাৰ্টে ফাৰিয়াৰ মূৰ্তি আছে। অ্যাৰে ফাৰিয়া বা ফাদাৰ বোজে কাছট'ভিঅ' গু ফাৰিয়া আছিল এগৰাকী গোৱাৰ অধিবাসী, আৰু হাজৰক-পণ্ডিত-বিজ্ঞানী— বিজনে তেওঁৰ ঘূৰা-বয়সতে গোৱা এৰি পটু'গাললৈ গৈছিল। তেওঁক 'সন্মোহনবিদ্যাৰ জনক' বুলি অভিহিত কৰা হয়। তেওঁৰ নাম আলগজান্দৰ ডুমা-ৰচিত 'সু কাউণ্ট অব্ মণ্টিক্ৰিফেট' নামৰ উপন্যাসত অমৰ হৈ আছে।

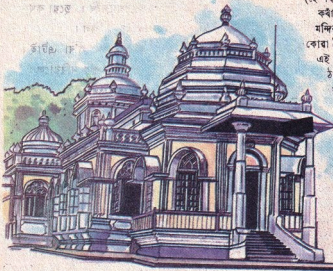

সুবিখ্যাত শিৱদ'ল শ্ৰীমঙ্গেশ মন্দিৰ, পানাজিৰ দক্ষিণ-পূব দিশত অৱস্থিত। কিংবদন্তি অনুসাৰে, কৈলাসত কাজিয়া কৰি ঘৰ এৰি অহা শিৱক বিচাৰি পাৰ্বতী গোৱালৈ আহিছিল। পাৰ্বতী যেতিয়া গোৱাৰ বনপথেদি গৈ আছিল তেতিয়া বাঘ এটা ওলাল।

পাৰ্বতীয়ে ভয়তে শিৱক চিঞৰি চিঞৰি মাতিলে আৰু তেওঁক ধৰা কৰিবলৈ আবেদন জনালে: "হাহি মাম্ গিৰিশ

অ্যাৰে ফাৰিয়াৰ মূৰ্তি

(হে পৰ্বতৰ প্ৰভু, মোক ত্ৰাণ কৰী)।" আদিতে এই মন্দিৰক 'মামগিৰিশ' বুলি কোৱা হৈছিল, কিন্তু পাছত এই নাম—'মাম্গিৰিশ'ৰ ঠাইত 'মংগ্ৰিশ' আৰু কালক্ৰমে 'মঙ্গেশ'লৈ ৰূপান্তৰিত হ'ল।

শ্ৰীমঙ্গেশ মন্দিৰ

আত্মব্রত সৰ্বভূতেষু

অধ্বন নামৰ ঠাইত যত্নাথ নামৰ পণ্ডিত এগৰাকীয়ে গুৰুকুল পাতিছিল। তাত তেওঁৰ শিষ্যসকলৰ মাজত গদাধৰ আৰু বিজ্ঞাধৰ আছিল অন্যতম। গদাধৰ-বিজ্ঞাধৰ আছিল নলগল বন্ধু।

অধ্যয়নকালৰ সমাপ্তি হ'ল, আৰু ছয়ো বিছিন্ন হ'ল। গদাধৰে নিজ গাঁৱতে টোল এখন পাতিলে আৰু বাইজে গদাধৰৰ অধ্যাপনাৰ পদ্ধতিৰ শলাগ ল'লে।

গদাধৰৰ আয়-উপাৰ্জনো ভালেই হৈ আছিল, আৰু সেই দেখি সেই গাঁৱৰে মুখিয়াল মানুহ এজনে নিজৰ ধুনীয়া ছোৱালীজনীক গদাধৰক দিছিল। দময়ন্তীয়েও গদাধৰক পতিকপে পাই ভালেই পাইছিল।

এবছৰৰ অন্তত গদাধৰ পিতৃ-হল আৰু দেখাত ফুলহেন পুত্ৰটিৰ নামকৰণ কৰা

হ'ল—সুন্দৰ।

এদিন বিজ্ঞাধৰে তাৰ পত্নী বৈজয়ন্তীক আৰু ছবছৰীয়া শিশুপুত্ৰ চন্দ্ৰক লৈ গদাধৰৰ ঘৰলৈ আহিল। ছয়োৰো মাজত বহুদিনৰ পাছত দেখাদেখি। ছয়ো কথা-বতৰাত মছগুল হৈ থাকিল।

হঠাৎ চিঞৰি উঠিল ল'ৰা এটাই। কথানো কি? সুন্দৰে চন্দ্ৰক মৰিয়ালে।

বিজ্ঞাধৰে চন্দ্ৰক দাঙি লৈ আহিল আৰু ক'লে, “গদাধৰ, তোমাৰ ল'ৰাটোৰে কথাই কথাই মৰা-পিটা কৰে বুলিহে মোৰ ধাৰণা হৈছে। এই স্বভাৱকুসভাৱ।”

গদাধৰে মিঠাকৈ হাঁহিৰে ক'লে, “হয়, সি অলপ—হাত-তোলাবিধৰে হৈ উঠিছে। যদিও তাক পোনাৰৰ চেষ্টা ঢেব কৰিছো, পিছে—সি সুস্থনে।”

“পিছে—তুমি হাঁহিছানো কেলেই?”

আগতে ল'ৰাটোৰ কুশভাৱ শুচোৱা—
পাছতো হাঁহিব পাৰিব।”

গদাধৰে হাঁহি হাঁহিয়েই ক'ল,
দুৱছৰীয়াইনো কি বুজিব? দুবছৰীয়া
শিশু এলৈক কেনেকৈনো বুজাম?”

বিজ্ঞাধৰে টান মাতেৰে ক'লে, “চন্দৰ
মাজতো এনেবোৰ অভ্যাস দেখা গৈছিল
—কিন্তু আমি পুলিতেই পোক মাৰিলোঁ,
তাক বুজন কৰি তুলিলোঁ।”

তেতিয়াহে গদাধৰে গমিলে যে তাৰ
পৰম বন্ধুৱে—সুন্দৰৰ কথা—বৰ সুন্দৰ
ভাবে কোৱা নাই

গদাধৰে ক'লে, “মোৰ ল'ৰাটো—
এনেয়ে বৰ বুদ্ধিমন্ত, গল্প কওঁ যদি—

শুৰিকথা বুজে, গীত গাই শুনাওঁ যদি—
গীতৰ গভীৰ কথাও ঠাৱৰ কৰিব পাৰে,
পিছে—এই হাত-তোলা হতাহ তিহে সি
এৰিব নোৱাৰে। ইমান কওঁ, কিমান
কওঁ, কিমান বুজাওঁ, কিন্তু নাই—কোনো
ফল নাই। পিছে—আক এবছৰ-দুৱছৰতে
সি নিজে নিজেই ঠিক হৈ যাব বুলি আমি
আশা কৰিছোঁ।”

“মই অৱশ্যে সেই ল'ল-লক্ষণ তাৰ
মাজত নাই দেখা।” বিজ্ঞাধৰে ক'লে,
“দোষ তোমালোকৰ, তোমালোকে তাক
সঠিকমতে গঢ়ি তুলিব পৰা নাই।”

পাছদিনা ৰাতিও পুৱাল, আক
বিজ্ঞাধৰহঁতো ওলাল। বন্ধু গদাধৰ
বাৰেওপতি অনুবোধতো নাথাকিল,
শুচি গ'লগৈ।

এই ঘটনাৰ পাছৰপৰা গদাধৰে
সকতকৈয়ো সৰু দোষ-ত্রুটি-দুট্টালিৰ কাৰণে
সুন্দৰক গৰু-পিটনে পিটিবলৈ ধৰিলে।
কিন্তু তথাপি সুন্দৰৰ দুট্টালিৰ ওৰ ন-পৰিল,
বা নকমিল। সি ক্ৰমে ক্ৰমে তাৰ
দেউতাকৰ কাষেই আক নচপা হ'ল,
দেউতাককে সি একেবাৰে দেওভূত দেখাদি
দেখি থাকিল।

কিছুদিনৰ অন্তত এদিন শিকাগৰু
যজুনাথ গদাধৰৰ ঘৰলৈ আহিল। তেওঁ
কথাই কথাই, শিষ্য গদাধৰক ক'লে,

“শিষ্য হ’ল পুত্ৰৰ সমান। মই মোৰ নাতিলা’ৰাটিক চাবলৈ আহিলোঁ।”

গদাধৰে পত্নীক মাতিলে, আৰু নিজে তাৰপৰা ওলাই গ’ল। গদাধৰ হঠাৎ এইদৰে ওলাই যোৱাত গুৰু যত্ননাথে আচৰিত মানিলে। পত্নী দময়ন্তীয়ে ক’লে যে— তেওঁ নাহব, কিয়নো— সুন্দৰে তেওঁক তাৰ দেউতাকক দেখামাত্ৰেই ভয়ক কঁপি থাকে।

গুৰু যত্ননাথে তথাপি শিষ্য গদাধৰক মহাই অনালে আৰু ত্ৰিৰস্মৰ কবি ক’লে, “তুমি মতিভ্ৰষ্ট নাই হোৱা তো—? ক’ৰবাৰ কোনোবাৰ কথাত শিশুৰ ওপৰতো ৰাক্ষসৰ আচৰণ কৰিছা কিয়?”

গদাধৰে বিনম্ৰতাৰে ক’লে, “হে গুৰুৰ, বিজ্ঞাধৰ মোৰ অভিন্নহৃদয় মিত্ৰ। তাৰ প্ৰতিটো কথাৰ কিবা-নহয়-কিবা নিহিতাৰ্থ আছে — এই কথা আমি বিজ্ঞাভাস কৰোঁতে জানিছোঁ।”

শিক্ষাগুৰু যত্ননাথে মিচিকীয়াই হাঁহি মাৰি ক’লে, “বিজ্ঞাধৰৰ বিচাৰধাৰাৰ কথা —তোমাতকৈ মইহে অধিক জ্ঞাত। কিছুমানে নিজৰ সন্তানক সীমাৰ বাহিৰত গঢ়ি তুলিবলৈ বিচাৰে যে—তুমি কিজানি নাজান। আৰু তাৰ ফলত সেইবোৰ সন্তান হৈ উঠে ভয়ানক অপৰাধী। বিজ্ঞাধৰৰ কথালৈ তুমি বৰ বেছি গুৰু

চান্দমান।

আৰোপ নকৰিলেও হ’ব। শিশুহঁতক মৰিয়াই নহয়, মৰম কৰিহে সেও কবিলে লাগে। সুন্দৰে যেতিয়াই যি দুটালি কবিলে, তেতিয়াই তাক সেইবোৰ দুটালিৰ কথা বুজাই দিব।”

কিন্তু গুৰুৰ কথাত গদাধৰৰ আশংকা দূৰ নহ’ল।

কথাটো গুৰু যত্ননাথে উপলব্ধি কৰিলে আৰু গদাধৰক ক’লে, “ব’লা, আমি বিজ্ঞাধৰৰ ঘৰলৈ যাওঁ ব’লা। তাত তোমাৰ মনৰ সন্দেহ মই গুচাম।”

গুৰু যত্ননাথে ইকথা-সিকথাৰ মাজত গদাধৰৰ পুত্ৰ সুন্দৰৰ কথা কোৱাত বিজ্ঞাধৰে ক’লে, “ল’ৰা-ছোৱালীহঁতৰ

হুটালি মই একেবাবেই ভাল নাপাওঁ, সন্দৰৰ হুটালিৰ কথা মই জীৱনতো পাহৰিব নোৱাৰিম।”

“বোপা, হাঁহে গাখীৰ আৰু পানীক বেলেগ কৰিব পাৰে, মানুহ— হাঁহতকৈ বুদ্ধিমান নহয় জানো?” গুৰু যজুনাথে বিজ্ঞাধৰক হাঁহি হাঁহিয়েই শুধিলে।

ৰাতিৰ পৰতে বিজ্ঞাধৰ-পত্নী বৈজয়ন্তীয়ে অতিথিহঁতক ভাত খাবলৈ দিলে। তেতিয়া বিজ্ঞাধৰৰ পুত্ৰ চন্দ্ৰই এলোটা পানী হাতত লৈ তাতেই ঘূৰা-ফুৰা কৰি আছিল।

কিন্তু ইতিমধ্যে লোটাৰ পানীখিনি চন্দ্ৰই তাৰ দেউতাৰ কাঁহীতে ঢালি দিলে। বিজ্ঞাধৰে চকু বন্ধা কৰি খোৱাৰ-পৰা উঠিবলৈ ধৰোঁতেই গুৰু যজুনাথে তাক বধা দিলে আৰু ক’লে, “নহয় নহয় বোপা, সকলো ল’ৰাইনো কি জানিব? তাক নামাৰিবা।”

বিজ্ঞাধৰে গুৰুক ক’লে, “ইমান সকলো

কথাত মই ইমান সকলো এটাক মাৰিয়াম বুলি ভাবিলেনে? মই কাঁহীৰ-পৰা পানীখিনি পেলাবলৈহে উঠি থিয় দিছিলোঁ—তাক মাৰিবলৈ নহয়।”

গুৰু যজুনাথে তেতিয়া গদাধৰক ক’লে “এতিয়া চোৱা, নিজেই চোৱাচোন—কোনে কাক কি কৰে? তথাপি তুমি মোক কৈছিল যে—হুটালি কৰিলে বিজ্ঞাধৰে শুদাই নেবে, মাৰি ভৈয়াম কৰে। কিন্তু তোমাৰ কথা সঁচা নাছিল যে—দেখিলাই।”

তেতিয়াহে বিজ্ঞাধৰে গমিলে যে গুৰু যজুনাথ হঠাৎ তাৰ ঘৰলৈ কিয় ওলাই-ছিলহি। বিজ্ঞাধৰে গুৰুবৰপৰা, আৰু বন্ধু গদাধৰবৰপৰাও তাৰ আচৰণৰ বাবে ক্ষমা প্ৰাৰ্থনা আৰু সম্মান পালন-পদ্ধতিৰ বিষয়ে গুৰুবৰপৰা উপদেশ প্ৰাৰ্থনা কৰিলে।

গুৰু যজুনাথে মাত্ৰ ইমানকে ক’লে, “স্বাধৱৎ সৰ্বভূতেষু—?” শাস্ত্ৰৰ এই বচনৰ সাৰোগত কৰিলেই হ’ল।”

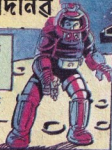

চান্দমামা

সোণালী দুৱাৰ

মহাকাশৰ মহাদানৱ

সূৰ্য্য - প্ৰথম ভাৰতীয়
মহাকাশচাৰী ছেনিত
নামিল।

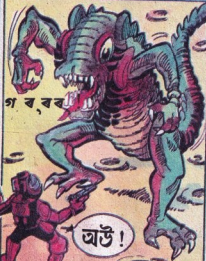
হঠাৎ

গৰ, গৰ, !!

সোঁটানো
কি ?

বিকট আৰাও শুনি সূৰ্য্যই চাৰিওফালে চাবলৈ ধৰিলে

গৰ, গৰ

অউ!

ক্ৰি-ইইইই ক !!

লোজাৰ বিশ্বাসকৰ সৈতে
সূৰ্য্যই লবৰি গ'ল...

চক্ৰ দানৱ মৰিল !

এই কাহিনী কণ্ঠতে
কাহিনীকাৰে কি ভুল
কৰিলেনো ?

১. প্রথম ভাৰতীয় মহাকাশ-চাৰীক যেতিয়া সোধা হৈছিল যে তেওঁ মহাকাশৰপৰা ভাৰতক কেনে দেখিছে, তেতিয় তেওঁ কৈছিল, 'ছাৰে জহাঁছে আচ্ছা' এই মহাকাশচাৰীৰ নাম আৰু মহাকাশযাত্ৰাৰ চন কোৱা।

সোণালী দুৱাৰৰ চাবি

৩. এই চলমান শিলচটাৰ নাম হ'ল ছেৰেছ। শিলচটাৰ ব্যাস প্ৰায় ৯৫০ কিমি.। এই শিলচটা ক'ত আছে? এই শিলচটাৰ বিশেষত্ব কি?

৭. সাজ-পাৰ চাই ক'ব পাৰিবানে এওঁলোক কোন ক'ব?

৪. এই কাঠৰ মূৰ্তিবোৰ হ'ল - মহাপ্ৰভু বিষ্ণু, তেওঁৰ ভাতৃ
বলভদ্ৰ, ভগ্নী-সুভদ্ৰাৰ—বিসকলক ১২ শতিকাত এক মন্দিৰত
পূজা কৰা হৈছিল। সেই বিখ্যাত মন্দিৰৰ নাম কি?

৫. ১৯৯৬ চনৰ ১ ফেব্ৰুৱাৰিৰ
দিনা মি. ভেকুলীয়ে ৩০ মিটাৰ
দ কুঁৱৰপৰা উঠি আহিবলৈ
ধৰিলে। মি. ভেকুলীয়ে দিনো
৩ মিটাৰকৈ উঠিছিল, কিন্তু
ৰাতিৰ পৰতে ২ মিটাৰকৈ
পিছলি নামি গৈছিল।

কোন মাহৰ কোন দিনা
মি. ভেকুলী কুঁৱৰপৰা ওলাই
আহিব পাৰিব?

২. চৰাইবজা জয়সিঙে ভাৰতৰ প্ৰথম
মানমন্দিৰ 'যন্তৰ-মন্তৰ' দিল্লীত নিৰ্মাণ কৰি-
ছিল, আৰু লগতে—জয়পুৰ, মথুৰা, উজ্জয়িনী
আৰু বাৰাণসীতো নিৰ্মাণ কৰিছিল। ১৭২৮
চনত তেওঁ পৃথিৱীৰ সৰ্ববৃহৎ সূৰ্য্য ঘড়িবো-
কাঠামো সাজিছিল। সেই সূৰ্য্যঘড়িৰ নাম
কি আছিল?

$$34 + 41 = 1$$

৬. ছডাল জুইশলাৰ কাঠীৰ ইফাল-সিফাল কৰি এই
সমীকৰণটি শুদ্ধ কৰিব পাৰি। —চেপ্টা কৰি চোৱা।

বনোৱা এখন ৩-ডি মুখা !

১. এটা বেলুন
ফুলাই লোৱা,
তোমাৰ মূৰতকৈ
সামান্যমান
ডাঙৰকৈ। বেলুনটো
সূতা এডালেৰে
কটকটীয়াকৈ বান্ধা।

২. ৩ সেমি. x
২ সেমি.কৈ
কাগজ কিছুখিনি
টুকুৰা কৰি
লোৱা।

৩. বেলুনটোৰ ওপৰত এই
কাগজৰ টুকুৰাবোৰ ভাল
এঠাৰে লগাই দিয়া, কেৱল
তলৰ ফালে অলপমান ঠাই
এৰিবা। কাগজবোৰ যেতিয়া
শুকাই খৰখৰীয়া হ'ব, তেতিয়া
সেই কাগজৰ ওপৰত আকৌ
কাগজৰ টুকুৰাবোৰ জোৰা
লগাই দিয়া। এইদৰে—
তৃতীয়বাৰো লগাবা।

৪. কাগজৰ টুকুৰাবোৰ
ভালকৈ শুকাবলৈ দিয়া।
এইবাৰ বেলুনৰ বায়ু
উলিয়াই দিয়া। আক
বেলুনটো কাগজৰ তলৰপৰা
টানি লোৱা। বহু, মুখা
প্ৰস্তুত হৈ গ'ল, তোমাৰ
মূৰত স্তমুৰাবপৰাকৈ তলৰ
ফালে কাটি ল'লেই হ'ল।

৫. তাৰ পাছত—মুখাত চকু,
নাক আদি কাটি লোৱা, আক
তোমাক যেনেকৈ লাগে
সজাই-পৰাই লোৱা—
নানান ৰঙেৰে। ইয়াত
কিছুমান আৰ্হি দিয়া
হ'ল।

এটি হাতী আঁকা—মাত্ৰ তিনিটা সহজ পদ্ধতিৰে

২৪

দুর্যোধনৰ জলনি-পোবণি ঈৰ্ষাৰ অগনি
—পাণ্ডৱসকলৰ প্ৰতি দিনে দিনে বাঢ়ি
গৈয়েই থাকিল। আৰু তাৰ ফলত
দুৰ্যোধনৰ দেহ কীৰ্ণ হ'ল, অন্তৰ সদা
ব্যাকুল হৈ থাকিল।

এদিন শকুনিৰে দুৰ্যোধনক সুধিলে,
“কথানো কি দুৰ্যোধন ? তুমি হঠাৎ ইমান
খীণাই-শুকাই ক'লা পৰিছা কিয় ? কিহৰ
চিন্তাবেনো তুমি এইদৰে খীণাই-শুকাই
জৰ্জৰিত হৈছা ?”

দুৰ্যোধনে শকুনিক ক'লে, “মামা,
কিনো কণ্ট আৰু কিনো বোলোঁ। কথা
হ'ল—পাণ্ডৱমথাৰ অকল্পনীয় সমৃদ্ধিয়েই
মোৰ হৃদয় হেতু। যুধিষ্ঠিৰেহে নিকম্মাই
যে সন্মতি হ'ল, কৃষ্ণই যে পূৰ্ণ ৰাজসভাত

শিশুপালক বধিলে আৰু তাত উপস্থিত
শত শত বজা যে চূপ হৈ থাকিল—
সেই অতি জঘন্স কাণুষতাইহে মোক
বলিয়াছেন কৰি তুলিছে, মই চিন্তাত
অস্থিৰ হৈ উঠিছোঁ।”

শকুনিৰে দুৰ্যোধনক ক'লে, “পাণ্ডৱ
জয় জয় ময় ময় দেখি কিয় তুমি অধীৰ
হৈছা ? তেওঁলোকে কাৰো সম্পদ তো
কাঢ়ি লোৱা নাই, পাইছেহে, বা
আৰ্জিছেহে। দৈৱীশক্তি পাণ্ডৱৰ ফলীয়া।
গতিকে—এই কথাত ঈৰ্ষা কৰিও
কোনো লাভ নাই।” ক্ৰপদ এতিয়া
পাণ্ডৱ-মিত্ৰ, কৃষ্ণৰ কথাৰ উল্লেখ
নিষ্পয়োজন। বাল্যকালৰেপৰাই কৃষ্ণ
হ'ল পাণ্ডৱ-সখা। পাণ্ডৱ-দহনৰ অন্তত

অগ্নিদেৱ হ'ল অৰ্জুনৰ তথা পাণ্ডৱসকলৰো পৰম বন্ধুজন। অগ্নিদেৱে পাণ্ডৱৰ হাতত দিলে অক্ষয়তৃণীৰ আৰু দিব্যাস্ত্ৰকণী পৰম-ধন। পাণ্ডৱদহনৰ ফলস্বৰূপেই পাণ্ডৱে পালে ময়দানৱৰ শিল্প অতুলন। কিন্তু— এই কথাতনো পাণ্ডৱবৰ্গৰ অনীতি-অশ্ৰায় কি? কিবা আছেনে? এটা কথা ঠিক, পাণ্ডৱবৰ্গ হ'ল ভাগ্যশালী বৰপুত্ৰ। কিন্তু সেই বুলি তুমি কিয় অধীৰ হৈছা? কিয় নিজক হীন বুলি ভাবিবা? কৌৰৱৰ বল-শক্তিৰ আগত পাণ্ডৱৰ বল-শক্তি তেনেই নগণ্য। আৰু—তোমালোকৰ এনেবোৰ চিন্তা। সৰ্বহীন যেনেই লাগিছে, কিয়নো—তোমালোক ৯৯ ভায়েক-ক কায়েক, ধনুৰবিদ্যাৰ প্ৰবীণতম জ্যেষ্ঠ তোমালোকৰ

ফলীয়া। সমস্ত অস্ত্ৰ-শস্ত্ৰত মহাপাৰংগম কৰ্ণ, আৰু কৃপাচাৰ্য্য, আৰু — আনকি ময়ো তোমালোকৰে।”

“তেনেহ'লেনো আৰু বিলম্ব কিয়? সৈন্য বাহিনীৰে সৈতে ওলাই—প্ৰলয় বিলয় কৰা যাওক, সমগ্ৰ ময়সভা লৈ অহা যাওক।” তুৰ্থোধনে ক'লে।

তুৰ্থোধন, পাণ্ডৱ পৰাজয় বৰ সহজ নহয়। আৰু—যুদ্ধনো কিয়? প্ৰত্যক্ষ যুদ্ধ বিনেও পথ নথকা নহয় যে—সেই অপায় উপায়ৰ কথা মই তোমাক বুজাই কওঁ শুনা। —যুধিষ্ঠিৰক দূতক্ৰীড়ালৈ—পাৰ্শ্বটৰ জুৱাখেল খেলিবলৈ আহ্বান জনোৱা, সিহঁতৰ সৰ্বসম্পদ মই তোমাৰ কৰতলগত কৰি দিম। অৱশ্যে—এই দূতক্ৰীড়াৰ বাবে তোমাৰ পিতৃদেৱৰপৰা বৃদ্ধ মহাৰাজ দূতৰাষ্ট্ৰৰপৰা আগতীয়াকৈ অনুমতি ল'ব লাগিব।”

অন্তঃপৰ—মোমায়েক শকুনিৰে সৈতে তুৰ্থোধন বৃদ্ধ অন্ধ মহাৰাজ দূতৰাষ্ট্ৰৰ কাষ চাপিল আৰু তুৰ্থোধনৰ ঠৈ, তুৰ্থোধনৰ মনোবাসনাৰ কথা শকুনিয়ে মহাৰাজ দূতৰাষ্ট্ৰ বুজাই ক'লে।

সকলো কথা শুনাৰ অন্তত দূতৰাষ্ট্ৰৰ মনত কিহৰাই যেন খুন্দিয়ালে। তেওঁ পুত্ৰ তুৰ্থোধনক বৰ মৰমৰে নিজৰ কাষত বহুৱাই ল'লে আৰু শুধিলে, “পাণ্ডৱসকলৰ সমুদ্ভিত তোমাৰ অশুখৰ হেতুনো কি?”

হুৰ্যোধনে ক'লে, “পিতাত্ৰী, ঘাইকৈ শক্ৰৰ বৈভৱ-ঐশ্বৰ্য্যই মোক অস্থিৰ কৰি তুলিছে। তত্পৰি আছে—জায়ৰ সপক্ষে প্ৰতিবাদী শিশুপালৰ অজ্ঞায় শিবশ্চেদ, ডাঙৰ-ডাঙৰ বজাসকলৰ নিক্ৰিয়তা, শক্তিমানহঁতৰ অজ্ঞায় পক্ষপাতিতা ইত্যাদি অনেক—অনেক কোভনীয় বিষয় সোমাই আছে।”

শকুনিye কৈ থাকিল, “হুৰ্যোধন, নানান কথাৰে আকৃষ্ট কৰি, কথাৰে কথাৰ, পাকচক্ৰত পেলাই, কেনেকৈ ধৰ্মৰাজক পাঘটি-খেললৈ সন্মত কৰাবা, তোমাৰ সৰ্বজ্বলনি সৰ্ব-পোৰণি ঈৰ্ষাৰ অগ্নি মই ফুংকাৰে নিৰ্বাপিত কৰি দিম। আমাৰ আহ্বান পাই ধৰ্মৰাজে যে দ্যুতক্ৰীড়ালৈ আহিব লাগিবই—সেই কথাত মই প্ৰায় নিশ্চিত-নিশ্চিত। আৰু—পাঘটিত মোৰ-মান প্ৰবীণ—থুবেই সঙ্কৰতঃ এই কালত পাবলৈ নাই।”

হুৰ্যোধন পিতৃ ধৃতবাস্তুৰ চৰণত পতিত হ'ল আৰু শকুনিye কোৱা মতে ধৰ্মৰাজক পাঘটি খেললৈ আহ্বান জানোৱাৰ অনুমতি দিবৰ বাবে খাটিলে।

ধৃতবাস্তুই হুৰ্যোধনক ক'লে, “এই বিষয়ে বিহুৰৰ পৰামৰ্শ গ্ৰহণ কৰা যুক্তিযুক্ত হ'ব বুলি ভাৱোঁ।”

“বিহুৰে কোনো অৱস্থাতে এই প্ৰস্তাৱ মানি নল'ব। কিন্তু আপুনি যদি এই

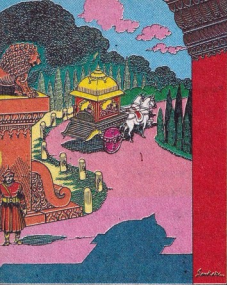

প্ৰস্তাৱত সন্মতি জ্ঞাপন নকৰে—মোৰ আৰু ইহজগতত জীয়াই থকাৰ কোনো সাৰ্থকতা নেদেখোঁ। মোৰ মৃত্যুৰ অন্তত আপুনি আৰু বিহুৰে এই ৰাজ্যৰ দায়িত্ব কঢ়িয়ায় যেন।”

হুৰ্যোধনে অতিশয় নীৰস-কৰ্কষ কঠেৰে বিহুৰক ক'লে।

পুত্ৰমোহত অন্ধ ধৃতবাস্তুই হুৰ্যোধনৰ প্ৰস্তাৱত বাধ্যত পৰি হয় কবিলে, আৰু পাছত তেওঁ প্ৰতিহাৰ এজনক পঠিয়াই বিহুৰক মতাই অনালে।

বিহুৰ আহিলত মহাৰাজ ধৃতবাস্তুই অনুৰৰ কথা নক'লে, কেৱল—ধৰ্মৰাজক দ্যুতক্ৰীড়ালৈ আহ্বান জনাবলৈ বিহুৰক ক'লে। বিহুৰে মহাৰাজ ধৃতবাস্তুক অতি

সহজ কবিতা। আমি এই বিষয়ে জাগ্রত হৈ থাকিম। তুমি ইন্দ্রপ্রস্থলৈ গৈ অতি শীঘ্ৰে সম্মানৰে ধৰ্মৰাজক মাতি আনা গৈ, যোৱা।”

এই বিষয়ে পিতামহ ভীষ্মক অৱহিত কৰিবলৈ বিদূৰ ওলাল।

বিদূৰ ওলাই যোৱাৰ পাছত দূতৰাষ্ট্ৰই পুত্ৰ দুর্যোধনক এই পাৰ্শটী-খেল পৰিহাৰ কৰিবলৈ বুজাই থাকিল। তেওঁ ক’লে যে, লাগিলে—ধৰ্মৰাজৰ দৰে দুর্যোধনেও ৰাজসুয় যজ্ঞ পাতক। কিন্তু দুর্যোধনে পিতৃ দূতৰাষ্ট্ৰৰ ধৰ্মকথালৈ কাণসাৰো নকৰা হ’ল।

শকুনিৰে ক’লে যে—দূতক্ৰীড়া আক যুদ্ধ—একেই কথা।

এই দুয়োটা ক্ষেত্ৰতে জয়-পৰাজয় বুদ্ধি-কৌশল-নিৰ্ভৰ।

বিদূৰে এই পাৰ্শটী খেলৰ আঁৰত থকা প্ৰকৃত উদ্দেশ্য বুজি পাইছিল, যদিও ৰাজাজ্ঞা উল্লেখন কৰাৰ সাধ্য তেওঁৰ নাছিল।

তেওঁ ইন্দ্রপ্ৰস্থলৈ গ’ল।

ধৰ্মৰাজে বিদূৰলৈ স্বাগত-সংকাৰ জ্ঞাপন কৰিলে আৰু সুধিলে, “হে বিদূৰশ্ৰী, আপোনাৰ কুশলনে? আপোনাৰ মুখভাব পূৰ্ব পূৰ্ব দিনবিলাকৰ দৰে সুন্দৰ-সুখ যুক্ত দেখা নাই কিয় নহয়? আমিৱেই পৰিস্থিতি চম্ভালিম, কওকচোন?”

সুস্পষ্টভাৱে ক’লে, “মই এই প্ৰস্তাৱৰ পক্ষে নহয়। দূতক্ৰীড়া হ’ল—প্ৰকৃত্যৰ্থত নিকট বিশ্বৰ জুৰাখেলা, যি জুৰাখেলাৰ কাৰণে ভীৰ শক্ৰতা সৃষ্টিৰ আশংকা বিস্তাৰিত। এই আঁচনি পৰিহাৰ কৰাটোৱেই আমাৰ পক্ষে উচিত কাৰ্য্য হ’ব।”

দূতৰাষ্ট্ৰই ক’লে, “বিদূৰ, এই ক্ৰীড়াৰে ফলাফল বেয়া হ’ব পাৰে, কিন্তু ভালো হ’ব পাৰে—এই ক্ৰীড়া ক্ৰীড়া-মনোভাৱাপন্ন হৈ খেলা কৰা হয়, বহুতাপূৰ্ণ ৰাতাবৰণত অৱস্থিত হয়। পুত্ৰসৱৰ মাজত এই ক্ৰীড়াৰ যোগেদি যদি শক্ৰতাৰ সৃষ্টি হয়েই—মই, তুমি, ভীষ্ম, দ্ৰোণ—আমিও আছোৱেই নহয়? আমিৱেই পৰিস্থিতি চম্ভালিম,

বিহুবে ক'লে, “সকলো সকুলল।

তোমাৰ ময়-হৰ্ম্যৰ দৰে এক ময়-হৰ্ম্যৰ
হস্তিনাপুৰতো নিৰ্মিত হ'ব ধৰিছে।
মহাৰাজ দ্বতৰাষ্ট্ৰৰ ইচ্ছা যে—তুমি কিছু-
দিনৰ বাবে হস্তিনাপুৰলৈ যাবা, আৰু
হৃষ্যোধনৰ সৈতে পায়টি খেলি অৱসৰ-
বিনোদন কৰিবা।”

ধৰ্মৰাজে ক'লে, “নহয়, নালাগে
সেইবোৰ খেলা। পায়টি হ'ল জুৱাখেলা।
আৰু এই জুৱাই কেৱল লেতেৰাশত্ৰুতাৰহে
জন্ম দিয়ে।”

“মই বৃদ্ধ মহাৰাজ দ্বতৰাষ্ট্ৰক এই
একেই কথা কৈছা, কিন্তু তেওঁ মোৰ
সদ্যুক্তি হুণ্ডনা হ'ল।”

বিহুবে তলমূৰ হৈ ধৰ্মৰাজক ক'লে।

ধৰ্মৰাজে শুধিলে, “পায়টি খেলিবলৈ

তালৈ—কোন কোন আহিব?”

“শকুনি, বিত্বশতী, চিত্ৰসেন, সত্যব্ৰতী,
আৰু পুৰমিত্ৰ জয়।”

“যি দেখিছো সকলো গুণ ৰূপৰ
জুৱাৰীয়েই আহিব আৰু কিবা বিপদৰো
সৃষ্টি হ'ব যেনহে পাইছো, তথাপি—
মহাৰাজে মাতিছে যেতিয়া — যাবই
লাগিব, যাম মই। মই কালিলৈ নিশ্চয়ই
তালৈ ওলাম।”

প্ৰথম দিনা ধৰ্মৰাজে জিৰণি ল'লে।
আৰু পাছদিনা তেওঁক হৃষ্যোধন-হৃশ্যাসন
আদিয়ে পায়টি-খেলাৰ কক্ষলৈ আগ বঢ়াই
লৈ গ'ল।

তেতিয়া শকুনিye ধৰ্মৰাজক ক'লে,
“আমি প্ৰকৃত নিয়মৱদ্ধ হৈহে পায়টি
খেলি থাকিম।”

হৈছে যে—এতিয়াহে বুজিলোঁ। ভাল, খেল দিয়া যাব।—মোৰ বিৰুদ্ধে কোনে খেলিব ?”

ছৰ্ঘো ধনে কৈ উঠিল, “মোৰ প্ৰতিনিধি হৈ মোৰ মামাই খেলিব। তেওঁ যি বাজি মাৰিব, পৰাজিত হ’লে—সেই বাজিৰ মূল্য দিয়াৰ দায়িত্ব মোৰ।”

“কাৰোৰ প্ৰতিনিধি হৈ কোনোবাই পাৰ্ঘটি খেলাৰ কথা—মই আগতে কদাপি শুনাও নাই, দেখাও নাই। তথাপি, আপোনালোকৰ ইচ্ছামতে হওক। মই পাৰ্ঘটি খেলিবলৈ প্ৰস্তুত।” ধৰ্মৰাজে ধৰ্মডাক দিলে।

পুত্ৰ বা ষ্ট্ৰৰ আহ্বানত পাৰ্ঘটি-খেল প্ৰত্যক্ষ কৰিবলৈ কোঁৱৰ-বুজু ভীষ্ম, দ্ৰোণ, কৃপাচাৰ্য্য, বিষ্ণুৰ প্ৰমুখ সময়েত হ’ল।

পাৰ্ঘটিৰ প্ৰথমখন বাজিত ধৰ্মৰাজে নিজৰ বহুমূল্য কণ্ঠহাৰ বাজি হিচাপে লগালে, আৰু ছৰ্ঘোধনে মণিৰাজি বাজি মাৰিলে।

ধৰ্মৰাজ পৰাজিত হ’ল।

ধৰ্মৰাজে প্ৰতিখন বাজিয়েই হাৰি থাকিল আৰু হাৰি হাৰি হাৰাশাস্তি হৈ—ধৰ্মৰাজে একে একে তেওঁৰ স্বৰ্ণ, বোপ্য, মণি-মুক্তা, হীৰাকাঁড়ি, হস্তী, অশ্ব, বধ, দাস-দাসী—সকলো—যথাসৰ্বথ বিসৰ্জন দিবলৈ বাধ্য হ’ল।

শকুনি-কৃত কপট-খেলৰ সৰ্বনশীয়া

ধৰ্মৰাজে ক’লে, “শকুনি, পাৰ্ঘটি-খেলত প্ৰতাৰণাৰ কোনো স্থান নাই, পাৰ্ঘটিত প্ৰতাৰণা কিন্তু অক্ষম অপৰাধ। যদি পাৰ্ঘটিত কিবা ধৰণৰ সামান্যতম প্ৰতাৰণাও কৰা হয়, তেনেহ’লে সেই কাৰ্য্য ক্ষত্ৰিয়জ্ঞনোচিত নহয়।

“বেদাধ্যয়নত সমৰ্থ ক্ষত্ৰিয়ই আন কোনোবা ক্ষত্ৰিয়ক কেৱল বেদাধ্যয়নতহে পৰাজিত কৰিব পাৰে; কিন্তু দূতাক্ৰোড়াত নহয়। যদি পাৰ্ঘটি-খেলালৈ তোনাৰ মন নাই—নেখেলিবা।”

শকুনিয়ে কুটচক্ৰীৰ দৰে ধৰ্মৰাজলৈ চালে আৰু কপট ভাৱে ক’লে।

ধৰ্মৰাজে ক্ষুব্ধ কণ্ঠে ক’লে, “মোক কেৱল জুৱা খেলিবলৈ মতাই অনোৱা

কাণ্ড বিহুবৰ অসহনি হৈ উঠিল। তেওঁ
 গুৰুত্বাৱহ ক'লে, “কোৱা হয়—যাব মৃত্যু,
 সুনিশ্চয়, কোনো সন্তুপদেশকপী ঔষধ সি
 গ্ৰহণ, নকৰে। মোৰ কথা এতিয়া কচি-
 বিগৰ্হিত ঘেন লাগিবই—কিয়নো অস্তিত
 আগতপ্ৰায়। আপোনাৰ এই পুত্ৰ-
 দ্বাৰায়েই কৌবৰকুল বিলুপ্ত হ'ব উপক্ৰম
 হৈছে। এই কপট পাৰ্শ্বটি-খেলাবে
 ধৰ্মৰাজক, তথা পাণ্ডৱক জুকলা কৰি
 অপাৰ হানি কৰিছে, কিন্তু এই হানি
 শেহান্তৰত কৌবৰৰহে হানি হ'বগৈ। এই
 কপট জুৱা এতিয়াও বন্ধ কৰাৰ আদেশ
 প্ৰদান কৰক।”

গুৰুত্বাৱহ মৌন হৈ থাকিল। কিন্তু
 ক্ৰুদ্ধ হৃদ্যোধনে বিহুবলৈ হোৱাই—
 নোছোৱাই অশ্লীল-অবাইচ মাতৰে গালি
 পাৰি থাকিল।

ইতিমধ্যে—ধৰ্মৰাজে প্ৰায় সকলো
 হেৰালে।

তেতিয়া কুটচক্ৰী শকুনিয়ে ক'লে,

“ধৰ্মৰাজ, বাজি মৰিবলৈ তোমাৰ আক
 কিবা আছেনে?”

ধৰ্মৰাজে নকুল আৰু সহদেৱক বাজি
 স্বৰূপে ৰাখিলে আৰু এই বান্ধিতো
 পৰাজিত হৈ নকুল-সহদেৱকো হেৰালে।
 তাৰ পাছত ধৰ্মৰাজে নিজকে বাজি
 মাৰিলে, আৰু ধৰ্মৰাজ এইবাবে বেয়াকৈ
 পৰাজিত হ'ল।

শকুনিয়ে তেতিয়া ধৰ্মৰাজক ক'লে,
 “জ্যোপদীও তোমাবেই সম্পদ। মাৰা
 বাজি।”

এই বাজিতে ধৰ্মৰাজে জ্যোপদীকো
 হেৰালে।

এই ঘটনাৰ ফলত হৈ-চৈ লাগি পৰিল।
 কিছুমানে কৌবৰৰ দিন চমু চাপিল বুলি
 মন্তব্য কৰিলে। ভীষ্ম, জ্ঞান, কৃপাচাৰ্য্য
 প্ৰমুখ মৌন হৈ থাকিল, নিজ নিজ
 নিঃসহায়তাৰ কাৰণে লজ্জিত হ'ল। বিহুৰে
 অশ্রু বিসৰ্জিবলৈ ধৰিলে। কেৱল—
 হৃদ্যোধন-দুঃশাসনেহে ফুকলি মাৰিলে।

ম হা নি ম শিপা যাৰ পাৰশ্বত

দেখাত নিম যেনেই, কিন্তু নাম তাৰ 'মহানিম', যাৰ অৰ্থ হ'ল ডাঙৰ নিম, আৰু যি দৰাচলতে নিমৰ নহয়, অল্প প্ৰজাতিৰ বৃক্ষ। মহানিমৰ পাতবোৰ উজ্জল সেউজীয়া, কেতিয়াবা আনকি ১ ফুটীয়া পাতো দেখা যায় (৩০ চেমি.)। এইবোৰ পাত কণীৰ আকাৰৰ আৰু পাতৰ দাঁতিত খাঁজ-কটা, আগফাল ক্ৰমাত সৰু।

মহানিম বৃক্ষক — হিন্দীত বকাইন, বাংলাত মহানিম, তামিলত মল্লৈ ভেপু, মালয়ালমত কাৱিন ভেপু, তেলেগুত তুৰাকা ভেপু, মৰাঠীত পেয়ৰি আৰু গুজৰাটীত বাকেন লিমডো, অসমীয়াত মহানিম, আৰু ইংৰাজীত বিড্ ট্ৰি, বা পাৰ্শিয়ান লাইলাক বুলিও কয়। মহানিমৰ উদ্ভিদবিজ্ঞানত নাম হ'ল—*Media azadirachta*, বা *Margosot*, এই বৃক্ষৰ আদি জন্মভূমি পাৰশ্বদেশ, আৰু বালুচিস্থান বুলি কোৱা হয়।

মহানিমৰ ফুল দেখাত বৰ ধুনীয়া—পাপৰিবোৰ পাতল নীলবৰণীয়া। এই ফুলবপৰা মৌ মৌ গোন্ধ ওলায়। মাৰ্চ-এপ্ৰিল মাহত ফুল ফুলে। জুই-তিনি মাহৰ অন্তত ফুলবোৰ সৰি পৰে।

মহানিমৰ ফলবোৰ গোলাকাৰ, ফলৰ ভিতৰত টান খোলা আছে, আৰু সেই

খোলাৰ ভিতৰত থাকে অসংখ্য গুটি তথা বীজ। এই বীজ চৰাইবোৰৰ প্ৰিয় খাদ্য, কিন্তু মানুহৰ পক্ষে বিষাক্ত। মহানিমৰ ফলৰ বীজ ঔষধিগুণসম্পন্ন। এই বীজেৰে বাত-বেদনাৰ দৰব প্ৰস্তুত কৰা হয়।

এই বৃক্ষ ১২ মিটাৰৰপৰা ২৫ মিটাৰলৈকে ওখ হয়। পাতে-ফুলে যেতিয়া পৰিপূৰ্ণ হয়, তেতিয়া দেখাত ছাতি যেন লাগে। নিমৰ ছাঁ অতি উপকাৰী।

মহীদাস আৰু কাৰাস

নিশালনাথৰ মহাপণ্ডিতজনাই তেওঁৰ শিষ্যসকলক আন্তৰিকতাৰে শিক্ষাদান কৰিছিল। তেওঁৰ শিষ্যসকলৰ অন্ততম আছিল তেওঁৰে অল্পভ্ৰম এটি পুত্ৰ।

এদিন পণ্ডিত বিশালে তেওঁৰ শিষ্যসকলক যজ্ঞ কৰাৰ বীতি-পদ্ধতি শিক্ষাদান কৰি থাকোঁতে তেওঁৰ সেই পুত্ৰটিও দৌৰি আহিল শিক্ষা গ্ৰহণ কৰিবলৈ; কিন্তু পণ্ডিত বিশালে তেওঁৰ পুত্ৰক যজ্ঞৰ বীতি-পদ্ধতিৰ শিক্ষাদান নকৰিলে, আৰু তাক অজ্ঞ কাম কৰিবলৈ তাৰপৰা আন ঠাইলৈ পঠালে।

পিতাকৰ এনেহেন আচৰণত পুত্ৰই অবাৰ মানি তৎক্ষণাত তাৰ মাতৃৰ কাষ চাপিল।

পুত্ৰৰপৰা সকলোখিনি কথা শুনাৰ অন্তত মাতৃয়ে ক'লে যে—তেওঁ (অৰ্থাৎ মাতৃ—বিজ্ঞানীৰ নাম ইত্যাদি) ব্ৰাহ্মণকল্পা নাছিল, তেওঁ আছিল কৃষকৰ কল্পা। সেইহে তাক যজ্ঞবীতিৰ শিক্ষাদান নকৰা হ'ল—যিহেতু সি ব্ৰাহ্মণী গৰ্ভজাত নহয়।

মাতৃয়ে পুত্ৰক ক'লে যে—ধৰিত্ৰী-মাতৃ হ'ল সকলোৰে মাতৃ। গতিকে সি যদি ধৰিত্ৰীমাতৃক সেৱা কৰে, তাৰ জন্মত সৰ্বপ্ৰকাৰৰ জ্ঞানপুষ্প প্ৰস্ফুটিত হ'ব।

পুত্ৰটিয়ে মাতৃৰ কথা মতে একেৰাহে বাৰ বছৰলৈ ধৰিত্ৰী মাতৃৰ সেৱা কৰি থাকিল। খেতি-বাতি, বৃক্ষ-ৰোপণ আৰু ধৰিত্ৰীমাতৃলৈ পূজাৰ্চনা কৰি থাকিল, বাৰ ফলত তাৰ নাম হ'ল মহীদাস। অৰ্থাৎ ধৰিত্ৰীমাতৃৰ দাস।

মহীদাস যেতিয়া ডাঙৰ হ'ল, তেতিয়া তেওঁ এগৰাকী বিখ্যাত মুনিৰ সন্ধান লভিলে। এইকালত মহীদাসৰ দ্বিতীয় নামকৰণ হ'ল—ঐতৰেয়।

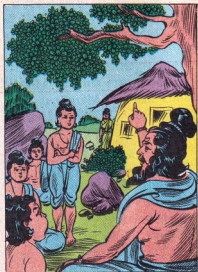
ঐতৰেয়ই তিনিখন মহৎ গ্ৰন্থ ৰচনা কৰিছিল। সেইবোৰ গ্ৰন্থ হ'ল—ঐতৰেয় ব্ৰাহ্মণ, ঐতৰেয় আৰণ্যক, আৰু ঐতৰেয় উপনিষদ।

ঐতৰেয় তথা মহীদাস এশ পোছৰ বছৰলৈ জীয়াই আছিল, আৰু এক মহান স্বয়িকপে থাত হৈছিল। তেওঁ ব্ৰাহ্মণ মাতৃৰ গৰ্ভজাত আছিলনে নাই—সেই কথাটো কোনেও জ্ঞপ্তি কৰা নাছিল।

তেওঁৰ ৰচিত ঐতৰেয়-ব্ৰাহ্মণত আমি কাৰাস নামৰ আন এগৰাকী অ-ব্ৰাহ্মণীৰ গৰ্ভজাত মুনিৰ পৰিচয় পাম।

এসময়ত কিছুসংখ্যক মুনিয়ে সৰস্বতী নৈৰ পাৰত এখন যজ্ঞ পাতিছিল। সেই সময়ত কাৰাস সেই ঠাইলৈ আহিল আৰু যজ্ঞত অংশগ্ৰহণ কৰিবলৈ খুজিলে, কিন্তু মুনিসকলে অ-ব্ৰাহ্মণ কাৰাসক যজ্ঞত অংশগ্ৰহণলৈ অহুমতি নিদিলে।

তেতিয়া কাৰাস তাৰপৰা গুচি যাবলৈ ধৰিলে। কিন্তু সৰস্বতী নৈৰ জলধাৰা কাৰাসৰ পিছে পিছে গৈ থাকিল। এই কথাত বিস্ময় মানি বিমোহ মুনিসকলে কাৰাসৰ মহানতা তথা মহত্বক নত মন্তকৰে মানি ল'লে আৰু যজ্ঞত কাৰাসক যথা-যোগ্য স্থান প্ৰদান কৰিলে।

জা নি ব ল গী য়া

১. কোনোবা এখন দেশত আগ্ৰেয়গিৰিক পবিত্ৰ বুলি ভবা হয়। দেশখনৰ নাম ?
২. উইমব্ৰেডেন টেনিছ টুৰ্নামেণ্টত ভাগ লোৱা প্ৰথমজন ভাৰতীয়ৰ নাম কি ?
৩. ভাৰতত মনুস্মৃতি-নিৰ্মিত বৃহত্তম হ্ৰদৰ নাম কি ?
৪. সোণৰ গহনা বনাঠাতে সোনৰ সৈতে কি ধাতু মিহলোৱা হয় ?
৫. কোলম্বাছে কেতিয়া আমেৰিকা আৱিষ্কাৰ কৰিছিল ?
৬. কোনখন নৈক 'বংগৰ অক্ষ' বুলি কোৱা হয় ?
৭. আন্তৰ্জাতিক বিচাৰালয়ত কিমান বিচাৰপতি আছে ?
৮. হুজুন ছোভিয়েত মহাকাশচাৰীৰ লগ লাগি ভাৰতৰ বাকেশ শৰ্মাই কেতিয়া মহাকাশলৈ গৈছিল ?
৯. ফা-হিয়েনে কেতিয়া ভাৰত-ভ্ৰমণ কৰিছিল ?
১০. এছীয় গে'ম কেতিয়া আৰম্ভ হৈছিল ? ক'ত ? চ্যাম্পিয়ন হৈছিল কোন ?
১১. মানৱদেহত থকা হাড়ৰ প্ৰধান কাৰ্য্য কি ?
১২. তাজমহল কোনে নিৰ্মাণ কৰিছিল ? কিমান সময় লৈছিল ?
১৩. মংগোলিয়াৰ ৰাজধানীৰ নাম কি ?
১৪. বল্লভভাই পটেলক 'চৰ্দাৰ' বুলি কিয় কোৱা হৈছিল ?
১৫. পৃথিৱীৰ সৰ্ববৃহৎ 'শস্ত্ৰ-বজাৰ' ক'ত অৱস্থিত ?
১৬. ভাৰতৰ সৰ্ববৃহৎ নিজবাৰ নাম কি ?

জা ন ক

১. উইমব্ৰেডেন টেনিছ	'৯৫	১. মালিয়া-হাৰা	১. ছিঙ্গলি '৯৩৫৫	'০৫
২. উইমব্ৰেডেন টেনিছ	'৯৫	২. কলিকতা	২. কলিকতা	'৯৫
৩. কলিকতা	'৯৫	৩. কলিকতা	৩. কলিকতা	'৯৫
৪. কলিকতা	'৯৫	৪. কলিকতা	৪. কলিকতা	'৯৫
৫. কলিকতা	'৯৫	৫. কলিকতা	৫. কলিকতা	'৯৫
৬. কলিকতা	'৯৫	৬. কলিকতা	৬. কলিকতা	'৯৫
৭. কলিকতা	'৯৫	৭. কলিকতা	৭. কলিকতা	'৯৫
৮. কলিকতা	'৯৫	৮. কলিকতা	৮. কলিকতা	'৯৫
৯. কলিকতা	'৯৫	৯. কলিকতা	৯. কলিকতা	'৯৫
১০. কলিকতা	'৯৫	১০. কলিকতা	১০. কলিকতা	'৯৫
১১. কলিকতা	'৯৫	১১. কলিকতা	১১. কলিকতা	'৯৫
১২. কলিকতা	'৯৫	১২. কলিকতা	১২. কলিকতা	'৯৫
১৩. কলিকতা	'৯৫	১৩. কলিকতা	১৩. কলিকতা	'৯৫
১৪. কলিকতা	'৯৫	১৪. কলিকতা	১৪. কলিকতা	'৯৫
১৫. কলিকতা	'৯৫	১৫. কলিকতা	১৫. কলিকতা	'৯৫
১৬. কলিকতা	'৯৫	১৬. কলিকতা	১৬. কলিকতা	'৯৫

ঐশ্বর্য্যতকৈ দামী

গৌৰীধামৰ গজেন্দ্র ডাঙৰীয়া এসময়ত যথেষ্ট আচ্যরস্থ লোক আছিল, কিন্তু তেওঁৰ নিৰ্বিচাৰ দান কৰাৰ স্বভাৱৰ কাৰণে তেওঁৰ সমৃদ্ধি ক্ৰমান্ত কমি গ'ল। যেৱে যি বিচাৰে, পাৰিলে তেওঁ দিয়ে। তেওঁৰ কথা হ'ল; প্ৰাৰ্থী—প্ৰাৰ্থীয়েই, কোন কিমানৰ কি, সেই কথাৰ ভুলোৱা নিবৰ্ণক। আৰু এই কথাৰ খোজ-খবৰ তেওঁ কেতিয়াও নলয়ও।

যি কি নহওক — দান কৰি কৰি এতিয়া তেওঁ যথেষ্ট ধনৰ জুখীয়া হ'ল আৰু তাৰ ফলত তেওঁ তেওঁ তেওঁৰ একমাত্ৰ ছোৱালী শকুন্তলাজনীৰ বিয়া পাতিব নোৱৰা হ'ল।

গজেন্দ্র ডাঙৰীয়াৰ নিকট-মিত্ৰ নৰেন্দ্ৰই শকুন্তলাৰ কাৰণে ভাল পাত্ৰৰ সন্ধান আনি দিছিল। খুৱাই কৃষ্ণপুৰৰ কাচাৰীত

কাম কৰে, ভাল দৰমহা পায়।

নৰেন্দ্ৰই তেওঁৰ বন্ধু গজেন্দ্র ডাঙৰীয়াৰ ক'লে, “পাত্ৰ সত্যৱান ল'ৰাটো হওঁতে—ভালেই; কিন্তু আচলতে তাৰ বাপেকটো হ'ল পইচা-পিশাচ।”

গজেন্দ্র ডাঙৰীয়াই ক'লে, “যৌতুক হিচাপে কমেও—কিছানি পাঁচহেজাৰমান দিব লাগিব। কিন্তু মোৰ এতিয়া যি অৱস্থা—ক'তনো পাঁচহেজাৰ পাম? আৰু কেৱল যৌতুকেৰেই তো বিয়া নহ'ব, বিয়াৰ খৰচ বেলেগ। গতিকে—এইখন বিয়া—নহ'ব যেনেই পাইছো।”

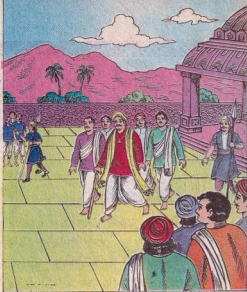
নৰেন্দ্ৰই সংকোচ ভাবেৰে ক'লে, “মতিৰামে প্ৰায় পোন্ধৰ বছৰৰ আগৰপৰা চহৰলৈ গৈ বেপাৰত ধৰিছিল—তোমাৰ টকাৰেহে। — এই কথাখিনি তোমাৰ মনত আছেনে?”

গজেন্দ্রই ক'লে, “সেয়া হ'ল মাকাতা আমোলৰ কথা। মতিৰাম এতিয়া ক'ত আছে—কি কাম কৰিছে—মই একোৱেই নাজানো।”

“মই সাদিনমানৰ আগতে কুফপুৰীলৈ গৈছিলোঁ। আক—মোৰ কামখিনি কৰাব পাছত গৈছিলোঁ তাৰ বিষ্ণুমন্দিৰলৈ। এনেতে তালৈ এজন বিশেষ-বিশিষ্ট মানুহ আহিল, মানুহজনৰ লগত আন কেইবাজনো আছিল — ৰাজকৰ্মচাৰী। মন্দিৰৰ ৰখীয়াইঁতে এই মানুহজনক প্ৰণাম কৰিলে, আৰু মানুহজনক মন্দিৰৰ গৰ্ভগৃহলৈ আগ বঢ়াই লৈ যাবলৈ ধৰিলে। ৰখীয়াইঁতৰপৰা যি শুনিলোঁ—এই বিশিষ্ট মানুহজন এজন বিৰাট বিষ্ণুভক্ত, আৰু এই মন্দিৰৰ সংস্কাৰ, তথা মন্দিৰ-সংলগ্ন যাজ্ঞীনিবাসো এওঁৱেই সাজি দিলে। মানুহ-জনক দেখাৰে পৰাই চিনাকি চিনাকি যেন লাগিছিল, মোৰ সমুখেদি যেতিয়া মানুহজনক লৈ যোৱা হ'ল তেতিয়া দেখিলোঁ যে—এওঁৱেই হ'ল আমাৰ সেই মতিৰাম।” নৰেন্দ্ৰই একে উশাহৰে কৈ ব'ল।

“হয়নে? ভগৱানৰ কৃপাত তেওঁ ডাঙৰ মানুহ হ'ল। আকনো কি লাগিছে তেওঁক?” গজেন্দ্ৰ ডাঙৰীয়াই তৃপ্তিৰে ক'লে।

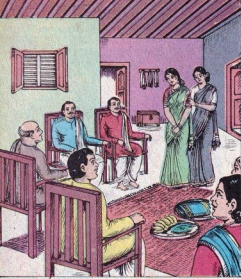
নৰেন্দ্ৰই অনুযোগৰ স্বৰত গজেন্দ্ৰক

ক'লে, “তুমি তোমাৰ প্ৰকৃত শক্তি-সামৰ্থ্যৰ বাহিৰত আৰু অপাত্ৰতো নিৰ্বিচাৰ দান কৰি কৰি এতিয়া এই অৱস্থা পাইছাছি। এতিয়াও যদি তোমাৰ জঁচন হয়—তোমাৰ ছোৱালীজনীৰ কি হ'ব? তাইক যোৱা পাতি দিয়াটো—তোমাৰ এক প্ৰধান কৰ্ত্তব্য। তাইক চাবলৈ অহা দৰাপক্ষী-ইঁত গুচি যোৱাৰ পাছত মই মতিৰামৰ ওচৰলৈ যাম, আৰু তাৰ কাষত সহায় খুজিমগৈ।”

গজেন্দ্ৰ ডাঙৰীয়াই মূৰ হুপিয়ালে।

কেইদিনমানৰ পাছত দৰাৰ বাপেক দৰিৰাম আহিল, শকুন্তলাক শহুন্দও হ'ল; কিন্তু কেনা লাগিল বৌতুকৰ কথাত। বৌতুক হিচাপে—পঞ্চাছ হেজাৰ নগদ

দিব লাগিব, আৰু বিয়াৰ বিধি-বন্দৰস্ত
দেশাচাৰ-লোকাচাৰ আৰু নিয়ম-নীতি
যি আছে যত আছে সেইবোৰো সমস্ত
দিব লাগিব।

নব্বন্ধই সমাজ-প্ৰাজ্ঞ দধিৰামক
ক'লে, “গজেন্দ্ৰ ডাঙৰীয়াৰ বৰ্তমান অৱস্থাৰ
কথা আপোনাক মই কৈছোঁৱেই। পাঁচ-
হেজাৰ গৈকৈ অধিক নগদ আদায় সম্ভৱ
নহ'ব তেওঁৰ পক্ষে।”

দধিৰামে তেওঁৰ মনত থং মনতে
সামৰি ক'লে, “পাঁচহেজাৰ—মানে কি ?
পাঁচ হেজাৰ মাত্ৰ ? কমেও চলিছ হেজাৰ
টকা লাগিবই, আৰু নহ'লে মই খোজ
লৈছোঁহে।”

এনেতে ঘৰৰ ছৱাৰমুখত এখন ঘোঁৰাৰ

গাড়ী ব'লহি। আৰু সেই গাড়ীৰপৰা যুৱা
এজন নামি আহিল, তাৰ দুই হাতত
ছটা মোনা।

এই যুৱা সোমাই অহা মাতেই
দধিৰামে বহাৰপৰা থিয় দিলে, আৰু এই
যুৱাক ক'লে, “মানে—ইয়াত—ইয়ালৈ”
কিয় অহা হ'ল ?”

দধিৰামৰ না-আপুনি-না-তুমি প্ৰশ্নৰ
ধৰণ শুনি যুৱাই শব্দ নকৰাকৈ হাঁহিলে
আৰু তাৰ পাছত গজেন্দ্ৰ ডাঙৰীয়াৰ ভৰি
দুই গজেন্দ্ৰ ডাঙৰীয়াৰ প্ৰণাম কৰিলে,
আৰু তেওঁলৈ চাই ক'লে, “আপুনি
কিজানি—মোক চিনি পোৱা নাই।” মই
হ'লোঁ—আপোনাৰ বন্ধু মতিৰামৰ ল'ৰা।
বিছ বছৰৰ আগতে আপুনি মোক
কোলাত লৈ ঘূৰি ফুৰিছিল। মোৰ নাম
—গোপাল।”

এই কথা শুনি গজেন্দ্ৰ ডাঙৰীয়াৰ
চকু-মুখত আনন্দৰ আভাস ফুটি উঠিল।
তেওঁ গোপালৰ গায়ে-মূৰে হাত ফুৰাই
কৈ থাকিল, “তুমি গোপাল—কিমান ঘেঁ
ডাঙৰটো হৈছা—প্ৰথমতে মই তোমাক
চিনি পোৱা নাই, তোমালোকৰ সকলোৰে
ভালনে—বোপা ?”

“ভাল।”

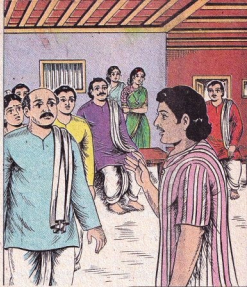
তাৰ পাছত দধিৰামলৈ চাই গোপালে
খুশিলে, “আপুনি ইয়াত—”

দধিৰামে শকুন্তলালৈ চাই কৈ উঠিল,

“মানে অমাৰ সত্যানব সৈতে
শকুন্তলাজনীৰ বিয়াৰ কথা-বাৰ্তা পকা
কৰাৰ মনেৰেহে আহিছিলোঁ। পিছে—
যৌতুকৰ কথাতহে লাগিল লেঠা। যেই
কি নহ’ক—মই এতিয়া যাওঁ।” এই বুলি
কৈয়েই দৰিষামে খোজ বঢ়োৱাৰ লগে
লগে গোপালে দৰিষামক কৈ উঠিল,
“হেৰি, আপুনি মোক স্মিছিল যে মই
ইয়ালৈ কিয় আহিলোঁ। এতিয়া শুনক।
মোৰ দেউতাই শকুন্তলাকে বোৱাৰী কৰিব
বুলি খাটাং কৰিলে। যি কি নহওক—
দেউতাৰ এই ইচ্ছা পূৰণ কৰাত আপুনি
আমাক বৰ-সহায় কৰিলে। আপোনালৈ
ধন্যবাদ।

গোপালৰ ইতিকিঙীয়া কথাত খং উঠি
দৰিষাম কোঁ কোঁকৈ গুচি গ’ল।

দৰিষাম গুচি যোৱাৰ পাছত গোপালে
গজেন্দ্ৰ ডাঙৰীয়াক ক’লে, “এতিয়া মই
ইয়ালৈ অহাৰ উদ্দেশ্য কওঁ, শুনক।
পোন্ধৰ-বোন্ন বছৰৰ আগেয়ে আমাৰ
দেউতাক আপুনি যিখিনি ধনেৰে সহায়
কৰিছিল, সেইখিনি ধনেৰে দেউতাই
কৃষ্ণপুৰত বেহা-বেপাৰ কৰি ঢেৰ ধন
আৰ্জিলে, সাঁচিলে। ভালেমান বছৰৰ
আগতেই আপোনাৰ প্ৰাপ্য ধনখিনি স্মৃতে-
মূলে দিবলৈ দেউতাই ইয়ালৈ আহিছিল।
তেতিয়া আপোনাৰ আৰ্থিক অৱস্থা অতি
বেয়া, তথাপি নিৰ্বিচাৰ দান-কাৰ্য্য চলায়েই

আছিল। আপোনাৰ এই স্ব-ভাৱৰ কথা
শুনি, জানি—আপোনাৰ প্ৰাপ্য ধনখিনি
আপোনাক নিদিয়াকৈয়েই দেউতাই কৃষ্ণ-
পুৰলৈ উভতি গৈছিল। তাৰ পাছত
আপোনাৰ প্ৰাপ্য ধন আছুতীয়াকৈ
কাৰাবাত থুৱাই থকা হ’ল। এতিয়া
আপোনাৰ প্ৰাপ্য ধনইমানখিনি হৈছে,
আৰু এই ছটা মোনাত ভৰাই মোৰ হতুৱা
দেউতাই আপোনালৈ দি পঠাইছে।
আক—আক এটা—”

গোপালে বৈ দিয়াত গজেন্দ্ৰ ডাঙৰীয়াই
কৈ উঠিল, “আৰু কি ক’বা অসংকোচে
কোৱা।”

গোপালে শকুন্তলালৈ চালে আৰু
পাছত ক’লে, “আমাৰ দেউতা আপোনাৰ

প্ৰতি অতিকৈ' আঁছাৱান। তেওঁৰ মনৰ ইচ্ছা হ'ল যে—শকুন্তলাজনীক ইচ্ছা বোৱাৰী হিচাপে ল'ব। ঘাইকৈ—এই কাৰণেই তেওঁ মোক ইয়ালৈ পঠালে।—সকলোখিনি কথা আপোনাক ক'লোঁ, এতিয়া আপোনাৰ ইচ্ছা।”

গজেন্দ্ৰ ডাঙৰীয়াই, আক নবেশ্ৰয়ো শকুন্তলাজনীলৈ চালে। তাই লাজ লজে কৰি তলমূৰ হৈ ক'লে, “দেউতাৰ বন্ধুৰ ইচ্ছালৈ সন্মান প্ৰদৰ্শন আমাৰ পৰম কৰ্তব্য বুলি ভাবোঁ। আক—দেউতাৰ আজ্ঞায়েই মোৰ ইচ্ছা।”

শকুন্তলাৰ কথা শুনি শকুন্তলাৰ মাক—দেউতাক আক নবেশ্ৰ, লগতে গোপালও অত্যন্ত আনন্দিত হৈ উঠিল আক তাইৰ এই অতুলনীয় মনোভাৱৰ আন্তৰিক শলাগ ল'লে। শকুন্তলাজনী তলমূৰ হৈয়েই থাকিল, আক তাৰ পাছ অত্যন্ত লজ্জিতা হৈ, কালৈকো নাচাই, এখুজি-দুখুজিকৈ ঘৰৰ ভিতৰলৈ গৈ থাকিল।

গজেন্দ্ৰ ডাঙৰীয়াই গোপালক ক'লে, “বোপা, কথাতে যে বোলে—আত্মীয়তাকৈ বন্ধু ভাল—আজি তোমালোকে—তুমি তোমাৰ মাৰা-দেউতাৰাই প্ৰমাণ কৰিলা। তেওঁলোকলৈ আমাৰ আন্তৰিক শুভেচ্ছা আক সন্মতি জনাবাগৈ।—কিন্তু তুমি আজি আক নোলাবা, আজি ইয়াতে জিৰণি লৈ কালিলৈ যাবা।”

নবেশ্ৰই তেওঁৰ মনৰ আনন্দ প্ৰকাশ কৰি গোপালক ক'লে, “তোমাৰ দেউতাৰা হ'ল—প্ৰকৃত বন্ধু। তেওঁ হ'ল প্ৰকৃত বন্ধুৰ আৰ্হি। আক—প্ৰকৃত ভাগ্যশালী হ'ল আমাৰ গজেন্দ্ৰ। ঐশ্বৰ্য্যতকৈও দামী যে বন্ধুৰ—সেই কথাৰ জাজল্যমান উদাহৰণ দাঙি ধৰিলে তেওঁ। তোমাৰ দেউতাৰাৰ বন্ধুত্ব, তোমাৰ দৰে জোঁৱাই—আকনো কি লাগিছে তেওঁক? তেওঁ যি পালে—এই জগতৰ কোনো ঐশ্বৰ্য্যয়েই তাৰ সৈতে তুলনীয় নহয়—এই কথা মাৰ কথা বুলি জানিবা।”

দুৱাৰৰ ভাল-অভাল

সমৰ আৰু শৰত একেইখনৰ গাঁৱৰ নলগল বন্ধু দুজন। এই বন্ধুৰ কথা গাঁৱৰ ঘৰে ঘৰে কোৱা হয়। কিন্তু এদিন যেতিয়া জীৱিকাৰ প্ৰয়োজনত শৰত বহু দূৰণি-বতীয়া চহৰলৈ যাবলগা হ'ল, তেতিয়া সিহঁতৰ লগে লগে গাঁৱৰ বাইজেও দেখা দুখেই পোৱা হ'ল।

শৰত সহৰলৈ গ'ল, কিন্তু সমৰ গাঁৱতে থাকিল। গাঁৱতে খেতি-বাতি বাতি কৰি দুয়োহাতে আঁজিলে, ঘৰ-দুৱাৰ সাজিলে, বিয়া-বাকও কৰালে, আৰু আবামতে জীৱন যাপিবলৈ ধৰিলে।

সাত বছৰ পাৰ হ'ল। সাত বছৰ অস্তুত এদিন শৰত চহৰবপৰা গাঁৱলৈ আহিল, আৰু গাঁও পালেই—সৰুকালৰ বন্ধু সমৰক লগ কৰিবলৈ গৈ গৈ সুধি-পুছি

সমৰৰ ঘৰ পালেগৈ।

সমৰৰ ঘৰ পাই—চাৰিওফালে চাই—শৰতে ভালই পালে তাৰ বন্ধুৰ ভালোবো ভাল অৱস্থাৰ কথা ভাবি। ইতিমধ্যে এটা কুকুৰ ভুকি ভুকি দৌৰি আহিল, আৰু তেতিয়া তিবোতা এজনীয়ে ঘৰৰ ঘাই দুৱাৰ খুলি কুকুৰটোক ৰখালে।

শৰতে সেই তিবোতাজনীক সুধিলে, “এইটোৱেই—সমৰৰ ঘৰ হয়নে?”

তিবোতাজনীয়ে মূৰ ছপিয়ালে।

“সমৰ ঘৰত আছেনে?”

শৰতৰ প্ৰশ্নৰ উত্তৰত তিবোতাজনীয়ে সৰু সৰু মাতেৰে ক'লে, “মোক একো কৈ যোৱা নাই তেওঁ।”

শৰতে ক'লে, “মই সমৰৰ সৰুকলীয়া বন্ধু। মই চহৰত থাকোঁ, তাতেই কাম-

“পঁচিছ বছৰৰ আগতে চান্দমামাত প্ৰকাশিত কাহিনী”

বন কৰ্বো। সাত বছৰৰ আগতে গাঁও
এৰি গৈছিলোঁ চহৰলৈ।”

তিবোতাজনীয়ে এই কথাৰ উত্তৰত
একো নক’লে, বা শবতক ঘৰৰ ভিতৰলৈ
যাবলৈকো নক’লে।

শবতে শুধিলে, “বেয়া নাপাবা,
তুমিনো সমৰৰ কোন? পৰিবাৰনে কি?”

তিবোতাজনী তলমূৰ হ’ল।

“ভাল। বোধকৰ্বো—স ছ হ তে হে
সমৰে বিয়া কৰালে। মোক এলোটা খোৱা-
পানী দিয়াচোন, বৰ পিয়াহ লাগিছে।”

সমৰৰ ঘৈণীয়েকে শবতক এলোটা
পানী আনি দিলে। কিন্তু পানীৰপৰা বেয়া
গোন্ধ ওলোৱাত পানীখিনি শবতে পেলাই
দিলে, আৰু লোটাটো ঘূৰাই দি ক’লে,
“মই এতিয়া যাওঁগৈ। সমৰৰ সৈতে সাত

বছৰৰ অন্তত দেখাদেখি হ’ব বুলি বৰ
আশাবেহে আহিছিলোঁ, নহ’ল। তাক
কৈ দিশা যে মই আহিছিলোঁ তাক বিচাৰি,
তাৰ ঘৰ-বাগিচা আদি চাই মই বৰ ভাল
পালোঁ। পিচে—ঘৰৰ ঘাই ছুৱাৰখন
সিমান ভাল নহয়—এই কথাটোও ক’ৰা
তাক। মই বাটৰে কাম কৰ্বো, গতিকে—
ছুৱাৰ ভালনে ভাল নহয়—সেই বোধ-
বুদ্ধি মোৰ আছে। মুঠতে—সমৰৰ আন
সকলো ভাল পালেও যে ঘৰৰ ছুৱাৰখন
ভাল পোৱা নাই—সেইটি কথা তাক কৈ
নিশ্চয়েই দিবা।” এই বুলি কৈয়েই শবত
তাৰপৰা গ’লগৈ।

যেতিয়া ভালেখিনি বাতি হ’ল—
সমৰ ঘৰলৈ আহিলা—আৰু অহাৰ লগে
লগে সৰুকাৰৰ বন্ধু শবতৰ কথা জানিলে।

সমবে তাৰ ঘৈণীয়েক মধুৱতীক ক'লে,
 “মোৰ সৰুকালৰ বন্ধু বুলি জানিলা
 যেতিয়া—তাক বাথিব পাবিলাহেঁতেন।
 তাক যাবলৈ দিলা কিয়? সি মোক
 ক'বলৈ কিবাকিবি কৈ গ'ল নিশ্চয়?”

“ক'লে যে—আমাৰ ঘৰ-বাগিচাৰ
 ভালবো ভাল অৱস্থা দেখি বৰ ভাল পালে
 তেওঁ। আমাৰ ঘৰটো বৰ আটোম-
 টোকাবীকৈ বনোৱা হৈছে বুলিও ক'লে।
 কিন্তু ঘৰৰ ঘাই ছুৱাৰখন যে ভাল নহয়
 —সেই কথাটো আপোনাক ক'বলৈ
 মোক বাবে বাবে কৈ গৈছে তেওঁ।”
 সমবৰ ঘৈণীয়েকে সমবক ক'লে।

শুনি সমব আচৰিত হ'ল, আৰু ঘৰৰ
 ঘাই ছুৱাৰখন তন্ন তন্নকৈ পৰীক্ষা কৰা
 হ'ল, কিন্তু কোনো খুঁতবিচাৰি নাপালে।

এবছৰৰ পাছৰ কথা। জহৰ দিনত
 পুনৰ এদিন শৰত গাঁৱলৈ আহিল, আৰু
 আহিয়েই পোনে পোনেই সমব বন্ধুৰ
 ঘৰলৈ গ'ল আৰু ঘৰৰ ছুৱাৰমুখত থিয় হৈ
 সমবক মাতিলে।

এইবাৰো সমবৰ ঘৈণীয়েক মধুৱতীয়ে
 ছুৱাৰ খুলিলে, আৰু শৰতক দেখা পাই
 আনন্দৰে সৈতে ক'লে, “আহক—আহক,
 সোমাই আহক।”

ছুৱাৰ খুলাৰ পাছত মধুৱতীক দেখা
 পাই শৰতে শ্বিলে, “সমব আছেনে?”

“নহয়, তেওঁ ওলাল। কিন্তু—
 সোনকালেই আহিব বুলি কৈ গৈছে তেওঁ।
 আপুনি ঘৰৰ ভিতৰলৈ আহক, বহক-
 হিচোন—?” মধুৱতীয়ে মৰমসনা মাতেৰে
 শৰতক আদৰিলে।

শবত সোমাই আহিব বুলি ভাবি মধুৰতীয়ে বিছনাখন ভালকৈ পাৰিবলৈ ঘৰৰ ভিতৰলৈ গ'ল আৰু ইতিমধ্যে শবতে অলপ আঁতৰত থকা বিৰাট গছ এজোপাৰ ছাঁত বহিলগৈ।

“এয়ানো কেনেকুৱা কথা।” সমৰব ঘৈণীয়েক শবতক ক'লেগৈ, “আমাৰ ঘৰ—ভগা হওক-টুটা হওক—ঘৰ তো হয়, আৰু সেই ঘৰ এটা থাকোঁতেও গছতলত বহিব পায়নে? ব'লক, ঘৰৰ ভিতৰলৈ ব'লক।”

“ঠিক আছে, তোমাৰ যি ইচ্ছা—” এই বুলি কৈ, শবত সমৰব ঘৰৰ ভিতৰলৈ গ'ল আৰু সমৰব ঘৈণীয়েক মধুৰতীয়ে শবতক, তেওঁলোকৰ কোমল বিছনাৰ

ওপৰত বহিবলৈ দিলে, আৰু শুই-বহি জিৰণি ল'বলৈ ক'লে।

শবতে ভাবিলে : সমৰব পৰিবাৰ কিমান যে বদলিল !

অলপ সময়ৰ পাছত মধুৰতীয়ে শবতক ক'লেহি, “বেলা বহুত হ'ল। আপুনি খাই-বৈ আজৰি হৈ আমাৰ ইয়াতে আৰাম কৰক।”

“ইমান জলদি কৰাৰ কি আছে। সমৰ আহক, পাছত ছয়ো একেলগে খাম।” শবতে ক'লে।

“তেওঁৰ কথা নক'ব আৰু—। নিজৰ ভোকৰ পান্ধা নিজৰেই নাই। কেতিয়া আহিব-নাহিব ভাবি ভাবি আপুনি বৈ থাকিব নালাগে দিয়কন।”

শবতে মধুৰতীৰ কথা মানি ল'লে, ধাবলৈ বহি দিলে।

ঘোৱা-ঘোৱাৰ পাছত শবতে শুলে, টোপনিয়ালে, বেলিয়ে লাহ দিলে; কিন্তু সমৰ মুভতিল।

তেতিয়া শবতে মধুৰতীক ক'লে, “এতিয়া মই — যাৱেঁই। তাৰ সৈতে সাক্ষাৎ হোৱা বা দেখাদেখি হোৱা—মোৰ ভাগ্যত নাই।”

“নালাগে ঘাব—” মধুৰতীয়ে ক'লে, “উদ্ভক্তি আহি আপুনি গুচি ঘোৱা বুলি শুনিলে বৰ দুখ পাব তেওঁ। আজিৰ বাতিছোৱা অন্ততপক্ষে আমাৰ ইয়াত

থাকক, কালিলৈ বাতি পুৱা ঘাব পাৰিব।
মধুৱতীয়ে আস্তৰিকতাৰেই এই কথাখিনি
শবতক ক'লে।

“নহয়, ভনীটি, নহ'ব। মোৰ লগত
আমি কেইবাজনো আহিছে চহৰৰপৰা।
আমি মাত্ৰ এটা দিনৰ কাৰণেহে আহিছোঁ।
উভতি ঘাবহ লাগিব। সমৰক ক'বা মই
তাক লগ কৰিবলৈ চহৰৰপৰা আহিছিলোঁ।
ক'বা, যে—তাৰ ঘৰ-বাগিচা অদি চাই
মই বৰ ভাল পাইছোঁ। আৰু—আৰু এই
কথাটোও ক'বলৈ নাপাহৰিবায়ে—তাৰ
ঘৰৰ ঘাই ছুৱাৰখন এইবাৰ বৰ ভাল হ'ল,
বজুত-আজ্ঞা ছুৱাৰখন—খুব ভাল ছুৱাৰ।”
এই বুলি কৈ, শবত মধুৱতীক নমস্কাৰ কৰি
তাৰপৰা গুচি গ'ল।

প্ৰায় মাজ বাতি সমৰে ঘৰ পালেহি।
মধুৱতীয়ে সমৰক সকলোখিনি কথা
সুঁৱৰি সুঁৱৰি ক'লে।

সকলো কথা শুনাৰ অন্তত সমৰে
মধুৱতীক ক'লে, “শবত যে প্ৰকৃততেই

ভাল আৰু যোগ্য বন্ধু—এই কথাতো
সন্দেহ নাই।

“যোৱাবাৰ তেওঁ আমাৰ ঘৰৰ ঘাই
ছুৱাৰখন ভাল নহয় বুলি কৈছিল; কিন্তু
এইবোৰ দেখোন সেই একেইখন ছুৱাৰ
তাৰিফ কৰিলে। — কথানো কি?”
মধুৱতীয়ে সুধিলে সমৰক।

ঐশীয়েক মধুৱতীৰ প্ৰশ্ন শুনি সমৰে
নিবৰে হাঁহিলে আৰু এক বহুসময়
চাৱনিৰে মধুৱতীলৈ চালে। “কেইক্কেক-
মান মৌন হৈ থাকিল সমৰ। আৰু তাৰ
পাছত লাহে লাহে ক'লে, “যোৱাবাৰ
এই মন্তব্যৰ অৰ্থ ময়ো তেতিয়া ঠাৱৰ
কৰিব পৰা নাছিলোঁ। কিন্তু সেইবাৰ
ভূমি তালৈ যোগ্য সমাদৰ কৰা নাছিলোঁ;
এইবাৰ কৰিছিলোঁ। ঘৰখনৰ ঘাই ছুৱাৰ—
ভূমি। ছয়ো বা ৰে ই শবতে তোমাৰ
কথাকে কৈছিল।”

সমৰৰ কথা শুনি মধুৱতীয়ে লাজো
পালে ভালো পাল।

ফটো-নামকৰণ প্রতিযোগিতা : : পুৰস্কাৰ ১০০ টকা
পুৰস্কৃত নাম ১৯৯৬ চনৰ ছেপ্টেম্বাৰ সংখ্যাত প্রকাশিত হ'ব।

S.G. SESHAGIRI

S.G. SESHAGIRI

- ফটো-নামকৰণ দুই-তিনিটা শব্দৰ ভিতৰত হ'ব লাগিব আৰু শব্দকেইটাৰ মাজত চম্পত মিল থাকিব লাগিব। প্রতিযোগিতা 'কোন মাহৰ বাবে' তাৰ উল্লেখ তৰফেই থাকিব লাগিব। ১৯৯৬ চনৰ জুলাই মাহৰ ২০ তাৰিখৰ ভিতৰত আমাৰ হাতত পোৱাকৈ পঠাব লাগিব।
- সৰ্বশ্ৰেষ্ঠ নামকৰণকাৰীক (দুটা নামকৰণ বাবে) সৰ্বমুঠ ১০০ টকা পুৰস্কাৰ দিয়া হ'ব।
- ফটো-নামকৰণ কেৱল প'ষ্টকাৰ্ডত লিখি তলৰ ঠিকনালৈ পঠাব লাগিব :

ঠিকনা: CHANDAMAMA PHOTO CAPTION COMPETITION, (ASSAMESE)
CHANDAMAMA BUILDINGS, VADAPALANI, MADRAS—600 026

১৯৯৬ চনৰ মে' মাহৰ ফটো-নামকৰণ প্রতিযোগিতাৰ ফলাফল :

প্রথম ফটো : আমাৰ অস্থৰ কোমল

দ্বিতীয় ফটো : হয় যেনেকুৱা কল

পাওঁতা : শ্ৰী মদন দত্তবৰুৱা, কুৰা, মেঘালয়।

[পুৰস্কাৰ ১০০ টকা এই মাহৰ শেষৰ ফালে পঠোৱা হ'ব।]

ভাৰতত বহুবেকীয়া বৰঙনি

চান্দমামা

৭২.০০ টকা মাথোন

বৰঙনিৰ খন তলৰ ঠিকনালৈ পঠাব লাগিব :

Dolton Agencies, Chandamama Buildings, Vadapalani, Madras-600 026

Printed by B.V. REDDI at Prasad Process Private Ltd., 188 N.S.K. Salai, Madras 600 026 (India) and Published by B. VISHWANATHA REDDI on behalf of CHANDAMAMA PUBLICATIONS, Chandamama Buildings, Vadapalani, Madras 600 026 (India). Controlling Editor: NAGI REDDI.

The stories, articles and designs contained herein are exclusive property of the Publishers and copying or adapting them in any manner will be dealt with according to law.

Let's make the world a sweeter place to live in.

I'm planting a Tulsī tree.
Hope it grows into a
B-I-I-G one.

Lovable, blind Chacha
Kumwar. He's been my
parents' guide. The least
I can do is help him
cross safely.

Aha! This time Dad's
got the flu and Mum's
told me to give him a
dose of medicine.

Gangu Bai has coolly
taken the day off. Leaving
Radha Mausi and me in a
soapy mess.

Before that rich glutton
of a Raju snatches my
Kaju Barfi, let me give it
to poor Smita.

Naughty Timmy has got
himself hurt. Now this lil'
Doc will set him right.

I'm helping Uncle Rajeev
with the car repairs.
Though Mum said 'I'll be
a spanner in the works'.

With Chandra, my maths
teacher, numbers are fun.
Time I gave her a dozen
smiling roses.

Ravalgaon™

Years and years of sweet success

শিক্ষকৰ মনপচন্দৰ

অসমৰা বিউটি পেপিল

গাড়ক'লা আঁক

তীক্ষ জোঙা আগ

বিউটি

বণ্ডেড লেড ★ এইচবি পেপিল

এটা নটবাজ প্রেচ-ফিট
খাপেৰ্ণাৰ ১০ দাল অসমৰা
পেপিলৰ প্রতিটো পেকৰ লগত
বিনামূল্যে।

অফাৰ কেৱল ষ্টক থকালৈকেহে খোলা।

হিন্দুস্তান পেপিলচ লিঃ ৰ
এক উৎকৃষ্ট উৎপাদন